

**TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİNİ UYGULAYIŞ BİÇİMİ:
YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ VE GOETHE ENSTİTÜSÜ’NÜN
BOSNA HERSEK VE SİRBİSTAN FAALİYETLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Kübra GÖKDAĞ ÖZDOĞAN

Eskişehir 2021

**TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİNİ UYGULAYIŞ BIÇIMI:
YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ VE GOETHE ENSTİTÜSÜ’NÜN
BOSNA HERSEK VE SİRBİSTAN FAALİYETLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Kübra GÖKDAĞ ÖZDOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Erhan AKDEMİR

ESKİŞEHİR

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ocak 2021

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1904E078 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

Türkiye'nin Kamu Diplomasisini Uygulayış Biçimi: Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün Bosna Hersek ve Sırbistan Faaliyetlerinin Karşılaştırılması

Kübra GÖKDAĞ

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021

Danışman: Doç. Dr. Erhan AKDEMİR

Diplomasi, çıkarları olan aktörlerin bir konu üzerinde müzakereler yoluyla ortak çıkar üzerinde buluşmasıdır. Karşılaşılan ortak çıkar, genellikle ekonomik, askeri veya demokrasi açısından güçlülerin çıkarlarına yakındır. Ancak küreselleşme ve gelişen teknoloji ile geleneksel diplomasi yerini yeni diplomasi alanlarına bırakmaktadır. Bir hükümetin kamu diplomasisi uygulamasının amacı; diğer ulusların sempatisini kazanmak ve bu ulusların karar alma mekanizmaları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olmaktır. Böylelikle kamu diplomasisi, uygulamayı hedeflediği ülkeye karşı güçlü bir imaja sahip olacak ve uyguladığı kamu diplomasisi başarılı olacaktır.

Bu tezde kamu diplomasisi ve uygulamaları incelenmiştir. Kamu diplomasisi, kitle imha silahlarının varlığı, uluslararası ekonomik işbirliği ve devletlerin karşılıklı bağımlılığı nedeniyle devletler tarafından uygulanan bir dış politika aracıdır. Her hükümet, kamu diplomasisini olumlu bir etki yaratmak istediği milletin maddi ve manevi ihtiyaçlarını ve o milletin inançlarını dikkate alarak farklı şekillerde uygular. Bu uygulamalar, medya, kültür ve teknoloji gibi kamu diplomasisinin alt dalları ile gerçekleşmektedir. Kültür diplomasisinde bir ülkenin değerleri yabancılara tanıtılmakta ve bu milletlerin ülke hakkında olumlu görüşlere sahip olması hedeflenmektedir. Diplomasi alanında hedeflenen başarıya ulaşmak için kamu diplomasisi uygulamalarının hedef kitlesinin doğru belirlenmesi gerekmektedir.

Bu tezde, Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü tarafından Bosna Hersek ve Sırbistan'da uygulanan kamu diplomasisinin başarı ve başarısızlığının nedenleri

araştırılmıştır. Böylelikle uygulamaların gerçekleştirildiği toplumlardaki enstitülerin farkındalık, algı ve bilgi düzeyleri nedenleri ile birlikte analiz edilmiştir. Tez Balkan coğrafyası ile sınırlı olduğu için rnekleme Saraybosna ve Belgrad'dır. Araştırmada veriler, nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Veriler, kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan anketlerle sağlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada alan tarama yöntemi kullanılmış, verilerin analizinde karma yöntem kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Kültür Diplomasisi, Yunus Emre Enstitüsü, Goethe Enstitüsü

ABSTRACT

Turkey's Public Diplomacy to Apply Format: Comparison of Goethe Institute and Yunus Emre Institute's Bosnia-Herzegovina and Serbia Activities.

Kübra GÖKDAĞ

Department of International Relations
Anadolu University, Social Sciences Institute, 2019

Supervisor: Doç. Dr. Erhan AKDEMİR

Diplomacy is the meeting of actors with interests on a common interest through negotiations on an issue. The common interest that is met is usually close to the interests of the strong in terms of economy, military or democracy. However, with globalization and developing technology, traditional diplomacy leaves its place to new diplomacy fields. The purpose of a government's practice of public diplomacy; It is to gain the sympathy of other nations and to have a favorable influence on the decision-making mechanisms of those nations. In this way, the public diplomacy will have a strong image against the country it aims to implement and the public diplomacy it applies will be successful.

Public diplomacy and its applications will be investigated in this thesis. Public diplomacy is a foreign policy instrument implemented by states due to the existence of weapons of mass destruction, international economic cooperation and interdependence of states. Each government applies public diplomacy in different ways, taking into account the material and spiritual needs of the nation it wants to have a positive effect on and the beliefs of that nation. These practices take place with sub-branches of public diplomacy such as media, culture and technology. In cultural diplomacy, the values of a country are introduced to foreigners and it is aimed that those nations have positive opinions about the country. In order to achieve the targeted success in the field of diplomacy, the target audience of public diplomacy practices must be determined correctly.

In this thesis, the reasons of success and failure of public diplomacy implemented by Yunus Emre Institute and Goethe Institute in Bosnia and Herzegovina and Serbia will be investigated. Thus, the levels of awareness, perception and knowledge of the Institutes in the societies where the practices take place will be analyzed together with their reasons.

Since the thesis is limited to the Balkan geography, its sample is Sarajevo and Belgrade. The data in the study will be obtained by using qualitative and quantitative research methods. The data will be provided by questionnaires consisting of closed and open-ended questions. In this context, the field scanning method will be used in the study, and the mixed method will be used in the analysis of the data.

Keywords: Public Diplomacy, Cultural Diplomacy, Yunus Emre Institute, The Goethe Institute

TEŞEKKÜR

Öncelikle mezun olduktan hemen sonra beni maddi ve manevi anlamda destekleyerek yüksek lisans yapmamı sağlayan sevgili aileme ve özellikle bana her daim inanan babam Ramazan Gökdağ' a teőekkürlerimi sunuyorum. Çok kıymetli ve her zaman yapıcı ve destekleyici olan, bildiklerini tereddüt etmeden bana aktaran değerli tez danıőmanım Doç. Dr. Erhan Akdemir'e bir teőekkürü borç bilirim. Tezimde geçen anket çalışmasının analizlerine büyük katkı sađlamıő olan kıymetli hocam Seda Tekeli' ye çok şey borçluyum. Bosna Hersek ve Sırbistan' da bana yardımcı olan herkese minnettarım. Son olarak beni her zaman destekleyen, kendime güvenimi bulmama yardım eden canım eőim Abdullah' a teőekkürlerimi sunmak istiyorum.

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI.....	I
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	II
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	V
TEŞEKKÜR.....	VII
ETİK İLKE VE KURALLARI UYGUNLUK BEYANI	VIII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XI
GÖRSELLER DİZİNİ.....	XI
GRAFİKLER DİZİNİ.....	XII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
1. KAVRAMSAL TARTIŞMA.....	2
1.1.Diplomasi.....	2
1.2.Yumuşak Güç.....	6
1.3.Kamu Diplomasisi.....	11
İKİNCİ BÖLÜM.....	28
2. KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARI VE ARAÇLARI.....	28
2.1.Türkiye'nin Kamu Diplomasisi ve Uygulamaları.....	28
2.2.Almanya'nın Kamu Diplomasisi ve Uygulamaları.....	39
2.3.Yunus Emre Enstitüsü.....	44
2.4.Goethe Enstitüsü.....	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	56
3. KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ.....	56
3.1.Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad'da ki Kamu	

Diplomasisi Uygulamaları.....	56
3.2.Goethe Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad'da ki Kamu	
Diplomasisi Uygulamaları.....	61
3.3.Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün Faaliyetlerinin Karşılaştırılması	
ve Saha Çalışmaları.....	64
3.4.Birinci Elden Verilerin Karşılaştırılması ve Analizleri.....	68
4. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	82
KAYNAKÇA.....	97
EK	115

TABLOLAR/ÇİZELGELER DİZİNİ

TABLO	
1.....	8
TABLO	
2.....	11
TABLO	
3.....	14
TABLO	
4.....	52
TABLO	
5.....	62
TABLO 6.....	68
TABLO 7.....	77

GÖRSELLER DİZİNİ

GÖRSEL1	
.....	51
GÖRSEL	
2	53
GÖRSEL	
3	64

GRAFİKLER DİZİNİ

GRAFİK	
1.....	69
GRAFİK	
2.....	70
GRAFİK	
3.....	70
GRAFİK	
4.....	71
GRAFİK	
5.....	72
GRAFİK	
6.....	72
GRAFİK	
7.....	73
GRAFİK	
8.....	73
GRAFİK	
9.....	74
GRAFİK	
10.....	75
GRAFİK	
11.....	75
GRAFİK	
12.....	76
GRAFİK	
13.....	77
GRAFİK	
14.....	77
GRAFİK	
15.....	78
GRAFİK	
16.....	78

GRAFİK	
17.....	79
GRAFİK	
18.....	79
GRAFİK	
19.....	80
GRAFİK	
20.....	80
GRAFİK	
21.....	81
GRAFİK	
22.....	82

GİRİŞ

Milattan öncesine kadar uzanan diplomasi kavramının özünde bir uzlaşma isteği bulunmaktadır. Bu uzlaşma isteği zamandan zamana veya sistemden sisteme değişiklik göstermiştir. Bazen liderler bazında bazen ise kişiler bazında gerçekleşen diplomasi, aslında bir dış politika aracıdır. Her devlet uluslararası sistemin yapısına göre bir dış politika stratejisi belirlemiş ve o stratejiye uygun olarak hareket etmiştir. Değişen şartlar ışığında geleneksel diplomasi yerini yeni diplomasi uygulamalarına bırakmıştır. Yeni diplomasi anlayışının bir getirisi olan kamu diplomasisi ise aktörleri çoğaltmış, diplomasi de tercih edilen konuların sınırlarını genişletmiştir.

Uluslararası sistemin henüz küreselleşmeyle çok fazla tanışmadığı zamanlarda neorealistlerin savunduğu gibi gücü elinde bulunduran devlet, istediklerini zorlama veya sert güç kullanarak yaptırmaktaydı. Devletlerin sahip olduğu güçten kasıt ise askeri veya ekonomik kapasitelerinin diğer devletlere göre daha fazla olmasıdır. Neorealistlere göre uluslararası ilişkiler anarşik bir yapıya sahiptir. Devletler bu anarşik yapı içerisinde kendi güvenliklerini maksimum seviyeye çıkartmak isterler. Ancak devletlerin kendi güvenliklerini sağlamaya dönük tavırları, diğer ülkelerde bir güvenlik problemi yaratmaktadır. Böylelikle güvenlik problemi yaşayan devleti, silahlanmaya ve başka türlü önlemler almaya itmektir. Neorealizme göre devletler, anarşik olan uluslararası sistemde varlığını korumak ve mümkünse genişleyip, etkilerini attırmak istemektedir (Arı, 2013, s.159-162.) Ancak gelişen teknoloji ile ülkeler birbirlerine bağımlı hale gelmeye başlamıştır. Neoliberallerin devletlerarasındaki kargaşanın nedeni olarak gördükleri bilgi eksikliği, gelişen iletişim teknolojisi ile ortadan kalkmaya başlamış ve ülkeler daha fazla işbirliği olanaklarına kavuşmuştur. Uluslararası ilişkilerde liberal etkinin altında yatan önemli noktalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki neorealistlerden farklı olarak tek aktör devlet değildir. Devlet ve devlet dışı aktörlerde uluslararası ilişkilerin aktörleri arasında bulunmaktadır. Hatta zaman zaman bireylerde önemli birer aktör haline gelebilmektedir. Bir diğer önemli nokta ise devletlerarasında var olan karşılıklı bağımlılığı ılımlı bir hale getirmektir. Devletler birbirlerine sadece ekonomik olarak bağlı değildir. Ekonominin yanında sosyal, kültürel veya siyasi bağlarla bağlanmıştır. Bundan dolayı karşılıklı bağımlılık ilkesi küreselleşme kavramına kaymaktadır (Viotti ve Kaputti, 2016, s.129-130).

Değişen uluslararası sistemle beraber geleneksel diplomasi araçları yerine daha çok yeni diplomasi olarak adlandırılan kamu diplomasisi tercih edilmeye başlanmıştır. Joseph Nye tarafından literatüre kazandırılan yumuşak güç kavramı ise kamu diplomasisi adına önemli araçlardan biri halini almıştır. Yumuşak güç, en basit tanımı ile bir ülkenin kendini başka ülkelere karşı çekici hale getirerek, istediklerini zor kullanmadan kabul ettirebilmesi veya uygulatabilmesidir.

Netice itibariyle yukarıda belirtilen bilgiler ışığında bu tezin amacı, Türkiye'nin yeni diplomasi olarak adlandırılan kamu diplomasisini, Bosna Hersek ve Sırbistan'da Yunus Emre Enstitüsü aracılığıyla nasıl uyguladığını analiz etmektir. Bu analizde Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad faaliyetleri karşılaştırılmıştır. Böylelikle söz konusu enstitülerin toplumun hangi kesimine yoğunlaştığı, bu yoğunlaşmanın nedenleri ve hangi enstitünün kamuoyunda daha çok farkındalık yarattığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda varılmak istenen; Türkiye'nin kamu diplomasisi aracı olan Yunus Emre Enstitüsü'nün, Bosna Hersek ve Sırbistan kamuoyunda ne ölçüde farkındalık yarattığı ve ne ölçüde başarılı olduğudur. Bu bağlamda ortaya çıkan sonuçların nedenleri analiz edilmiş, kamu diplomasisinin uygulandığındaki doğrular veya yanlışlar ortaya çıkartılmıştır.

Tezin kapsamı ise, Türkiye'nin geleneksel diplomasi uygulaması dışında bir diplomasi türü olan kamu diplomasisini, Bosna Hersek ve Sırbistan'da nasıl uyguladığının ve başarılı olup olmadığının analiz edilmesidir. Seçilen iki ülkenin de başkentlerinde uygulanan olan araştırma ile Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad'daki faaliyetleri, toplumun söz konusu enstitüye yönelik farkındalığı, algısı; Goethe Enstitüsü'nün faaliyetleri, toplumdaki farkındalığı ve algısı ile karşılaştırılarak bir sonuca varılması hedeflenmiştir. Saraybosna ve Belgrad şehirlerinde, çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanmış, açık ve kapalı uçlu 37 soru ile anket çalışması yapılmıştır. Anket her iki enstitü içinde aynı soruları barındırmaktadır. Anket soruları Boşnakça olarak hazırlanmıştır. Boşnakça ve Sırpça dilleri birkaç kelimenin yazımı bakımından farklılık gösterse de genel itibariyle aynı olduğu için Belgrad'da yapılan anket çalışmasında bir sorun yaşanmamıştır. 150 anket Saraybosna, 150 anket Belgrad olmak üzere toplam 300 kişiye anket yapılması hedeflenmiş ve yapılmıştır. Ancak yaşanan teknolojik problemlerden dolayı Belgrad'da yapılmış olan 88 ankete ulaşılamamıştır. Sonuçlar 212 kişiye yapılmış olan anketler üzerinden analiz edilmiştir. Saha çalışmasına genellikle

üniversite öğrencilerinin katılımı olmuştur. Bu nedenler çalışmanın çoğunluğu her iki şehirde de öğrencilere yapılmıştır. Birincil elden yapılan saha çalışmalarından ortaya çıkan sonuçlar enstitü bazında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler ışığında söz konusu enstitüye yönelik kamuoyunda farkındalığın daha yüksek veya düşük olmasının nedenleri ortaya konulmuştur.

Tez çalışmasında kavramsal tartışma, ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetleri ve enstitülerin tanıtımları bölümlerinde literatür taramasına başvurulmuştur. Bunun yanı sıra enstitülerin her iki şehirdeki merkezlerinde bulunan müdürleri ile mülakat yapılmıştır. Bu nedenle çalışmada nitel araştırma metodu kullanılmıştır. Yine çalışmanın bel kemiğini oluşturan anket uygulaması ile nicel araştırma metodu kullanılmıştır. Bu nedenle çalışma boyunca karma metod yöntemi kullanılmıştır. Saha çalışmasının sonucunda elde edilen veriler, IBM SPSS istatistik paket programıyla bilgisayar ortamında istatistiksel çözümlenmeye tabi tutularak analiz edilmiştir.

Tezin evreni, söz konusu enstitülerin birlikte bulunduğu Saraybosna ve Belgrad şehirleri ile sınırlandırılmıştır. Çünkü Yunus Emre Enstitüsü'nün Bosna Hersek'te Saraybosna, Mostar ve Foyntsa şehirlerinde merkezinin bulunmasına rağmen, Goethe Enstitüsü'nün sadece Saraybosna şehrinde merkezi bulunmaktadır. Bu nedenle Bosna Hersek'te Saraybosna şehri tercih edilmiştir. Diğer yandan her iki enstitünün de Sırbistan'da yalnızca Belgrad şehrinde merkezi bulunmaktadır. Sonuç olarak tez, Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün merkezi bulunan Saraybosna ve Belgrad şehirleri ile sınırlandırılmıştır.

Tezde kullanılacak araştırma olanakları belirlenmiştir. Anadolu üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Saraybosna ve Belgrad'daki üniversitelerinin kütüphanelerinden ve literatür tarama sisteminden, Milli kütüphaneden ve uluslararası akademik paylaşım platformlarından konu hakkında yazılmış olan makale ve tezlere erişilmiştir. Söz konusu enstitülerin faaliyet raporlarına ve bilgilerine, resmi web sitelerinden ve Ankara merkezlerinden erişilmiştir. Bu okuma ve araştırmaların yapılabilmesi için İngilizce bilgisi yeterli olmuştur. Fakat anket ve mülakat sürecinde iletişim zayıflıklarını gidermek için özel destek alınmıştır. Mülakat sürecinde enstitülerin yetkili kişilerine ulaşmak için enstitülerle temasa geçilmiş (mail veya telefon yoluyla) ve katılımcılardan randevu istenip görüşülmüştür.

Tezin sonucunda, Türkiye'nin yeni diplomasi olarak tanımlanan kamu diplomasisini Yunus Emre Enstitüsü aracılığıyla Balkanlarda (Bosna Hersek ve Sırbistan) nasıl uyguladığı, toplumun hangi kesimini hedef aldığı ve bu uygulamaların sonuçlarının neler olduğu ortaya çıkmıştır. Böylelikle henüz 10 yıllık bir kamu diplomasisi aracı olan Yunus Emre Enstitüsü'nün, Almanya'nın 68 yıllık kamu diplomasisi aracı olan Goethe Enstitüsü ile kamu diplomasisini uygulayış biçimindeki farklılıkları (eksiklikleri veya fazlalıkları) ortaya konulmuştur.

Ulaşılan bilgilerle tez literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Tezin sonuçlanması ile elde edilecek çıktılardan Türkiye'nin kamu diplomasisi üzerine araştırmalar yapan öğrenciler, akademisyenler ile dış politika konularında karar vericiler, sivil toplum çalışanları, medya çalışanları, özel sektör ve konuya ilgi duyan kamuoyu faydalanabilecektir. Ayrıca tezin sonunda ortaya çıkacak bilimsel çıktılar, Yunus Emre Enstitüsü, Goethe Enstitüsü, Dışişleri Bakanlığı ve diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına iletilecektir. Bu paylaşımlar tezin gerek akademik gerek toplumsal sorumluluğunu yerine getirdiğinin bir göstergesidir.

Çalışmanın kavramsal tartışma başlıklı ilk kısmında, diplomasi kavramının tanımı ve zaman içerisinde geçirmiş olduğu evreler incelenmiştir. Diplomasi kavramının tarihsel süreç içerisinde gerçekleştirdiği değişimler, yeni diplomasi türü olan kamu diplomasisinin anlaşılmasında oldukça önemli rol oynamaktadır. Bu bakımdan diplomasi kavramı genel hatları ile analiz edilmiştir. Devamında geleneksel diplomasiye karşılıklı etkileşimi katan ve literatüre Joseph Nye ile giren yumuşak güç kavramı analiz edilmiştir. Bu kısımda Joseph Nye'nin güç tanımlamaları, yumuşak güç kaynakları ve yumuşak güç uygulamalarının başarı koşullarına değinilmiştir. Daha sonra ise değişen uluslararası ilişkiler, gelişen uluslararası iş birlikleri ve bu iş birliklerinin beraberinde getirdiği bağımlılıklar, halkın karar alma mekanizmalarında daha fazla söz sahibi olmak istemesi gibi etkenlerden dolayı ortaya çıkan ve daha çok tercih edilmeye başlanan kamu diplomasisi kavramından bahsedilmiştir. Kamu diplomasisi kavramının doğru aktarılması bu çalışmanın doğru anlaşılması açısından oldukça önemlidir. Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümünde de kamu diplomasisinden bahsedileceği için öncesinde kamu diplomasisi genel hatları ile analiz edilmiştir. Çalışmada anlatılacak olan Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü faaliyetlerinde daha çok kültür diplomasisi üzerinde

durdukları için çalışmada kültür diplomasisine de değinilmiştir. Bu çalışmada kültür diplomasisi dil, kültür ve sanat çerçevesinde ele alınmıştır. Kamu diplomasisi ve kültür diplomasisi arasında ne gibi farkların olduğu da aktarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci kısmında ise kamu diplomasisini okuyucunun zihninde daha da somutlaştırabilmek adına Türkiye ve Almanya’da uygulanan kamu diplomasisi uygulamalarından bahsedilmiştir. Hemen akabinde üçüncü kısımda, Türkiye ve Almanya’nın kamu diplomasisi uygulayıcıları olan Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü okuyuculara tanıtılmıştır. Bu bağlamda okuyucuyu çalışmanın son kısmı olan dördüncü kısımda yapılacak olan saha çalışmasına hazırlamak amaçlanmıştır.

Çalışmanın geriye kalan kısmında da bahsi geçen enstitülerin, Saraybosna ve Belgrad’daki kamu diplomasisi faaliyetleri incelenmiştir. Söz konusu şehirlerde yapılacak olan saha çalışmaları ve analizleri de çalışmanın son bölümünde yerini almıştır. Yapılmış olan saha çalışmasında ise;

- Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü, Bosna Hersek ve Sırbistan’da uygulamış olduğu kamu diplomasisi ile neyi hedeflemektedir?
- Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü, Bosna Hersek ve Sırbistan’da toplumun hangi kesimlerine yoğunlaşmıştır?
- Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü, Saraybosna ve Belgrad’daki kamu diplomasisi uygulamaları, kamuoyunda söz konusu Enstitülere yönelik farkındalık arttırmasında nasıl etki oluşturmuştur?
- Ülkelerden birinin kamu diplomasisi uygulaması diğerine göre daha başarılı oldu ise bunun sebepleri nelerdir?
- Ülkelerden birinin kamu diplomasisi uygulaması diğerine göre daha başarısız oldu ise bunun sebepleri nelerdir?

Sorularının yanıtları aranmıştır.

Bu tez çalışması Anadolu Üniversitesi BAP Komisyonu tarafından 1904E078 no.lu proje numarası ile desteklenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL TARTIŞMA

1.1. Diplomasi Kavramı

Diplomasi sözcüğü Eski Yunan kaynaklarından bilindiği üzere ‘Diploma’ kökünden gelmektedir (Tuncer, 2005, s. 13). Diplomasi kavramının birden fazla tanımı bulunmaktadır. Ancak diplomasi en basit tanımıyla, dış politikanın yürütülme biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bir hükümetin sahip olduğu bir fikri veya kanıyı bir başka devletin karar alıcılarına iletmesi anlamına da gelmektedir. Diplomasi genellikle devlet yetkililerin görüşmeleriyle ilerleyen bir dış politika aracı olduğundan zaman zaman görüşme sanatı adını da almaktadır (Gönlübol, 2000, s. 112). Bu bakımdan diplomasi bir nevi devletlerin birbirleriyle uzlaşabilmesi için bir araç olarak da tanımlanmaktadır. Her iki tarafında çıkarına olan durumlarda anlaşma sağlanmakta ve böylece devletler dış politikalarını diplomasi aracılığıyla uygulamış olmaktadır (Tuncer, 2005, s. 11-12).

Diplomasi tarih boyunca pek çok şekilde kullanılmıştır. Birçok toplum diplomasiye yeni kavramlar getirmiş ve diplomasi kavramının zaman içerisinde gelişmesine katkıda bulunmuştur. İlk diplomasi örnekleri Hititlerde ve Eski Mısırlılarda görülmektedir. MÖ 1278 yılında Hititler ve Eski Mısırlılar arasında yapılan Kadeş Anlaşması, bu dönemde uygulanan en önemli anlaşmadır. Çünkü bu anlaşma sayesinde Hititler ve Eski Mısırlılar uzunca bir süre barış ve istikrar içinde yaşamışlardır. Eski Yunanlıların da diplomasiye katkısı yadsınamayacak kadar büyük olmuştur. Eski Yunanlılar diplomasiye *diplomatik dokunulmazlık* ilkesini kazandırmıştır. Eski Yunanlıların diplomasiye açık diplomasi örnekleri ve konsolosluğun ortaya çıkışı gibi pek çok faydası da bulunmaktadır. Romalıların diplomasiye getirmiş olduğu en önemli yenilik ise *hakemlik mahkemesidir*. Burada anlaşmazlık yaşayan iki tarafın yargıçları ve bir tarafsız başkan eşliğinde uzlaşma sağlanmaya çalışılmıştır. Bizans döneminde ise diplomasi gözlemci-diplomat şeklini almıştır. Ayrıca Bizanslılar diplomasiye, hükümete bağlı dış ilişkileri düzenleyen kuruluşları da kazandırmıştır (Tuncer, 2009, s. 20-34).

Diplomasi zaman içerisinde değişen yöntemler, dönemsel özellikler itibarıyla sınıflandırılmıştır. Gruplandırma dönemin şartlarına bağlı olarak değişen yöntemler

ışığında gerçekleşmiştir. İlk olarak 15.yy'dan başlayarak I. Dünya Savaşı sonuna kadar olan dönem *Geleneksel Diplomasi* olarak ele alınmıştır (Şefika, 2006, s.418). Geleneksel diplomaside asıl aktör liderlerdir. Elçiler yalnızca bilgi aktaran kişiler konumunda bulunmaktadır. Bu dönemde diplomasi *ad hoc* diğer adıyla geçici diplomasıdır. Bir diğer deyişle süreklilik arz etmemektedir. Geçici diplomaside diplomasi temsilcileri belirli bir amaç için geçici olarak görevlendirilmektedir (Çatal, 2015, s.10). Bu diplomasi türünde tek yanlı bir işlem bulunmaktadır. Tek yanlı ve süreklilik bulundurmeyen diplomasiden, sürekli diplomasiye geçiş ise 15. yüzyılda İtalyan kent devletleri ile olmuştur. Aralarında sürekli olarak çıkar çatışması bulunan İtalyan kent devletleri bu çatışmadan uzaklaşp, varlıklarını devam ettirebilmek için belli başlı diplomatik kuralları kabul etmişlerdir. Bu sayede diplomasinin geçici özelliği kaybolarak sürekli diplomasiye adım atılmıştır (Sönmezoglu, 2000, s.32).

Geleneksel diplomasi olarak adlandırılan dönemde uygulanan diplomasinin bir diğer özelliği ise gizli olmasıdır. Gizli diplomasi anlayışına göre kararlar yalnızca liderler bazında alınmaktadır. Diplomatik görüşmelerin gizli tutulmasının yanı sıra görüşmelerin sonuçları da dünya kamuoyundan genellikle gizli tutulmaktadır. Sonuçların dünya kamuoyu ile paylaşılmasına karar verilse dahi bazı maddeler paylaşılmamaktadır (Çatal, 2015, s. 9). 19. yüzyılda ise özellikle Avrupa'da uzun yıllar süren savaşılara bir çözüm yolu bulabilmek amacıyla toplanan 1815 Viyana Kongresi, Avrupa'nın oluşturduğu uluslararası hukuku sistematik hale getirdiği için uluslararası ilişkilerde diplomasinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Sönmezoglu, 2000, s.33). 1815 Viyana Kongresi uluslararası ilişkiler tarihinde 1648 Westphalia'dan sonraki ilk büyük çok aktörlü uluslararası anlaşmaların düzenlendiği bir kongredir. 1792'den beri süren Avrupa'daki savaş ortamına bir son vermiştir. Avrupa'da bir barış ortamı yaratmış ve uluslararası hukuka katkı sağlamıştır (Erkan, 2010, s.97).

I. Dünya Savaşı'ndan sonra ise özellikle ABD'nin Wilson İlkeleriyle beraber gizli diplomasiden açık diplomasiye geçişi öneren *Yeni Diplomasi* anlayışı ortaya çıkmıştır. Günümüzde geleneksel diplomasinin yerini alan yeni diplomasi, geleneksel diplomaside olduğu gibi doğrudan karar alıcıları etkilemek üzerine inşa edilmemiştir. Yeni diplomaside amaç siyasi ve ekonomik çıkarlara destek sağlayarak, ülkenin imajını yurtdışında olumlu hale getirmektir. Bunu yaparken de yabancı uluslarla ilişkileri geliştirmek ve sürdürmek esas alınmaktadır (Akçay, 2014, s. 25).

Burada ana aktör lider olmakla beraber artık dış ilişkilerde etkili olan resmi kurumlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Devletlerarasında işleyen diplomasi gizli olmaktan çıkıp, kamuoyuna da sunulmaya başlanmıştır. Böylelikle gizli diplomasi yerini yeni diplomasi anlayışı ile beraber açık diplomasiye bırakmıştır (Şefika, 2006, s. 419). Bu değişimde; uluslararası sistemin küreselleşmesi ile beraber devletler arasında artan iş birlikleri ve bunun getirisi olarak devletlerin birbirlerine olan bağımlılıkları, uluslararası sisteme devlet dışı aktörlerin (Sivil Toplum Kuruluşları, Çok Uluslu Şirketler, Uluslararası Örgütler vb) dahil olması, hızla gelişen iletişim teknolojisi gibi etkenlerin payı bulunmaktadır. Yeni diplomasi döneminde liderler kamuoyunu bilgilendirmeye başlamış, çeşitli bilgi aktarımları için kurumlar kurulmuştur. Böylelikle kamuoyu da devletlerin karar alma süreçlerine dahil olmaya başlamıştır. Bununla beraber devletler bir dış politika üretirken, devlet dışında yer alan aktörleri ve faaliyetlerini de esas almaya başlamıştır (Yıldırım, 2015, s. 114).

Yeni diplomasi anlayışında devletler, dış politika stratejilerini oluştururken veya diplomasi araçlarını uygularken resmi organların yanı sıra başka faktörlerden de etkilenmektedir. Bu faktörleri Karadağ; harici faktörler, dahili faktörler, diğer faktörler (bireysel özellikler ve zaman) olarak kategorize etmiştir. Dahili faktörler arasına dış işleri bakanlığı, siyasi parti liderleri, bakanlar, üst düzey kamu görevlileri, düşünce kuruluşları, ticari şirketler, ülke içi yazılı ve görsel basın, ülke kamuoyu girmektedir. Harici faktörler de ise uluslararası örgütler, lobiler ve etnik gruplar, önemli şahsiyetler, diğer ülke dış politika uygulamaları bulunmaktadır (Karadağ, 2016, s. 116-142). Özellikle lobilerin karar vericiler üzerinde etkisine örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) lobiler verilebilir. ABD dış politikaları üzerinde lobilerin, şirketlerin oldukça büyük bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle ABD dış politika stratejilerini oluştururken baskı gruplarının ve devlet dışı aktörlerin de etkisi bulunmaktadır (Yüksel, 2013).

Yeni diplomasi bir nevi çok taraflı diplomasiyi de beraberinde geliştirmiştir. Özellikle Milletler Cemiyeti ve arkasından gelen uluslararası örgütler çok taraflı diplomasi için önemli adımlar olarak kabul edilmektedir. Milletler Cemiyeti her ne kadar kısa ömürlü olsa da çok taraflı diplomasi için temellerini atmıştır. Oluşturulan bu kurumla artık devletler uluslararası hukuka karşı sorumlu hale gelmiştir. Devletlerin uluslararası hukuka aykırı herhangi bir davranışlarında bir bedel ödeyecekleri fikri devletlerin davranışlarını da sınırlandırmıştır (Çatal, 2015, s. 17-18). Bunun yanında Milletler

Cemiyeti ile beraber temelleri atılan çok taraflı diplomasinin bir getirisi olarak parlamenter diplomasinin de temelleri atılmıştır. Parlamenter diplomasi, devletlerin ulusal çıkarlarından ziyade daha çok uluslararası sorunların çözümüne odaklıdır (http1).

Hızla gelişen iletişim teknolojisi ile beraber dünyanın bir ucunda yaşanan olaydan dünyanın diğer ucundakilerde haberdar olmaya başlamıştır. *'Metaforik bir tanımlamayla "Meksika Körfezi'nde kanatlarını çırpan kelebek, Japon Denizi'nde fırtınalar yaratmaktadır"* (Gökırmak, s. 3). Artık devletlerin ulusal kamuoylarına sorumlulukları olduğu gibi uluslararası kamuoyuna da sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle Soğuk Savaş'tan sonra Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla beraber iki kutuplu sistemin etkisini kaybetmesiyle, ülkelerin daha fazla etkileşim içerisinde olduğu bir sistem oluşmaya başlamıştır. Böylelikle yeni diplomasi anlayışı küreselleşmeyle beraber *küresel diplomasi* adıyla yeni anlamlar kazanmıştır (Yıldırım, 2015, s. 98-99). Küresel diplomasiye, ABD'nin SSCB'nin dağılmasından sonra tek süper güç olarak kalmasıyla gelişen bir olguda denilebilmektedir. ABD sahip olduğu siyasi, askeri veya ekonomik güçlerini kullanarak devletleri birbirine daha bağımlı hale getirmiştir. ABD'nin tek süper güç olarak bulunduğu uluslararası sistemde dahi kendine yer edinen uluslararası örgütler ise, ABD'nin tek başına üstlenmiş olduğu çevresel sorunlar, kitle imha silahları gibi konularda daha aktif bir rol oynamaya başlamıştır (Şefika, 2006, s.425). Böylelikle uluslararası sistem tek aktörlü bir yapıdan, birden fazla ve çeşitli aktörün rol oynadığı, söz sahibi olduğu bir yapıya evrilmiştir.

Küreselleşme ile beraber yeni diplomasiye farklı bir boyut kazandıran küresel diplomasinin gelişiminde, yeni diplomasi anlayışında olduğu gibi devletlerin gelişen iş birlikleri ve bu iş birliklerinin neticesi olarak ortaya çıkan karşılıklı bağımlılıkları, devletlerin birbirlerinin iç işlerine karışmaları, sınırların önemini yitirmesi gibi etkenler bulunmaktadır. Küresel diplomasinin uluslararası sisteme dahil olmasında devletlerin tek başına bir etkisi bulunmamaktadır. Devletlerin yanında dünyada yaşanan ekonomik, teknolojik ve sosyal gelişmeler de önemli bir paya sahiptir. Bu nedenle küresel diplomaside aslında güç parçalara bölünmekte, tek bir merkezden kaynaklanmamaktadır (Tuncer, 2009, s. 131-133).

Küresel diplomasi ile beraber yeni diplomasi türleri de belirlemiştir. Küreselleşme ile değişen uluslararası sistemde bazı konular gün yüzüne çıkmış ve uluslararası kamuoyunun dikkatini üzerine çekmiştir. Bu konular genellikle siyasi çıkarlardan uzak,

tüm insanlığı etkileyen unsurlar barındırmaktadır. Bu konular ışığında son dönemlerde uluslararası kamuoyunda fazlaca yer edinmiş olan bazı diplomasi türleri gündeme gelmiştir.

Bu diplomasi türlerinden ilki çevre diplomasisidir. Küreselleşmenin yaratmış olduğu en kötü sonuçlardan birisi hiç kuşkusuz çevre tahribatlarıdır. Gelişen ve sürekli gelişmekte olan sanayi, ticaret, teknoloji gibi birçok etmenin sebep olduğu hava kirliliği, su kirliliği, biyolojik çeşitlilik kayıpları ve ormanların yok edilmesi dünyada çevre sorunlarını en üst seviyeye çıkarmıştır. Tüm bu sorunların önüne geçebilmek adına 1960'larda çevre sorunları bir diplomasi konusu olmuştur. Diğer bir diplomasi türü ise insan hakları diplomasisidir. Özellikle II. Dünya Savaşı'nda gündeme gelen insan hakları ihlalleri bu diplomasi türünü ortaya çıkarmıştır. İnsani diplomasi ise daha çok doğal afet veya iç savaş durumlarında insanlara yardım edebilmek amacı gütmektedir. Küresel diplomasi ile beraber beliren bir diğer diplomasi türü ise, enerji diplomasisidir. Devletlerin sert güç kullanımının dışında kalan en önemli dış politika konusunu aslında enerji oluşturmaktadır. Devletler nükleer enerji, petrol, doğal gaz veya hidrolik enerji gibi pek çok enerji kaynağı üzerine anlaşmalar yapmaktadır. Bu tip konuların doğru ve pürüzsüz bir şekilde yürütülmesinde ise enerji diplomasisi önemli bir hal almaktadır (İskit, 2012, s. 363-367).

Sivil diplomasi ise bir devletin resmi olmayan temsilcileri aracılığıyla yürütülen diplomasi türüdür. Sivil diplomasiye örnek olarak farklı ülkelerin gazete yazarlarının, sanatçıların karşılıklı görüş paylaşımlarında bulunduğu bir televizyon programı verilebilir (<http2>). On yıl öncesine kadar bilim yalnızca araştırma ve geliştirme aracı olarak değerlendiriliyordu. Ancak son yıllarda bilimin dış politika alanında da önemli katkılar sunabileceği ortaya çıktı. Bilim diplomasisi ise bilimi yabancı halklar ile bütünleştirmeyi hedeflemektedir. Resmi ilişkilerin etkisini yitirdiği bölgelerde devletlerin hedeflerini hem siyasi hem de sosyal açıdan ilerletmelerine olanak sağlamaktadır. Bilim diplomasisi ile süreklilik arz eden ve güçlü bir uluslararası ilişkiler kurulmasına katkı sağlanabilir. Bilim ve diplomasinin farklı düzeylerde birbirleriyle etkileşime girdiği esas alındığında, bilim diplomasisi üç farklı boyutta yürütülebilir. Dış politika kararları vermek için *diplomaside bilim*, yeni bilimsel ortaklıklar kurmak için bilim için diplomasi, istikrarı inşa etmek için ise *diplomasi için bilim* boyutları bulunmaktadır (Sütçü, 2012, s.5-6).

Bir diğerk diplomasi türü ise kamu diplomasisidir. Kamu diplomasisinde temsilciler devlet yetkilileri olabileceği gibi ülkenin sanatçısı, bir sivil toplum kuruluşu veya iş insanı da olabilmektedir. Burada etkilenmek istenen hedef kitle doğrudan karar alma mekanizmaları değil, karar alma mekanizmalarını etkileme gücüne sahip olan faaliyette bulunulan ülke kamuoyudur (http3).

Uluslararası ilişkilerde geleneksel diplomasi yerini küreselleşmeyle beraber yeni diplomasi anlayışına bırakmıştır. Geleneksel diplomasinin tek taraflı, gizli ve geçici tavrının yerini daha ılımlı ve anlaşma odaklı yeni diplomasi anlayışı almıştır. İlerleyen iletişim teknolojisi, uluslararası kamuoyunun uluslararası konularda daha bilinçli hale gelmesi ve devletlerin iş birlikleri neticesinde birbirlerine olan bağımlılıklarıyla beraber geleneksel diplomasi uygulamaları yetersiz hale gelmiştir. Yeni diplomasiyle beraber yeni uygulama alanları aranmaya başlanmıştır. Ülkelerin en çekici yönlerini tanıtmayı ve zor kullanmadan yabancı ulusları etkilemeyi amaçlayan yeni uygulamalar gün yüzüne çıkmıştır. Tam da bu noktada Joseph Nye'ın çalışmaları ile literatüre giren yumuşak güç kavramı, uluslararası sistemdeki bu boşluğu doldurmuştur.

1.2. Yumuşak Güç

Uluslararası ilişkilerde devletler kendi kapasitelerinden aşağıda bulunan devletlere tehdit, zorlama (sopa) veya teşvik (havuç) yöntemini kullanarak hükmetmeye çalışmaktadır. Devletler bu yöntemleri kullanırken sert güçlerini yani askeri ve ekonomik güçlerini kullanmaktadır (Güzel, 2016, s.344). Devletlerin uluslararası ilişkilerde güç kapasitesinden bahseden K. Waltz'a göre, uluslararası sistem adem-i merkezîyetçi bir yapıya sahiptir ve anarşiktir. Bu anarşik sistemde tüm devletlerin amacı hayatta kalmaktır. Uluslararası sistemde var olan bu amaç, devletlerarasında bir güvenlik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Sistem anarşik olduğu için her devlet kendi güvenliğini kendi sağlamak durumundadır (Waltz, s. 108-111).

Uluslararası sistemde bir *dünya jandarması* bulunmamaktadır. K. Waltz'a göre, uluslararası sistem birimlerden oluşmaktadır. Küçük veya büyük bütün devletler birbirlerinin aynıdır. Ancak sahip oldukları kapasiteler farklı olduğu için farklı dış politika çıktıları üretmektedir (Jackson ve Sorensen, 2013, s. 48-49). Bu nedenle güç kapasitesi fazla olan devletler sert güç denilen askeri ve ekonomik güçlerini kullanmaktadır. Ancak küreselleşme ile beraber ortaya çıkan iş birlikleri; gelişen iletişim,

ulaşım, silah teknolojisi gibi etmenlerden dolayı devletler, askeri güçlerini kullanmaktan kaçınmaya başlamıştır. Böylelikle uluslararası sisteme Joseph Nye ile birlikte yumuşak güç kavramı girmiştir. Ancak Joseph Nye'a göre yumuşak güç ve realizm arasında herhangi bir çelişki bulunmamaktadır. Joseph Nye, Machiavelli'nin bir hükümdarın sevilenden ziyade korkulan bir hükümdar olması gerektiği görüşünü, saygıya dayalı bir korku olarak ifade etmiştir. Böylelikle Joseph Nye, realizm bakış açısının yumuşak güç için de geçerli olduğunu vurgulamıştır (Karadağ, 2016, s.76-77).

Yumuşak güç kavramı literatüre Joseph Nye ile 20. yüzyılda girmiş olarak kabul edilse de 16.-17. yüzyıllarda da örneklerine rastlanmaktadır. Örneğin Osmanlı Devleti zamanlarında da yumuşak güç kullanımına örnekler görölmektedir. Örneğin Osmanlı Devleti'nin fethetmek istediği yerlere öncelikle Osmanlı tüccarlarını göndermesi ve orada Osmanlı hakkında olumlu bir algı yaratması buna örnek olarak verilebilir. Böylelikle orada yaşayan halka Osmanlı'nın gelişinde halkın kalkınacağı imajı verilmektedir. Bir diğer örnek ise Fransa'nın 17. ve 18. yüzyıllarda kendi kültürünü tüm Avrupa'ya tanıtmasıdır. Fransız Devrimi sırasında diğer devletlerin yöneticilerini kontrol altına almaya çalışmıştır. Özellikle diplomasi dilinin Fransızca olması da yumuşak gücün çok öncelere dayandığının ispatı niteliğindedir (Yılmaz, 2011, s.32).

Güç kavramı aslında dönemden döneme farklılaşan ve dönemin getirdikleri ile şekillenen bir kavramdır. Soğuk Savaş sırasında güç, askeri yetenekler olarak algılanırken, gelişen teknoloji ve iletişim çağı ile beraber bu güç kamuoyunu ikna kabiliyetine dönuşmüştür. Nye'a göre bir ülke kendi istediği bir şeyi başkalarına da cazip hale getirebilirse yumuşak güç kullanmış olacaktır. Böylelikle o ülke dış politikasında kendi çıkarına olan durumları, yumuşak güç uyguladığı kesime hiçbir zorlama olmadan kabul ettirmiş olacaktır (Sandıklı, 2015, s.76).

Joseph Nye gücün üç boyutundan bahsetmektedir. Bunlar askeri güç, ekonomik güç ve yumuşak güçtür. Ekonomik ve askeri güç sert gücün içine girmektedir. Joseph Nye'ın üç boyutlu güç tanımlaması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Joseph Nye'e Göre Güç Çeşitleri

Güç Çeşitleri	Davranışlar	Temel Araçlar	Hükümet Politikaları
Askeri Güç	<ul style="list-style-type: none"> • Zorlama • Caydırma • Koruma	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdit • Kuvvet	<ul style="list-style-type: none"> • Zorlayıcı Diplomasi • Savaş • İttifak
Ekonomik Güç	<ul style="list-style-type: none"> • Teşvik • Zorlama	<ul style="list-style-type: none"> • Para Verme • Yatırım	<ul style="list-style-type: none"> • Yardım • Rüşvet
Yumuşak Güç	<ul style="list-style-type: none"> • Hayranlık • Uyandırma • Gündem • Yaratma	<ul style="list-style-type: none"> • Değerler • Kültür • Politikalar • Kurumlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu Diplomasisi • İki Taraflı ve Çok Taraflı Diplomasi

(Kaynak: Keser, 2015, s. 39).

Joseph Nye 1990'da yayınlanan "Bound to Lead" kitabı ve 2004 yılında yayınlanan "Soft Power" kitabı ile kamu diplomasisine yeni bakış açıları kazandırmıştır. Joseph Nye'a göre, devletler kendi çıkarları doğrultusunda ya da kendi avantajlarına olan bazı durumlarda sadece askeri veya ekonomik olarak etkileşim içinde olmamalıdır. Devletler dış politika süreçlerinde askeri ve ekonomi alanlarındaki güçlerinden ziyade yumuşak güç aracı olarak adlandırdıkları kültür, din, demokratik değerler, dış yardımlar, teknoloji, ekonomik kalkınmışlık, siyasi kalkınmışlık, sinema ve televizyon gibi araçları da kullanmalıdır (Nye, 2017, s. 14).

Yumuşak güç ve sert güç aslında birbirleri ile bağlantılı ve birbirlerini destekleyen kavramlardır. Sert güç ekonomi ve askeri olarak ele alınmaktadır. Yumuşak güç ise daha çok başkalarına cazip gelen taraflardır. Eğer bir ülkenin ekonomisi gerektiği kadar güçlü değilse bu ülkenin kullanabileceği yumuşak güç veya yumuşak gücün etkisi az olacaktır (Çavuş, 2014, s.25).

Yumuşak güç kullanımı ülkelerin hangi alanlarda kendilerine güvendiklerine ve etkilemek istedikleri kitlenin etkilenme potansiyeline bağlı olarak değişmektedir. Bu yüzden birçok yumuşak güç stratejisi bulunmaktadır. Bu stratejiler her ülkeye göre değişkenlik göstermektedir. Bir ülkenin var olan güvenilmez imajını değiştirerek daha güvenilir bir imaj yaratmak, başka ülkelerin imajını zedeleyerek kendini yüceltmek veya uluslararası kamuoyunda bilinen ve rol model olarak alınan kişiler ile ortak çalışmalar yapmak gibi yumuşak güç stratejileri bulunmaktadır (Çavuş, 2014, s. 27). Bir devlet dış politikasında ya sert gücü ya da yumuşak gücü seçmek zorunda değildir. Yumuşak ve sert güç birbirleri ile bağlantılı olduğu için beraber de dış politika aracı olabilmektedir. Örneğin, Soğuk Savaş döneminde ABD'nin SSCB'ye karşı üstün hale gelmesinde, ABD'nin sahip olduğu sert güç unsurlarının yanında yumuşak güç unsurları da bulunmaktadır. ABD, SSCB'yi içeriden yıpratmak için yumuşak güç stratejisi izlemiştir (Yılmaz, 2011, 32).

Yumuşak güç, sert güçte olduğu gibi ani sonuçlara yol açmamaktadır. Yumuşak güç uygulamaları daha geniş zamanlara yayılarak uygulanmaktadır. Yumuşak gücün kuvvetini devletin meşruiyeti belirlemektedir. Bu gücü sadece devletler değil; STK'lar, şirketler gibi kurumlar da kullanabilmektedir. Yumuşak ve sert gücün farklı bir diğer noktası ise sert gücün karşı tarafı istemediği bir şeye zorlarken; yumuşak gücün ise karşı tarafın isteklerini etkileyerek gönüllü hale getirmesidir (Keykavosiiranagh, 2015, s.46-48)

Askeri ve ekonomi gibi sert güç unsurlarından daha ılımlı olan yumuşak güce geçişin nedeni uluslararası ilişkilerin, uluslararası sistemin artık devletlerin tek tek faaliyetlerine göre şekillenmemesidir. Devletlerin bir dış politika üretirken, tüm uluslararası sistemi göz önünde bulundurarak hareket etmesi ve strateji planlaması yapması gerekmektedir. Bir diğer neden ise, yumuşak güç politikalarının uygulanmasının sert güç politikalarına nazaran daha az maliyetle karşılanabiliyor olmasıdır (Anaz, 2013, s. 12-13).

Yumuşak güç kavramının kaynakları değişiklik göstermektedir. Yumuşak güç kavramının yaratıcısı olan Joseph Nye'a göre yumuşak güç, bazı kaynakların varlığı halinde çalışan bir mekanizmadır. Bu kaynaklar uluslararası politikada, uluslararası kamuoyunda ilgi çeken bazı unsurların varlığıdır. Nye'a göre bir ülkenin yumuşak gücünün kaynaklarından biri, meşru ve ahlaki olan dış politikadır. Bu politikalar herkes tarafından ahlaki görüldüğü ve meşru olduğu sürece bir yumuşak güç kaynağıdır. Diğer

bir yumuşak gc kaynağı ise ülkelerin iç ve dış politikalarına sadık kalmalarıdır. Ülkelerin uygulamış oldukları i ve dış politikalarının istikrarlı ve birbirleri ile tutarlı olması gerekmektedir. Başkalarına çekici geldiği takdirde ülkenin kültürü ise en önemli yumuşak gc kaynakları arasında bulunmaktadır (zel, 2018, s.7).

Toplumların sahip oldukları kültürel değerler yumuşak güce kaynaklık etmektedir. Ancak popülerleşen kültürlerin tamamen yumuşak gc lehine olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Çünkü popüler kültür her zaman her yerde aynı etkiyi yaratmamaktadır. Burada da devreye toplumların sahip olduğu kültürel değerlerin, yabancı toplumlara cazip gelme durumu girmektedir. Nye'nın da örneklediği gibi Fransa'nın dünyaca ünlü şarapları ve peynirleri Fransa hayranlığını garanti etmemektedir. Örneğin Amerikan yapımı Hollywood filmleri popüler olsa da Amerika karşıtlığı olan İnan, Afganistan gibi ülkelerde aynı ilgiyle karşılanmamaktadır (amır, 2009, s.40-41).

Diğer yumuşak gc kaynaklarından bahseden ise Gallarotti'dir. Gallarotti'ye göre yumuşak gc kaynakları uluslararası ve ulusal kaynaklar olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Bu kaynaklar aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Yumuşak Gücün Kaynakları

Uluslararası Kaynaklar	Ulusal kaynaklar
<ul style="list-style-type: none"> • Uluslararası hukuka, kurumlara ve normlara saygı • ok taraflılığa güven ve tek taraflılığa karşı tavır • Uluslararası anlaşmalara saygı • Liberal dış ekonomik politikalar	<ul style="list-style-type: none"> • Kültür • Yüksek Yaşam Kalitesi • zgrlk • ekici yaşam stili • Siyasi kurumlar • Demokrasi • Hukukun stnlğ

Kaynak: (Gallarotti, 2011, s. 23).

Yumuşak gc kavramını yalnızca medya veya modanın gücü ile yayılan kültürel bir araç olarak görmek oldukça yanlıştır. Çünkü yumuşak gc Gallarotti'ye göre, uluslararası ve ulusal olmak üzere iki ana kaynaktan beslenmektedir. Yumuşak gücün uluslararası kaynağı uluslararası hukuka, normlara ve kurumlara saygı olarak gösterilmektedir.

Uluslararası kaynağa göre devletler, uluslararası politikaları benimseyerek tek taraflı zorlamalardan kaçınmalıdır. Ulusal yumuşak güç kaynağı ise bir ülkenin sahip olduğu siyasal ve kültürel güçtür. Siyasal güçten kasıt ise, ülkenin sahip olduğu demokrasi, insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü gibi konulara saygılı olmasıdır. Kültürel güçten kastedilen ise, ülkenin sahip olduğu kültürel değerlerin diğerlerine cazip gelmesi, özgürlükçü bir yapıda olması gibi etkenlerdir (Gallarotti, 2011, s.20-21). Kısacası bir ülkenin sahip olduğu temel nitelikler (insan hakları, özgürlük, demokrasi, vb.) o ülkenin uygulamış olduğu yumuşak güç politikasının yerel kaynaklarını oluşturmaktadır. Uluslararası sistemde ise gelişmiş ekonomik işbirlikleri, liberal dış politikalar, uluslararası hukuka saygı gibi konular ise ülkelerin yumuşak güç politikalarının uluslararası kaynağını oluşturmaktadır.

Çalışmanın konusunu oluşturan kamu diplomasisi kavramı ile yumuşak güç kavramı birbirleriyle iç içe geçmiş durumda bulunmaktadır. İki kavram arasındaki farklardan ilki, yumuşak güç devletler, devlet dışı aktörler, STK'lar, çok uluslu şirketler, vb. aktörler vasıtasıyla gerçekleştiriliyorken; kamu diplomasisi çıkarları doğrultusunda hareket eden devletler tarafından icra edilmektedir. Burada devletler çıkarlarını gerçekleştirebilmek adına özel, tüzel, uluslararası herhangi bir kuruluşu kullanabilmektedir. Diğer bir fark ise yumuşak güç uygulamaları sonucunda somut bir çıktı elde edilemezken; kamu diplomasisi uygulamalarında dış politika stratejilerine doğrudan veya dolaylı etki sağlayacak veriler elde edilmektedir. Daha iyi anlaşılması açısından Karadağ'ın deyimini ile *"kamu diplomasisi, yumuşak gücün amaç odaklı hale getirilmiş şeklidir"* (Karadağ, 2012, s.30).

1.3. Kamu Diplomasisi

Diplomasi, devletlerarasında gerçekleştirilen iletişim olarak tanımlanmaktadır. Bu iletişimin özellikle barış zamanlarında devreye girdiği ve böylece her devletin kendi güç kapasitesini barış zamanında diplomasi yoluyla kullandığı düşünülmektedir (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017, 118). Daha önceden değinildiği gibi küreselleşmenin etkisiyle uluslararası ilişkilerde geleneksel olan dış politika araçları değişikliklere uğramıştır. Devletler ve toplumlar arasında var olan iletişimin şekli değişmiştir (Eren, 2017, s. 36).

Kamu diplomasisi faaliyetleri Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. Bunun nedenlerinden biri, iletişim teknolojisinin hızla gelişmesidir.

Radyo, faks, televizyon gibi araçlar dünyada yaşanan tüm gelişmelerden herkesin haberdar olmasını sağlamıştır. Bu bakımdan liderler ve seçkinlerden oluşan azınlığın yanı sıra kamuoyu da uluslararası sistemde karar vericilerin göz önünde bulundurması gereken faktörlerden biri haline almıştır. Bir diğer neden ise 1948-64 yılları arasındaki dekolonizasyon sürecinde 47 yeni ülkenin kurulmasıyla uluslararası sistemdeki diğer ülkelerin değerlerini yayabileceği bir ortamın oluşmasıdır. Yeni kurulan bu ülkeler açıkça kamu diplomasisi faaliyetlerinin hedefi haline gelmiştir. Yine ABD ve Batı Avrupa, özellikle Soğuk Savaş yıllarında, Doğu Avrupa ülkelerine kendi değerlerini benimsemeleri yönünde faaliyetlerde bulunmuştur (Yağmurlu, 2007, s.14).

Öte yandan kamu diplomasisinin tanımlanmasında iki ayrı görüş bulunmaktadır. İlk görüş kamu diplomasisinin aslında bir propaganda aracı olduğunu savunmaktadır. Bu görüş literatürde *katı yaklaşım* olarak anılmaktadır. Katı yaklaşımın temelini propaganda oluşturmakta olup, belli ikna teknikleriyle tek taraflı bir ilişki amaçlanmaktadır. I. Dünya Savaşı ile gündeme gelen bu propaganda söylemi daha sonra propaganda isminin kötü çağrışımlar yaptığı gerekçesi ile enformasyon ismine dönüşmüştür. Ancak enformasyon da propaganda ile benzer şekilde, istihbarat gibi farklı anlamlar ve algılar çağrıştırdığı için bu kullanımdan da vazgeçilmiştir (İskit, 2012, s. 358-359). Propagandayı etkili bir şekilde uygulamış olan Hitler'in "*Maharetli ve devamlı bir propaganda ile bütün millete, cehennemi cennet, en sefih hayatı bir zevk gibi göstermek mümkündür*" sözü propagandanın önemini göstermektedir (Bahşi, 1977'den aktaran Karaağaç, 2019, s.694). Katı yaklaşım 20. yy. içerisinde var olmuşken; 21. yy. da ise diğer bir görüş olan *esnek yaklaşım* ortaya çıkmıştır. Esnek yaklaşımda ise katı yaklaşımın aksine karşılıklı etkileşim dikkate alınmaktadır. Bunun yanı sıra kültür, sanat, eğitim gibi araçlar önemli ölçüde kullanılmaktadır (Özkan, 2016, s.15). Propaganda ve kamu diplomasisi aralarındaki benzerliğe karşın özellikle yöntem ve hedef noktasında birbirlerinden ayrılmaktadır. Her ik kavram da diplomasi temelinde ve psikolojik uygulamalar ışığında uygulanmaktadır. Propaganda insanların bilinçaltını hedeflenen amaç doğrultusunda yönlendirmeye ve kontrol altında tutmaya çalışmakta ve bunu tek tek bireylerden ziyade belirli bir topluma veya gruba uygulamaktadır. Böylelikle tek yanlı bir iletişim düzenine sahiptir. Buna karşın kamu diplomasisi ise hedef kitleyi etkili iletişim yolu ile ikna etmeye çalışmaktadır. Hedef kitle belirli bir toplum veya grup olabileceği gibi tek tek bireylerden de oluşabilmektedir. Bu durumda kamu diplomasisinin çift taraflı iletişimi içerdiğini

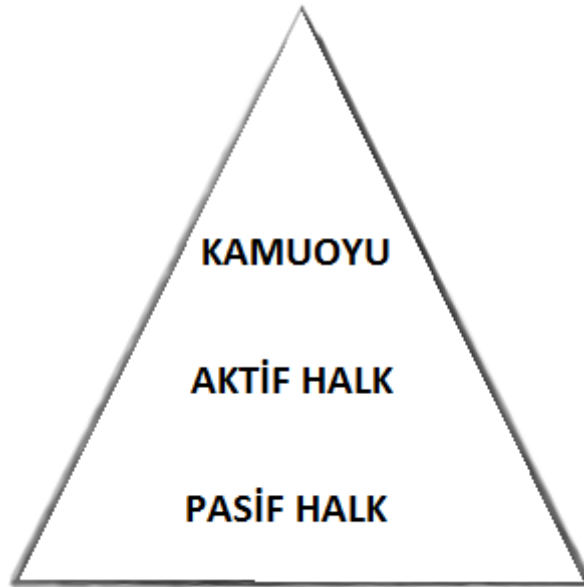
göstermektedir. Propaganda da karşı tarafı küçük düşürmek veya yaşanan başarısızlığı unutturmak gibi amaçlar bulunmaktadır. Kamu diplomasisi ise hedef kitlenin zihninde olumlu, sempatik algılar bırakmayı amaçlamaktadır (Karaağaç, 2019, s.691).

Kamu diplomasisinin tanımlanmasında oluşan bu görüş farklılıkları, 1965 yılında Edmund Gullion'un kamu diplomasisi kavramını literatüre kazandırması ile son bulmuştur. Kamu diplomasisi, diğer ülke kamuoylarının, çıkar gruplarının fikir ve davranışlarının etkilenmesi suretiyle diplomasiinin uygulanması şeklinde tanımlanmıştır (Demir, 2012, s. 13). Kamu diplomasisi bir devletin diğer ülke halklarını etkileyebilmek adına kullanılan bir dış politika aracı olsa da bazen bu durum karşılıklı kazançları sağlamak için de kullanılabilir (Sancak, 2018, s.122). Kısacası kamu diplomasisinin asıl amacı, diğer ülkelerin kamuoyunu etkileyerek o ülkenin politikalarına şekil vermektir (Yılmaz, 2017, s.222).

Kamu diplomasisi oldukça yeni bir alan olmasına karşın uluslararası aktörlerin dikkatini ve ilgisini çekmeyi başarmıştır. Uluslararası ilişkiler değişen güç arayışları, gelişen yıkıcı silah teknolojisi, küresel bir ekonomik sistemin oluşması ve yeni uluslararası aktörlerin sisteme dahil olmasıyla beraber devletler birbirleri ile olan diplomatik ilişkilere daha fazla özen göstermeye başlamıştır (Ünal, 2016, s. 102). Geleneksel diplomasiinin klasik devletten devlete olan iletişim süreci kamu diplomasisi ile beraber devletten halka veya halktan halka şeklini almıştır. Artık devletler iç veya dış politikalarını oluştururken kendi halklarının yanı sıra diğer ülke halklarını da etkilemeye çalışmaktadır (Yıldırım, 2015, s. 120-121). Kamu diplomasisi uygulamaları küresel sistemde sadece hükümetler bazında gerçekleşmemektedir. Geleneksel diplomaside olduğu gibi liderler bazında ve halka dikte edilen bir dış politika aracı olmaktan çıkmıştır. Kamu diplomasisinin uygulanışında hükümetlerle beraber siyasi partilere, özel sektöre, akademik çevreye, hükümet dışı kuruluşlara da bazı görevler yüklenmiştir (Tuncer, 2009, s. 148). Kamu diplomasisinin uygulanması geleneksel diplomasiden farklı olarak liderlerin tekelinde bulunmamaktadır. Her devlet bunun için belli başlı kurumlar açmakta veya açılan kurumları desteklemektedir (Akçay, 2014, 18). Bu kurumlara, Türkiye'de 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulan Yunus Emre Enstitüsü ve Almanya'da 1951 yılında kurulan ve Almanya'nın imajını diğer ülkelerde geliştirmek üzerine bir misyon edinen Goethe Enstitüsü örnek olarak verilebilir.

Kamu diplomasisinin uygulanışındaki başlıca aktör dışişleri bakanlıklarıdır. Ancak dışişleri bakanlıkları tek aktör değildir. Dışişleri bakanlıklarının tanıtım bülteni hazırlama, ülkesindeki yabancı medya mensuplarını bilgilendirme, kültür tanıtım faaliyetleri yapma, kültür tanıtım faaliyetleri yapan kuruluşlara destek verme ve fon sağlama, bilgi aktarma ve en önemlisi kamuoyu stratejisini dış politika çerçevesinde hazırlama gibi birçok görevi bulunmaktadır (İskit, 2012, s. 360-361). Özellikle kamu diplomasisi uygulamalarında karar vericileri etkileme gücüne sahip olan kamuoyunun etkisi yadsınamayacak kadar önemlidir. Karadağ kamuoyunun karar vericileri etkileme durumunu “ilgi” ve “bilgi” boyutu ile ele almıştır. İlgi boyutu kamuoyunun dış politikaya olan ilgisini ifade ederken; bilgi boyutu ise bu ilginin neticesinde oluşan verileri ifade etmektedir. Bu boyutlanma esas alındığında kamuoyunun dış politika kanaatlerini gösteren üçlü bir piramit çıkmaktadır.

Tablo 3. Dış Politikada İlgi-Bilgi Durumuna Göre Kamuoyu Tabakaları

Kaynak: (Sezer, 1972’den aktaran Karadağ, 2016, s.129).

Piramidin en alt kısmında yer alan *pasif halk*, dış politikaya savaş veya kriz dönemleri haricinde herhangi bir ilgisi bulunmayan halkı temsil etmektedir. Pasif halk grubunda bulunanlar, dış politikada olanlar ile ilgilenmezler ve bilgi sahibi değildirler. Piramidin

ortasında yer alan *aktif halk* ise dış politikaya karşı daha ilgili ve bilgi sahibi olan bir kısmı oluşturmaktadır. Piramidin en üstünde bulunan *kamuoyu* grubunda, kamuoyu yaratıcıları yer almaktadır. Pasif ve aktif halkın benimsediği kanaatler öncelikle kamuoyu yaratıcıları tarafından öne sürülmektedir. Bir ülkenin dış politikasında uygulamış olduğu veya uygulayacağı kanaatler, siyasi ilgi, bilgi ve eylem derecesi yüksek olan gruba göre şekillenmektedir (Karadağ, 2016, s.128,129).

Kamu diplomasisinin zamana bağlı üç safhası bulunmaktadır. İlk safha *kısa dönem iletişim*leri olarak kabul edilmektedir. Kısa dönem iletişimleri safhasında, kamu diplomasisi faaliyetleri bir yıldan daha az sürede gerçekleşmektedir. Kriz zamanlarında yapılan açıklamalar, spor müsabakaları veya ünlü kimselerin ülke ziyaretleri örnek olarak verilebilir. Diğer bir safha olan *orta vadeli iletişim*ler safhasında ise, kamu diplomasisi faaliyetleri bir yıldan fazla bir süreye yayılmaktadır. Ancak bu faaliyetler sonucunda oluşması beklenen etki kısa dönemde görülmemektedir. Orta vadeli iletişimlere ise televizyon dizileri, haber kanalları veya ülkeler arasında tanıtım amaçlı gerçekleştirilen faaliyetler örnek olarak verilebilir. Kamu diplomasisinin son safhasını ise *uzun dönem iletişim*ler oluşturmaktadır. Bu safhada, kamu diplomasisi uygulamalarının etkisinin on yıldan fazla sürmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda uzun dönem iletişimler safhası, kültürel faaliyetler ile yapılan iletişimleri kapsamaktadır. Başka ülke vatandaşlarına verilen burslar, ülkeyi tanıtmak amaçlı kurulan kültür merkezleri (Yunus Emre Enstitüsü, Goethe Enstitüsü, Amerikan Kültür Merkezi, vb.) uzun dönem iletişimlere örnek verilebilir (Karadağ, 2016, s. 82-85).

Hızla gelişen iletişim araçlarıyla beraber devletlerin kendi halklarına hesap verebilirlikleri ve diğer halkları etkileyebilme potansiyelleri artmıştır. Diğer halkları etkileyebilmek için ‘ülke çekiciliği’ denilen kavram ortaya çıkmıştır. Bir ülkenin uygulamış olduğu kamu diplomasisinin uzun vadede başarılı olabilmesi için askeri ve ekonomik yatırımların bir adım önüne geçen ve hedef ülkeyi kendine çeken kalkınmışlık, sunabileceği olanaklar, demokrasi seviyesi gibi yeni değerler ortaya çıkmıştır (Şahin ve Çevik, 2015, s. 4). Ülkelerin sahip olduğu saygınlık, güven, demokrasi gibi değerler kendi politikalarını başka ülkelere daha rahat kabul ettirmelerini sağlamaktadır. Kamu diplomasisinde kaynak, ülke olduğu için ülke ne kadar saygın, güvenilir olursa vermiş olduğu mesajda o kadar çabuk kabul edilmektedir (Özkan, 2014, 13).

Kamu diplomasisi uygulamalarının başarılı olabilmesi için birtakım koşullar bulunmaktadır. Öncelikle ülkenin kamu diplomasi uygulamaları yine o ülkenin iç ve dış politikaları ile desteklenmelidir. Kamu diplomasisi uygulamalarının aksi yönünde uygulanan herhangi bir politika, o ülkeye karşı güveni azaltacaktır. Bunun yanı sıra hükümetler dış politikalarında öncelikle kendi kamuoyunun desteğini kazanmalı, daha sonra yabancı ülke kamuoylarının desteğini kazanmalıdır. Böylelikle uygulamış olduğu kamu diplomasisinde başarıya bir adım daha yaklaşmış olacaktır (Tuncer, 2009, s. 146). Bu bağlamda tezde, Saraybosna ve Belgrad'da faaliyette bulunan Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün ne denli başarılı veya başarısız olduğu faaliyetleri karşılaştırılarak incelenecektir.

Ülkelerin uygulamış olduğu kamu diplomasisinde başarılı olabilmesinin bir diğer koşulu ise sahip olduğu yumuşak güç potansiyelinin fazla olmasıdır. Yumuşak güç ve kamu diplomasisi iç içe geçmiş kavramlar olduğundan, yumuşak gücün başarılı olabilmesi için gerekenler doğrudan kamu diplomasisini de başarıya ulaştıracaktır. Bir ülkenin sahip olduğu kültürel değerler yumuşak güç uygulamalarında olduğu gibi kamu diplomasisi uygulamaları için de oldukça önemlidir. Ancak kültürel değerlerin yabancı ülkelere cazip gelmesi gerekmektedir. Kamu diplomasisi başarı ölçütlerinden bir diğeri ise, ülkenin sahip olduğu siyasal değerlerdir. Bir ülkenin demokrasi ile yürütülmesi, özgürlükçü ve insan haklarına saygılı olması, dış yardımlarda çokça adının duyulması gibi temel nitelikler o ülkenin kamu diplomasisi uygulamalarının başarısında doğrudan olumlu bir etki yaratacaktır. Son olarak ise ülkelerin iç ve dış politikaları kamu diplomasisinin başarısında etkilidir. Özellikle dış politikalarında diğer ülkelere göre daha ikiyüzlü, kibirli ve umursamaz olmak o ülkenin uluslararası imajına zarar vermektedir (Demir, 2012, s. 59-63).

Kamu diplomasisinin başarılı olabilmesi için diğer bir koşul ise bu diplomasi türünü kullanan aktörlerin, karşısındaki hedef kitleyi etkileyebilecek bir imajının olmasıdır. Kamu diplomasisi uygulayan devletin, kamu diplomasisi uygulamak istediği halka, topluma karşı güçlü bir imajı olmalıdır. Böylece uygulamış olduğu kamu diplomasisi sonucunda daha etkili sonuçlar elde edebilecektir (Özer, 2018, s. 23). Örneğin Türkiye'nin Avrupa'da gelişmiş bir ülke vatandaşını etkileyebilmesi; Ortadoğu'da bulunan bir ülke vatandaşını etkileyebilmesine göre daha zordur. Çünkü Türkiye, Ortadoğu'da bulunan ülkelere göre demokrasi, insan hakları, iş olanakları, sahip olunan

değerler, teknoloji gibi konularda daha gelişmiş bir konumda bulunmaktadır. Bu nedenle Ortadoğu ülkesi vatandaşlarının ilgisini çekmeyi daha kolay başaracaktır. Kısacası Türkiye'nin Ortadoğu'ya çekici gelme ihtimali; Avrupa'ya çekici gelme ihtimalinden daha fazla olacaktır.

Bu bakımdan bir ülkenin kendi ulus markalaşmasını yakalayabilmesi oldukça önemlidir. Literatüre bakıldığında, kamu diplomasisi ve ulus markalaşması kavramları üzerine farklı görüşler olduğu görülmektedir. Bu görüşlerden ilki, kamu diplomasisini ve ulus markalaşmasını iki ayrı kavram olarak kabul ederken; diğer bir görüş ise kamu diplomasisini ulus markalaşmasının bir tekniği olarak kabul etmektedir. Farklı bir görüş ise kamu diplomasisinin ve ulus markalaşmasının farklı kavramlar olsa da benzer faaliyetleri kapsadığını kabul etmektedir. Bu faaliyetler ulusların sahip olduğu kültürel veya tarihi değerler gibi uluslara özgü değerleri, imgeleri kapsamaktadır. (Tecmen, 2018, s. 14-15).

Küreselleşme ile beraber değişen uluslararası sistemde ülkelerin saygınlığı, gücü ve güvenilirliği önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle ülkelerin ulus markası inşasında, sahip oldukları yumuşak güç unsurları önemini korumaktadır. Kültür, sanat, bilim, eğitim gibi yumuşak güç kaynakları ülkelerin marka inşasında etkili olmaktadır. Bu yumuşak güç unsurlarının kullanılarak kurulan ilişkiler daha uzun sürece yayılmaktadır. Böylece hem ilişkilerin sürekliliği sağlanmakta hem de başka ilişkiler doğabilmektedir (Özkan, 2014, s.15). Böylelikle ülkelerin kamu diplomasisi uygulamaları ve ulus markalaşması uygulamaları birbirleri ile benzerlik göstermektedir. Bu iki kavram benzerlik gösterse de kamu diplomasisi ve ulus markalaşma sürecini birbirinden ayırmak gerekmektedir.

Kamu diplomasisi daha çok siyasi çıkarları teşvik etme amacındayken; ulus markalaşması ise çoğunlukla ekonomik çıkarı en üst düzeye çıkarmayı amaç edinmektedir. Kamu diplomasisi, uluslararası ilişkiler ve kültür tarafından yönlendirilirken; ulus markalaşması ise pazarlama ve tüketiciler tarafından yönlendirilmektedir. Ayrıca kamu diplomasisinde aktif olan halk/paydaşlar hedeflenirken; ulus markalaşmasında pasif olan halk/tüketiciler hedeflenmektedir. Kamu diplomasisinde devletlerin rolü başlatıcı ve daha fazla kontrol hakkına sahipken; ulus markalaşmasında devletler başlatıcı rolde olabileceği gibi daha az kontrol hakkına sahiptir (Szondi, 2008, s.17). Kısacası her iki kavram da ülkelerin olumlu bir imaj

yaratmasında yardımcı olmaktadır. Birbirlerinden net çizgilerle ayıramayacakları gibi tamamen iç içe geçmiş kavramlar da değildirlir.

Tezin önceki bölümlerinde kamu diplomasisi uygulamalarının başarılı olabilmesi için gerekli kıstaslar verilmiştir. Bu kıstaslardan biri ve belki de en önemlisi, kamu diplomasisi uygulayan devletlerin temel nitelikleri ve değerleri (insan haklarına saygı, demokratik, özgür, ifade özgürlüğü, vb.) bünyelerinde barındırıyor olmasıdır. Devletlerin sahip olduğu olumlu ve güvenilir imaj, insan haklarına saygı, demokrasi gibi değerler ve bunun yanı sıra ekonomik kalkınmışlık, diğer ülke vatandaşlarına cazip gelebilme gibi özellikler, ülkenin kamu diplomasisi uygulamalarında başarılı olma ölçütleri arasındadır.

Ancak bu nitelikler ülkelerin kamu diplomasisi uygulayacağı yabancı halkların içinde bulunduğu siyasi ve toplumsal sisteme göre değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda burada bazı ülke örnekleri verilecektir. Örneğin Rusya'nın, Orta Asya veya Kafkasya ülkelerine uygulamış olduğu kamu diplomasisi o toplumlar tarafından kabul edilebilme potansiyeli ile Avrupa ve ABD'ye uygulamış olduğu kamu diplomasisininin Avrupa veya ABD toplumları nezdinde kabul edilebilme potansiyeli farklıdır. Çünkü Rusya, Avrupa veya ABD'ye nazaran Orta Asya veya Kafkasya'ya daha cazip gelmektedir. Rusya'nın sahip olduğu güç kapasitesi (ekonomi, askeri) ve sahip olduğu temel nitelikler görece Avrupa'ya göre düşükken; Orta Asya ülkelerine göre daha yüksektir.

Bunun yanı sıra her ülkenin kamu diplomasisi uygulamaları içinde bulunulan konuma, duruma ve amaçlanan hedeflere göre değişiklik göstermektedir. Örneğin Rusya, kamu diplomasisi faaliyetlerine Batılı medyada hakkında oluşturulan olumsuz imajı temizlemek için 2005 yılında Putin ile başlamıştır. Bunun yanı sıra NATO'nun eski Sovyet coğrafyasına genişleme hareketleri de etkili olmuştur. Anlaşılmaktadır ki Rusya'nın kamu diplomasisi faaliyetleri öncelikle medya kanalı üzerine yoğunlaştırılmıştır. Rusya kamu diplomasisi faaliyetlerini uygulama alanı olarak kültürel bağları olan ülkeleri seçmektedir. Kültür diplomasisine de önem veren Rusya, oluşturduğu kültür merkezlerini daha çok Kazakistan, Kırgızistan, Moldova gibi ortak tarihi geçmişleri olan ülkelere açmıştır. Ancak kamu diplomasisi faaliyetlerinin amacı kısaca, yabancı halka uygulayıcı ülkeyi en iyi şekilde tanıtmak olduğundan, Rusya'nın uygulamış olduğu bu diplomasi örneği kamu diplomasisi ile bu yönüyle çelişmektedir. Çünkü Kazakistan, Kırgızistan ve Moldova gibi ülkeler yakın geçmişte Sovyetler bünyesinde olduğu için Rus diline ve kültürüne hakim ülkelerdir. Rusya, Rus dili ve

kültürünü dünyaya tanıtmak ve sevdirmek, olumlu bir imaj yaratmak amacı ile kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir. Bu nedenle Rusya'nın tarihsel bir geçmişi olan ülkelerin yanında hiçbir bağı bulunmayan ülkelere kamu diplomasisi faaliyetleri uygulaması kamu diplomasisi politikasının başarısı açısından daha yerinde bir davranış olacak ve kamu diplomasisi ruhuna daha çok yakışacaktır (Ekşi, 2018, s. 232-234).

Rusya özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla beraber hem uluslararası politikada dağılan imajını yeniden düzeltmek istemiş hem de Sovyetler Birliği'nin geride bırakmış olduğu birtakım sorunlarla mücadele yoluna girmiştir. Rusya'nın uluslararası arenada pozitif imaj kurulması, soydaşlara destek olunması, Rus dili ve kültürünün tanıtılması gibi kamu diplomasisi faaliyetleri olmuştur. Ancak burada asıl dikkat edilmesi gereken nokta, Rusya'nın tüm bu yumuşak güç uygulamalarının yanında sert güçten vazgeçmemiş olmasıdır. 2008 yılında gerçekleşen Rusya- Gürcistan Savaşı ya da 2014'teki Kırım'ın işgali buna örnek verilebilir. Rusya, Rusça konuşan topluluklarda daha fazla olmak üzere dünyanın her yerinde Rus kültür merkezleri açmıştır. İsrail'de, ABD'de kayda değer bir Rus diasporası bulunmaktadır. Ancak yine de Portanskiy ve Ol'ga Leonova'nın belirttiği gibi Rusya'nın uygulamış olduğu yumuşak güç yeterli değildir. Rusyalı olmayı bir avantaja çevirmek için uygulanan yumuşak güç stratejisine geniş coğrafi özellikler, BM Güvenlik Konseyi'nde daimi üyelik, çok kültürlü yapı gibi etkenlerin de dahil edilmesi gerektiği Rusya'da tartışılmaktadır (Akhundova, 2015, s. 47-54).

Putin, Rusya'nın ekonomik ve askeri ilerleyişinin yanı sıra değerlerin yeniden inşası konusunda da oldukça etkili olmuştur. Önceliğini eğitim, kültür ve din konularına vermiştir. 2012 yılında ise yaptığı bir konuşmada artık Rusya'nın ayağa kaldırılma sürecinin geride kaldığını, hedefin zengin ve güçlü Rusya'yı yaratmak olduğunu belirtmiştir (Akhundova, 2015, s. 80). Devamında ise Putin, Rusya'nın ekonomik ve sosyal kalkınmasının Uzak Doğu ve Asya Pasifik ülkelerine örnek olabileceğini dile getirmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere, Putin ancak Rusya'nın güç potansiyelinin altındaki ülkelere cazip gelebileceğinin farkındadır. Hem Rusya'nın Avrasya bölgesinde büyük güçlerden biri olması hem de Uzak Doğu ve Asya ülkelerinden ekonomi, askeri, refah bakımından daha ileri seviyede olması Putin'e bu örneği verdirmiştir. Çünkü Rusya'nın sahip olduğu siyasal değerler uluslararası kamuoyunun büyük çoğunluğunda olumsuz karşılanmaktadır. Hem SSCB'nin bırakmış olduğu miras hem de git gide otoriter bir siyasi yapıya bürünmüş olması Rusya'nın, yumuşak güç kaynağının etkisini

azaltmaktadır. Bu nedendir ki Putin, Rusya'dan daha az gelişmiş ve kalkınmış ülkeleri örnek olarak göstermiştir (Ajhundova, 2015, 81).

Önceki bölümlerde değinildiği üzere, Ulus Markası Oluşturma (UMO) ve kamu diplomasisi ilişkisi hakkında birden fazla görüş bulunmaktadır. Ulus Markası Oluşturma'nın marka yaratma çabası ve kullanmış olduğu teknikler dışında kalan amacı ve faaliyet alanları kamu diplomasisi ile farklılık göstermemektedir. Rusya örneğinden hareketle incelendiğinde Rusya'da, SSCB'nin dağılmasından sonra devlet yönetim şeklinin değişmesi, siyasal yapının değişmesi, yeni bir Rusya imajının oluşturulması söz konusu olmuştur. Ulus Markası Oluşturma'nın üst boyutunda ise; yeni bir devlet kurulması, yönetim şeklinin değişmesi, yeni bir imajın oluşturulması sonucunda ulus kimliğinin ülke halkına ve yabancı halklara benimsetilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla Rusya'nın uygulamış olduğu tüm bu yeniden kimlik, değer inşa süreçleri Ulus Markası Oluşturma'nın çalışma alanına girmektedir. Ancak Ulus Markası Oluşturma'nın alt boyutunu oluşturan devletin ekonomik çıkarlarına yönelik kampanyalar ile üst boyutunu oluşturan imaj ve saygınlık yaratma fikri, kamu diplomasisi ile benzerlik göstermektedir (Sağlam ve Hatipoğlu, 2013, s. 28-29).

Kamu diplomasisi faaliyetleri çok eskiye dayansa da bu faaliyetlerin adına kamu diplomasisi denmesi ve uygulanışı ABD'de başlamıştır. Bu bakımdan ABD, kamu diplomasisi uygulamalarında diğer ülkelere model olmuştur. Daha sonra her ülke kendi ülke ihtiyaçlarına ve amaçlarına göre farklı kamu diplomasisi uygulamaları geliştirmiştir. ABD, I. Dünya Savaşı sırasında daha çok bilgilendirmeye dayalı kamu diplomasisi faaliyetleri uygulamıştır (Güneş, 2018, s.56-57). Özellikle Almanya ve Japonya tarafından gerçekleştirilen propagandalara karşı kamu diplomasisini kullanmıştır. ABD, Soğuk Savaş döneminde ise komünizme karşı kamu diplomasisi ile savaşmıştır. Ancak ABD kamu diplomasisini, yalnızca propaganda ile savaşan bir yapı olarak görmek oldukça yanlıştır. ABD'nin en etkili kamu diplomasisi uygulaması hiç kuşkusuz Hollywood'dur. Hollywood ile ABD diğer ülke vatandaşlarının akıllarında bir "Amerikan Rüyası" canlandırmayı başarmıştır. Amerikan yaşam tarzını, New York sokaklarını, Amerika ile özdeşleşmiş süper kahramanları ve Amerika'ya özgü daha pek çok şeyi Hollywood aracılığı ile diğer ülke vatandaşlarına gösterebilmiştir (Ekşi, 2018, s. 212-214).

Amerika’da medya yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak gösterilebilir. Çünkü Amerika’da medya, haber ve iletişimi sağlamakla kalmamıştır. Bunun yanı sıra kamuoyu, siyaset ve karar vericiler üzerinde de belli bir etki oluşturmaktadır. Medya bu yönüyle iç siyasette ağırlığını korurken; ortaya koyduğu haberlerle de uluslararası kamuoyunu kendi istediği şekilde bilgilendirmeyi ve algı yaratmayı başarmış ve başarmaya da devam etmektedir. Sonuç olarak ABD, kamu diplomasisinin bir aracı ve uygulayıcısı olan medyayı çok verimli ve başarılı bir şekilde kullanabilmektedir (Gözen, 2018, s.52).

Amerika’nın uygulamış olduğu kamu diplomasisinin bu denli başarılı olabilmesinin en büyük nedenleri; diğer ülke vatandaşlarına Amerika’nın cazip geliyor olması, refah seviyesinin yüksek olması, askeri kapasitesinin yüksek olması, özgürlüklerin ülkesi Amerika imajı, siyasi yapılanması itibariyle de demokratik bir ülke olması, iş olanaklarının çok fazla olması gibi birçok etmen bulunmaktadır. Bunların doğruluğu tartışmaya açık bir konu olsa dahi Amerika yıllardır süren kamu diplomasisi ile tüm bunlara diğer ülke vatandaşlarını inandırmayı başarmıştır.

ABD’de kamu diplomasisi uygulamaları başkanlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Amerika kamu diplomasisinin temeli olan insanların zihninde “Amerikan Rüyası” yaratma fikri hariç diğer kamu diplomasisi uygulamaları değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin George W. Bush’un döneminde kamu diplomasisi kavramı kendine çok fazla etki alanı bulamamıştır. Bush’un sert diplomasi dili, saldırgan dış politika tutumu ABD’nin ve Bush’un daha fazla düşman kazanmasına sebep olmuştur. Barack Obama ise George W. Bush’tan sonra göreve geldiği için ABD’nin bozulan imajını toparlama görevini üstelenmiştir. Bu nedenle kamu diplomasisine sıkça başvurmuştur. Örneğin Ortadoğu ve Müslümanlar üzerine kamu diplomasisi faaliyetleri uygulanmıştır. Obama’nın benimsetmeye çalıştığı ise İslamiyet ve ABD arasında bir sorunun olmadığıdır (Öncel, M. 2018, s.102-103). Müslüman ülkelere yönelik olarak Arapça ve Farsça materyaller üretilmiş, yine Farsça ve Arapça yayın yapan radyo kanalları (Radio Farda ve Radio Sawa) ve bu dillerde yayın yapan televizyon kanalları kurulmuştur. ABD, İslam dünyasındaki kötü imajını düzeltmek için bu yayınları veya kanalları kurmakla kalmamış, bu mecralarda kendi kültürüne de yer vererek aslında kamu diplomasisini verimli bir şekilde kullanmıştır (Günek, 2018, s.63).

Donald Trump'ın ise ABD'nin Ortadoğu'da gerçekleşen savaşlara katılmada istekli ve Müslümanlara yönelik bir kamu diplomasisi arayışı içinde olmadığı görülmektedir. Trump döneminde dış politikada yumuşak güç unsurlarına pek fazla rastlanmamaktadır. Bununla beraber Trump'ın diplomasi ilişkilerinde genel tavrı olması gerekenin dışında seyir göstermiştir. Diplomatik dilin dışına çıkarak sosyal medya üzerinden paylaşım ve açıklamalar yapmıştır (Öncel, 2018, s.102). Trump yönetimindeki ABD'nin yumuşak gücü terk ettiği 18 Aralık 2017 tarihinde yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejik belgesi ile görülmektedir. Bu belge ile ABD'nin yumuşak güç yerine sert gücü ve güvenlik politikalarını ön planda tutacağı vurgulanmaktadır. G. Bush'un siyaset anlayışına daha yakın olan Trump siyasette kendisine yakın olmayan, çıkarlarına hizmet etmeyen ülkeleri düşman; düşman ülkelere karşı ittifak kurmaya niyetli ülkeleri dost olarak nitelendirmektedir (Ekşi, 2017). Yumuşak güç kavramını literatüre kazandıran J. Nye bir röportajında Trump'ın söylemlerinin ve davranışlarının ABD'nin yumuşak gücünü azalttığını vurgulamıştır (DW, 2017).

Kısacası bir başkan kamu diplomasisinin zıttı şekilde ABD'nin imajını zedelerken; diğer başkan zedelenen bu imajı kamu diplomasisi faaliyetleri ile toparlamaya çalışmaktadır. Dünyanın en güçlü ülkesi olarak görülen ABD bile, uluslararası kamuoyundaki imajını iyileştirmeye gayret göstermektedir. Buradan uluslararası kamuoyunun ülkeler için oldukça değerli olduğu sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla uluslararası kamuoyunu etkileme biçimi olan kamu diplomasisi uygulamaları, ülkeler için son derece önemli bir hal almıştır.

ABD'ye rakip olarak gösterilen ve son zamanlarda ekonomik yükselme içinde bulunan Çin'in yumuşak güç temelli kamu diplomasisi, Sun Tzu'nun "Savaş Sanatı" eserindeki "en iyi askeri zafer düşman mevzilerine değil, düşmanın zihnine ve planlarına yapılacak saldırıdır" şeklindeki betimlemesinden anlaşılmaktadır. Çin, yükselen ekonomisiyle ABD'nin karşısında bir süper güç halini alacaktır. Bu nedenle ABD'nin sürekli kullandığı ve çok başarılı olduğu kamu diplomasisini arka plana atması demek, Soğuk Savaş'ta Sovyetler Birliği'nin uğramış olduğu yenilgiye uğrama ihtimali demektir. Bu nedenle Çin, geçmişte yaşananlardan ders alarak yumuşak güç temelli kamu diplomasisi uygulamalarına ağırlık vermiştir. (Demirtepe ve Özertem, 2013, s. 101-108).

Günümüzün yükselen gücü olarak nitelendirilen Çin'in kamu diplomasisi faaliyetlerinin ana amaçları arasında;

- Tehdit olarak algılanan bir ekonomik güç gibi görünmek yerine istikrarlı, güvenilir bir ülke imajı çizmek
- Politik sisteminin doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlamak
- Uluslararası kamuoyunda sorumluluk sahibi ve barış yanlısı olarak görülmek
- Tarihine ve kültürüne saygı duyulmasını sağlamak

yer almaktadır (Sak, 2014, s.19).

Çin, kamu diplomasisi uygulamalarını önce yakın çevresi sonra uzak çevresi olarak kurgulamaktadır. Kültür diplomasisine de önem veren Çin, Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla Çin dili ve kültürünü tanıtmayı hedeflemektedir. Bu noktada Çin önceliğini Asya'ya vermiş olsa da kültür diplomasisine ivme kazandırarak kültür merkezlerini, ABD ve Avrupa gibi bölgelerde yoğunlaştırmıştır. Böylelikle kamu diplomasisinin temel amacı olan yabancı halklara kendini tanıtmaya işlevini yerine getirebilmiştir. Bunun yanı sıra Çin, hızla büyüyen askeri ve ekonomi gücünün tehdit olarak algılanıp, kendi aleyhine olmasını istememektedir. Özellikle bu bakımdan kamu diplomasisini daha sık kullanmaya başlamıştır. (Ekşi, 2018, s. 221).

Çin'in ortaya koymuş olduğu 'Bir Kuşak Bir Yol' projesi şimdiye kadar Çin tarafından ortaya konulmuş olan en büyük diplomatik projedir. Bu proje, kara yolu temelli ipek yolu ekonomik kuşağı ile deniz yolu temelli ipek yolu kuşağını birleştirmektedir. Çin'in geliştirmiş olduğu bu proje ile Çin Güneydoğu Asya, Orta Asya ve Ortadoğu ile beraber Avrupa'ya bağlanmaktadır (ASAM, 2016, s. 4). 'Bir Kuşak Bir Yol' projesi sadece ekonomik işbirliği olarak düşünülmemelidir. Bunun yanında kültürel olarak da bir birleşme süreci planlanmaktadır. Hem Türkiye hem de Çin yönetimi tarafından sıklıkla iki medeniyetin geçmişten gelen kültürel ilişkileri vurgulanmaktadır (China Today, 2015, s. 26-29). Bu bağlamda, kültürel kaynaşma ile iki farklı kültür birbirlerinin ürünlerini tanıyacak ve bir pazar alanı ve talep oluşturulacaktır. Bu da karşılıklı olarak ekonominin gelişmesine ve yeni pazar alanları oluşturulmasına, ekonomide canlılığa sebep olacaktır. Hatta bu kültürel kaynaşmaya bir örnek olarak Çin'den 'İpek Yolu Rüyası' isimli bir konvoy İstanbul'a gelmiştir. İçerisinde gazetecilerin de bulunduğu bir konvoy olan 'İpek Yolu Rüyası', İpek Yolunu canlandırarak kültürel ilişkileri geliştirmeyi amaç edinmiştir (China Today, 2015, s. 40-43). Çin, Türkiye ile ilişkilerini geliştirebilmek adına birçok kamu diplomasisi uygulamıştır. Bunlardan biri 2010 yılında China Today dergisinin

Türkçe versiyonunu Türkiye piyasasına sunmasıdır. Ayrıca İstanbul, Ankara, Kayseri gibi şehirler başta olmak üzere Çin'i tanıma etkinlikleri başlatılmıştır. Çin'in buradaki amacı, Çin'in Türkiye'de oluşan imajını düzeltmek, ilişkileri geliştirmek ve Doğu Türkistan'daki halka karşı uyguladığı kötü muamelenin Türkiye'de yaratmış olduğu olumsuz etkisini azaltmaktır (Ekrem, 2011, s. 33).

Çin'in kamu diplomasisi uygulamaları Çin ekonomisinin yükselişi ile beraber geçerlilik kazanmıştır. Çünkü diğer ülke vatandaşları Çin'e saygı duymaya başlamış ve Çin'in uluslararası kamuoyundaki imajı olumlu hale gelmiştir. Çin barış içinde bir arada yaşama ve işbirliğine açık, sorumluluk sahibi bir imaj yaratmaya çalışmaktadır. Çin'in, Batı'nın aksine iç işlerine karışmayan ülke tavrı, Asya ve Afrika'daki otoriter ülkelerle işbirliğini kolaylaştırmış olsa da Sincan Uygur'da, Tibet'te yapmış olduğu askeri müdahaleler barış yanlısı imajını oldukça zedelemektedir (Demirtepe ve Özertem, 2013, s.109-112).

Özetle Çin'in uygulamış olduğu kamu diplomasisinin başarısını azaltan durumlar vardır. Yukarıda da ifade edildiği gibi bir ülkenin iç ve dış siyasetinin birbiri ile çelişmemesi kamu diplomasisinin inandırıcılığı bakımından oldukça önemlidir. Ancak Çin dış politikada barışçıl bir izlenim verirken; bir yandan Sincan Uygur'da, Tibet'te yapmış olduğu askeri müdahaleler insan haklarını hiçe sayan bir izlenim yaratmaktadır. Bunların yanı sıra Çin'in diktatör yönetimlere sahip ülkelerle oluşturduğu sıkı ticari ve siyasal ilişkiler yine Çin'in uluslararası kamuoyunda inandırıcılığını zedelemektedir (Akçadağ, 2010, s.9).

Tez içeriğinin bir kısmını da oluşturan Almanya ise kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemini anlamış ülkelerden biri konumunda bulunmaktadır. Almanya'da kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten başlıca kurumlar Almanya Dışişleri Bakanlığı ve Deutsche Welle radyosudur. Almanya'da kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütülmesi sadece bu iki kuruma bırakılmamıştır. Özellikle kültürel diplomasi faaliyetlerinin büyük bir kısmını Goethe Enstitüsü üstlenmektedir. Almanya'nın kamu diplomasisi stratejisi daha çok kültürel boyutta ilerlemektedir. Devlet destekli kültür merkezleri aracılığıyla yabancı uluslara verilen Alman dil eğitimi ve Alman kültür-sanat faaliyetleri ışığında Almanya imajı yükseltilmektedir (Akçay, 2014, s.40).

Kamu diplomasisinin bir aracı olan kültür-sanat faaliyetlerinde, uluslararası spor etkinliğini etkin bir şekilde ilk defa Almanya kullanmıştır. Hitler, Alman ırkının diğer tüm ırklardan üstün olduğunu göstermek için 1936 Berlin Olimpiyatları'nı kullanmıştır. Ancak bu kullanım kamu diplomasisi ruhu ile bağdaşmamaktadır. Çünkü kamu diplomasisi faaliyetlerindeki temel amaç, ülkeyi ve ülke vatandaşlarını yabancı uluslardan soyutlamak değil bilakis tanıtmak, sevdirmek, merak uyandırmaktır (Ekşi, 2014, s.178). Bu bağlamda Almanya, Hitler döneminde kendini ulaşılamaz ve tek olarak göstermiş olsa dahi herhangi bir kamu diplomasisi başarısı elde edememiştir. Burada dikkat edilmesi gereken konu ülkenin yabancı uluslar karşısındaki imajını yükseltmektir. Yabancı ulusların zihninde merak uyandırmak ve doğru bir şekilde tanıtım yapmak kamu diplomasisinin başarıya ulaşmasındaki ilk adımlarındandır.

Devletlerin sahip oldukları güç potansiyelleri kamu diplomasisi uygulamalarında oldukça önemli olsa da devletlerin güç potansiyellerini nasıl kullandıkları da oldukça önem arz etmektedir. Örneğin Birleşik Arap Emirlikleri, Katar veya İran büyük ölçüde enerji kaynaklarına sahip bölgelerdir. Enerji kaynakları (petrol, doğalgaz) günümüz şartlarında bir ülkeyi ekonomik refaha ulaştırabilecek ekonomik ve stratejik gücü de içerisinde barındırmaktadır. Ancak gelişmişlik ve kalkınmışlık farkı burada ortaya çıkmaktadır. Bu ülkelerin ekonomileri her ne kadar en üst seviyede olsa da bu kalkınmış oldukları anlamına gelmemektedir. Kalkınmış devlet olabilmek için ekonomik refahın yanı sıra devletlerin temel niteliklerinin de (insan haklarına saygı, demokratik, vb.) bünyesinde barındırması gerekmektedir.

Daha önce de değinildiği üzere bir kimseye Türkiye İran'dan daha çekici gelebilirken İngiltere de Türkiye'den daha çekici gelebilmektedir. Çünkü ülkelerin birbirlerine çekici gelmesinde esas olan kalkınmışlık seviyeleridir. İran temel insan haklarına dahi uymayan, demokratik olmayan bir ülke konumunda bulunduğu için diğer ülke vatandaşlarına güvenilir gelmemektedir. Buradan da anlaşılıyor ki gelişmiş ya da gelişmekte olan bir ülke olmak kamu diplomasisi için tek başına bir başarı ölçütü değildir. Kalkınmış bir ülke olabilmek insan haklarına saygılı, demokratik, güvenilir, özgürlükçü gibi değerler kamu diplomasisinin başarısını doğrudan etkilemektedir.

Kamu diplomasisi, zorlama yoluna başvurmadan toplumları, çıkar gruplarını etkileme sanatıdır. Bu nedenle her kesimin etkilenebileceği alanlar farklılık gösterebilmektedir. Kamu diplomasisinin, hedef kitlenin etkilenebileceği alanlara yönelik olarak

uygulanması için birtakım araçları bulunmaktadır. Bu araçları kültür, eğitim, sosyal, teknolojik, askeri ve din alanları oluşturmaktadır (Ünal, 2016, s. 111). Küreselleşme ve iletişimin gelişmesi ile beraber insanlar birbirlerinin hayatları, tarihleri ve kültürlerini daha hızlı bir şekilde öğrenmeye başlamıştır. Bu durum beraberinde karşılıklı etkileşimleri de getirmiştir. Kamu diplomasisinin en önemli aracı olan kültür ise bu bağlamda çok büyük önem taşımaktadır. Kamu diplomasisinin amacı, uluslararası kamuoyuna kendi ülkesini daha iyi tanıtmak ve karşılıklı dinamizm sağlamaktır. Bu nedenle ülke tanıtımında kültürel değerlerin önemi oldukça büyüktür (Akçadağ, 2010, s.6).

Kültürel araçlardan ilki ülkedeki işitsel, görsel ve yazılı basındır. Basında yer alan diğer ülkeler hakkındaki haberler okuyuculara yeni bakış açıları kazandırmaktadır. Haberler ve hatta filmler, birçok konu hakkında ilgi uyandıracığı gibi insanların zihninde negatif düşünceler de oluşturabilmektedir (Karadağ, 2012, s. 62-65). Diğer bir kamu diplomasisi aracı ise eğitimsel araçlardır. Öğrenci değişim programları, konferanslar, vb. etkinlikler ile öğrenciler başka uluslar ile etkileşime geçerek, görüş alışverişinde bulunmaktadır. Böyle bir etkileşimde kamu diplomasisi uygulamalarında dolaylı da olsa olumlu bir etki yaratmaktadır. Kamu diplomasisi araçlarından bir diğerleri ise sosyal araçlardır. Sosyal araçlar kapsamında spor branşları, maddi ve manevi yardımlar bulunmaktadır. Teknolojik araçlar ise tüm dünyanın birbirinden haberdar olmasını sağlayan youtube, google, twitter gibi internet programları bulunmaktadır. Bu gibi sosyal ağlar neticesinde dünya kamuoyu, gerçekleşen herhangi bir olay üzerine çok hızlı bir şekilde örgütlenebilmektedir. Dünya kamuoyu tarafından oluşturulan bu direniş ise devletler üzerinde bir etki yaratmaktadır. Askeri araçlara uluslararası barış gücü uygulamaları ve dini araçlara ise bir yandan dini inançlarını yayan diğer taraftan da ülkesi çıkarlarını gözeten misyonerler örnek olarak verilmektedir (Karadağ, 2012, s.69-81).

. Ülkelerin resmi diplomatları, aktörleri artık bu konularda da fikir sahibi olmak zorunda kalmış ya da yeni çıkan aktörlerle işbirliği içine girmek zorunda kalmıştır. Karar alma mekanizmasında etkili olan aktörlerin kapalı kapılar arkasında yürüttükleri diplomasi anlayışı yerini, sivil toplum kuruluşlarına, vakıflara, çıkar gruplarına hatta gönüllü vatandaşlara bırakmıştır. Böylelikle ülkelere dair imajlar ve algılar genellikle bu ilişkilerle şekillenmeye başlamıştır (Köksoy, 2014, s. 212).

Kültürel diplomasiden bahsetmeden önce kültürün ne ifade ettiğinin doğru anlaşılması gerekmektedir. Türki Dil Kurumu'nun tanımlayışıyla kültür, “Tarihsel, *toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin*” demektir (TDK). Kültür, insanoğlunun bir toplumun üyesi olması sebebiyle zaman içerisinde öğrenmiş olduklarıdır. Bunlar arasına öğrenmiş olduğu dil, sanat, bilgi, gelenek-görenek, yetenek, beceri veya alışkanlıklar girmektedir. Kültür kavramı dili merkezine alarak insanlardan, törelerden, ailelerden ve daha birçok dış etmenlerden etkilenmekte ve böylelikle şekillenmektedir (Güvenç, 1993, s.109). Her ulusun kültürel değerlerinin birbirinden farklı olması merak, öğrenme ve araştırma duygusu yaratırken; kültürel değerlerin benzerlikler gösterdiği durumlarda da birbirlerine duyulan yakınlık, iletişimin ve etkileşimin daha hızlı ve kolay olmasını sağlamaktadır (Akkoyunlu, 2014, s.16).

Bu çerçevede ulusların sahip olduğu kültürel değerler, kamu diplomasisi için yadsınamayacak kadar önemlidir. Bu nedenle tezde üzerinde durulan kültürel diplomasiye, kamu diplomasisinin bir uygulanma biçimi de denilmektedir. Farklı ulusların kültürel anlamda benzerlikleri ya da diğer uluslara çekici gelecek kültürel özelliklerin varlığı sayesinde kültürel diplomasi daha hızlı başarıya ulaştığı düşünülmektedir. Örneğin Almanya merkezli Kültürel Diplomasi Enstitüsü tarafından yazılmış Kültürel Diplomasi Sözlüğü içerisinde kültürel diplomasi kavramı, ülkelerin kendi politik ve kültürel değerlerini dünyaya tanıtmaları şeklinde tanımlanmıştır (Yağmurlu, 2019, s. 1189).

Kamu diplomasisi uygulamalarında kültürel değerler veya ilişkiler en önemli araçlardandır. Peisert'in 'kültürel iletişim modeli'nde bu önemi dört farklı şekilde anlatmıştır. Kültürel iletişim modelinde ilk evre *değiş tokuş ve işbirliği* evresidir. İlk evre, iki tarafın da eşit haklara sahip olduğu durumlarda, bir araya gelinerek bilimsel veya toplumsal sorunların çözümünü kapsamaktadır. Burada amaç ülkelere diğer ülkelerde sempati ve saygınlık kazandırmaktır. Buna örnek olarak ise akademisyenlerin seminerleri, öğrencilerin değişim programları verilebilir. Bir diğer evre ise *bir kültürün yurtdışına tek yönlü transferidir*. Bu evre daha çok, dış politikada varlık gösteren merkezler özelinde gerçekleşmektedir. Yurtdışında açılan dil okulları bu evreye örnek olarak verilebilir. Burada amaç ikna etmektir. Diğer bir evre olan *enformasyonda* ise

amaç yurtdışında bilgilendirme yapmaktır. Bu konuda iş daha çok basın ve medya kuruluşlarına düşmektedir. Son evre ise *öz tasvir* evresidir. Bu evrede amaç, ülkenin yabancı bir ülkede göstermek istediği spesifik özelliklerini çerçevelemesidir. Diğer ülkelere kendi belirlediği kadarını göstermesidir (Köksoy, 2014, 220).

Yabancı kamuoyunu etkilemeye yönelik olan kamu diplomasisinin kültürel boyutunu oluşturan kültürel diplomasiyi uygulamak ciddi bir bütçe gerektirmektedir. Bu nedenle dış politikada daha fazla nüfuz elde etmek isteyen ve buna yeterli gücü bulunan ülkeler kültürel diplomasiyi uygulamaktadır. Kültürel diplomasi; eğitim, kültür varlıkları, tarih, sanat, turizm, spor, dil gibi daha pek çok alanı içermektedir (Ekşi, 2015, s. 347-349). Kültürel diplomasi ulusların sahip olduğu kültürel mirası başka uluslara tanıtarak bir etkileşim sağlamayı amaçlamaktadır. Bu noktada geleneksel diplomasi uygulamalarından farklı olarak sert güce değil de yumuşak güce başvurulmaktadır. Joseph Nye'nin belirttiği gibi yumuşak güç aslında bir ülkenin, diğer ülkelere karşı cazip hale getirilmesidir. Bu nedenle aslında kültürel diplomasi ve yumuşak güç kamu diplomasisinin sıklıkla başvurduğu mihenk taşlarındandır (Bayraktar, 2012, s. 184).

Kamu diplomasisinin bir aracı olan kültürel diplomasi ile kültürler arası etkileşim gelişmekte ve bu da kültürlerin birbirlerine olan saygısının, anlayışının artmasına katkı sağlamaktadır (TASAM, 2011). Kültürel diplomasi ile devletler ve toplumlar arasında iletişim ve etkileşim gelişmektedir. Gelişen ilişkiler beraberinde güven duygusunu güçlendireceği için kültürel diplomasi hem çok taraflı iş birliklerinin bir başlangıcı hem de barışın sağlanmasında önemli bir paya sahiptir (Purtaş, 2012). Ancak bir ülkenin zengin kültürel değerlere sahip olması, uygulamış olduğu kamu diplomasisinde kesin bir başarı sağlayacağı anlamına gelmemektedir. Ülkenin kültürel değerleri zengin olsa bile ülke içerisinde meydana gelen siyasal bir dalgalanma, ülkenin uyguladığı kamu diplomasisine zarar verecektir. Bunun yanı sıra bir ülke kültürel değerlerini kamu diplomasisi olarak sunarken, yabancı ülkelerin kültürlerini ve içinde buldukları durumları da iyi analiz etmek durumundadır. Buna örnek olarak Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB'ye sunulan reklamların farklı özelliklere sahip olması verilmektedir. Çünkü o dönemde ABD ve SSCB'nin inandığı ve savunduğu değerler farklılık göstermektedir. Bu bakımdan her iki ülkedeki ihtiyaçlara, değerlere uygun reklamlar hazırlanmıştır (Akkoyunlu, 2014, s. 19). Bu reklamlar ile her iki ülke de diğer ülke kamuoyunu etkilemeyi ve olumlu bir algı yaratmayı amaçlamıştır.

Kamu diplomasisinin uygulaması, ülkelerin sahip olduğu temel niteliklerine (demokrasi, özgürlük, insan hakları, vb.) ve güç kapasitelerine göre farklılık göstermektedir. Her ülke sahip olduğu en iyi özelliği gün yüzüne çıkartarak, yabancı ulusları etkilemeye çalışmaktadır. Yabancı ulusları etkilerken kamu diplomasisinin birçok aracı kullanılmaktadır. Ancak bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde kamu diplomasisinin bir aracı olan kültür diplomasisinin dil, kültür ve sanat dalları üzerinde durulacaktır.

Tezin birinci bölümünde diplomasi kavramının tanımı, tarihsel gelişimi, yumuşak gücün tanımı, kaynakları, kamu diplomasisinin tanımı, başarıya ulaşabilme koşulları ve kültür diplomasisi ile ilişkisinden bahsedilmiştir. Bu bağlamda tezin ikinci bölümünü oluşturan, Türkiye'nin ve Almanya'nın kamu diplomasisi ve uygulamaları konusuna bir alt yapı oluşturulmuştur. Çünkü Türkiye'de ve Almanya'da uygulanan kamu diplomasisi anlayışının bilinmesi, çalışmanın dördüncü bölümünü oluşturan analiz kısmında oldukça fayda sağlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAMU DİPLOMASİSİ VE UYGULAMALARI

2.1. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi ve Uygulamaları

Türkiye'de farklı etnik kökenlere sahip insanların bir arada yaşaması, tarihinde çok fazla medeniyete ev sahipliği yapmış olması, çeşitli dinleri özgür bir şekilde barındırmış ve barındırıyor olması ve en önemlisi sahip olduğu jeopolitik konumu yıllar boyunca Türkiye'yi dünya gündeminde stratejik bir statüye taşımıştır. Türkiye'nin sahip olduğu bu stratejik konumu İbn Haldun'un 'coğrafya kaderdir' sözü ise doğrular niteliktedir (Belge, 2016, 216). Yine Napoleon Bonaparte'nin 'bir ülkenin politikalarını onun coğrafyası belirler' sözü de bu düşünceyi destekler niteliktedir (http4). Bu bakımdan Türkiye'nin uygulamış olduğu politikaları sahip olduğu coğrafi konumunun etkilediğini ifade edebiliriz.

Bununla birlikte, ülkelerin politikalarını sahip olduğu coğrafyaları kadar yakın çevrelerinde meydana gelen siyasal olaylar da etkilemektedir. Yaşamış oldukları devrimler, siyasal ve sosyal olaylar, rejim değişiklikleri veya bölgesel değişiklikler ülkelerin iç ve dış politikalarına etkide bulunmaktadır (Sağlam, 2012, s. 65). Ülkelerin politikalarını ve bu politikalarını uygulayış biçimlerini etkileyen bir diğer unsur ise küreselleşmedir. Küreselleşme ile beraber devletler geleneksel diplomasiden daha çok yeni diplomasi anlayışı olan kamu diplomasisi araçlarını kullanmaya yönelmiştir. Bu çalışmanın ana konusu kamu diplomasisi uygulamaları olduğundan uluslararası sistemde kamu diplomasisinin gelişiminden kısaca bahsedilip; Türkiye ve Almanya kamu diplomasisi uygulamaları üzerinde durulacaktır.

Soğuk Savaş döneminde dış politikada askeri ve ekonomik güç unsurlarının yanı sıra kamu diplomasisinin de önemi artmıştır. Ülkeler kendi düşüncelerini başka ülkelere kabul ettirebilme gayretini göstermiştir. Örneğin 1951 yılında Almanya Goethe Enstitüsü'nü kurmuştur. Böylelikle Alman dilini, kültürünü diğer ülke vatandaşlarına tanıtabilme olanağı yaratmıştır. Thomas Bailey'in de belirttiği gibi "düşünceler silahlarla yok edilemez". Bu yüzden ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetleri daha da artmıştır. (Kocabıyık, 2019, s.170).

Türkiye'deki kamu diplomasisi faaliyetlerinin geçmişi Osmanlı dönemine kadar dayanmaktadır. Osmanlı Devleti bu kavramı 'istimalet politikası' olarak tanımlamıştır. Özellikle kuruluşunun ilk yıllarında ve Balkanlar'a yönelik kullanılmış olan istimalet sözlükte 'uyuma, tatlı sözle kandırmaya çalışma, ikna etme, kendine meylettirme' kelimelerine karşılık gelmektedir. Kavramın fethedilen yerlerde yaşayan halka hoşgörülü davranma, can ve mal güvenliklerini sağlama gibi unsurları da bulunmaktadır. Böylelikle Osmanlı, fethettiği topraklar üzerindeki halk nezdinde olumlu bir imaj yaratmaktadır (Türpedar, 2020, s.59).

Osmanlı Devleti fethettikleri halk üzerinde bu politikayı kullanmış ve bir bakıma kamu diplomasisi uygulamıştır (Karadağ, 2016, s. 192-194). Ayrıca Türk dünyasında kamu diplomasisinin özünü oluşturan değerlerden 100 yıl öncesinde bahseden İsmail Gaspıralı'nın "dilde, fikirde, işte birlik" sözü Türk kamu diplomasisinin temelini oluşturan değerlerden biridir. İsmail Gaspıralı'nın Türk dünyasının fikirde, dilde ve işte birlik sloganı günümüz Türkiye'sinde de uygulanmaktadır (Ekşi, 2017, s.11). Balkanların uzun bir dönem boyunca Osmanlı İmparatorluğu himayesinde olması Balkanlardaki bugünkü kültürün ve toplumsal yapının oluşmasını sağlamıştır. Osmanlı'nın Balkanlardaki başarılı iskan politikasının da etkisiyle Balkanlardaki İslam nüfusu artmış ve Türk kültürüyle beraber Balkan kimliğini oluşturmuştur (Fırat, 2001'den aktaran Bekar, 2019, s. 3073-3074). Türkiye'nin de tecrübesi olarak nitelendirilebilecek olan bu uygulamaların örneklerini çoğaltmak mümkündür ancak çalışma Türkiye Cumhuriyeti'ni kapsadığından Türkiye'nin 1990'lı yıllar sonrası kamu diplomasisi faaliyetleri sınırları içerisinde devam edecektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan II. Dünya Savaşı'na kadar Türkiye'nin Balkanlara karşı politikası Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün belirlediği 'Yurtta Sulh, Cihanda Sulh' politikası ile ülkelerin iç işlerine karışmamak ve dostane ilişkiler geliştirmektir (Fırat, 2001'den aktaran Bekar, 2019, s. 3073-3074). 1990 sonrası Balkanlarda yaşanan savaşlardan sonra Türkiye'nin Balkan politikası ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda yoğunlaşmaya başlamıştır. Özellikle Balkanlar'daki Türk ve Müslüman halkla politik, kültürel, ekonomik ve askeri yakınlaşmalar gerçekleştirilmiştir (Bayhan, 2012, s. 189).

Dışişleri Bakanlığı 1990 sonrasında yeni bir düzene kavuşan Balkanlara yönelik politikayı kapsayıcılık ve bölgesel sahiplenme başlıkları altında toplayarak Türkiye'nin

Balkan politikasını dört ana ekseninde ifade etmektedir. Bu eksenlerin biri de çok etnili, çok kültürlü ve çok dinli toplumsal yapıların korunmasıdır. Bu doğrultuda Dışişleri Bakanlığı Türkiye ve Balkanlar arasındaki güçlü kültür ve tarihi birikimine vurgu yapmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı).

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri Balkanlar ile sınırlı kalmamıştır. Soğuk Savaş'ın bitimiyle ivme kazanmıştır. Türkiye, Sovyetler Birliği'nden ayrılan Orta Asya ve Kafkasya ülkelerine yönünü çevirmiştir. Örneğin 1990 sonrası iki kutuplu sistem çökmeye başlamış ve Kafkaslar gibi Türkiye'nin yakın çevresinde bulunan bölgelerde siyasal dönüşümler başlamıştır. Türkiye bu bölgelerde bir bölgesel güç olma politikası üstlenmiş, özellikle Müslüman veya Türk etnik kökenli uluslara hamilik etme politikasını yürütmüştür (Çaputlu, 2019, s.50). Türkiye'nin bu tavrını 1990'lı yıllarda görev yapmış Turgut Özal'ın '21. Asır Türk asrı olacak' ve 'Adriyatik'ten Çin Seddi'ne güçlü bir Türk dünyası' cümleleri destekler niteliktedir (<http5>).

Yine Türkiye'nin 1990'lı yıllardan sonra hızlanan kamu diplomasisi faaliyetlerine 1992 yılında açılan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) örnek verilebilir. TİKA aracılığıyla Türkiye'nin o dönemki kamu diplomasisi faaliyetleri hız kazanmıştır. Özellikle 11 Eylül'den sonra ortaya çıkan İslamofobi, Türkiye'yi olumsuz yönde etkilemiştir. Türkiye'nin yabancı uluslara vermek istediği mesajlardan biri Türkiye'nin Müslüman bir ülke olmanın yanı sıra modern, demokratik bir Cumhuriyet olduğudur. Burada kırılması hedeflenen temel görüş ise İslamofobidir. İslam'ı terörizm ile bağdaştıran bu düşünce yabancı ulusların zihinlerinde Türkiye'yi de terörizm ile aynı cümlede geçirmektedir (Eyüpoğlu, 2018, s. 42). Bu nedenle Türkiye'nin, hakkında oluşturulan bu tür imajları dünya kamuoyunda yıkması ve yenilemesi gerekmektedir.

Bu çerçevede 2000'li yılların başlarından itibaren TİKA'nın misyonunda değişikliğe gidilmiş, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Yunus Emre Vakfı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi kamu diplomasisi alanında hizmet vermek üzere kurumlar ya kurulmuş ya da daha aktif hale getirilmeye çalışılmıştır. TRT'nin de uluslararası yayınlara önem vermesi ve bu doğrultuda yeni kanalların açılması Türkiye'nin 2000'li yıllar sonrasında kamu diplomasisini uygulayışında uluslararası politikada daha aktif ve etkin bir duruma erişmesine olanak sağlamıştır. (Kocabıyık, 2019, s.172).

Türkiye’de 3 Kasım 2002 yılında gerçekleştirilen genel seçimlerde Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidara gelmiştir. AKP ilk dönemlerinde uluslararası sistemle uyumlu, bölgesinde iktidar oluşturma amaçlı, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde istekli, komşu ülkeler ile iyi ilişkiler geliştiren ve yumuşak güç merkezli Afrika ve Güney Amerika açılımları yapan bir dış politika stratejisi geliştirmiştir (Kurt, 2019). Özellikle Türkiye’nin çatışma ve yabancılaştırmanın aksine kültürler arasında etkileşimi ve saygıyı savunan ve 2005 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından benimsenmiş ‘Medeniyetler İttifakı’ projesine öncülük etmesi, Türk dış politikasının daha fazla iletişime dayandığını göstermektedir (Bayhan, 2012, s. 102-105).

2002 sonrası dönemde yenilenen Türk dış politikasından sonra birçok akademisyen de bu stratejiler ışığında yazmaya başlamıştır. Buna örnek olarak Baskın Oran, 2002 sonrası yenilenen dış politika stratejilerinin üç ana ilke üzerine kurulu olduğunu söylemiştir. Bu ilkelerden ilki; herhangi bir sorun, bunalıma patlak vermeden müdahale edilmesidir. Türkiye’yi doğrudan ve dolaylı ilgilendiren uluslararası veya bölgesel sorunlarda hemen müdahale edilecek olmasıdır. Diğer ilke ise; dış politikasında tutarlı ve sistematik bir yol izlenmesidir. 2002 yılı sonrası yeni Türkiye dış politikasının üç ana ilkesinden sonuncusu ise; Türk yumuşak gücünü yaymak ve etkinliğini kazandırmaktır (Oran, 2013’den aktaran Turan, 2017, s.20-21). Türkiye’nin özellikle 2002 sonrası dış politikasının ana esaslarını oluşturan bölgesel güç olma, Osmanlı miraslarını canlandırma söylemlerinin uygulanmasında Balkanlar oldukça uygun bir bölge konumundadır (Ateş, 2014, s.317). Böylelikle 2002 yılından itibaren kamu diplomasisi Türk dış politikasının önemli bir aracı haline gelmiştir.

İbrahim Kalın’a göre Türkiye kamu diplomasisinin temellerini birkaç unsur oluşturmaktadır. İlki, Türkiye’yi Doğu ve Batı’da cazibe merkezi haline getiren din ve vicdan özgürlüğü, temel hakların korunması, farklılıklara saygı, tarihi ve kültürel birikimdir. Bir diğeri ise Türkiye’nin uluslararası alanda geleneksel muhafazakarlığı koruyarak moderniteyi dönüştürebilen bir ülke konumunda olmasıdır. Türkiye’nin Osmanlı tecrübesiyle beraber tarihi ve kültürel birikimleri neticesinde Ortadoğu’dan Avrupa ve Asya’ya uzanan ilişkilerinin olması ise diğeri bir etkidir. Türkiye’de küreselleşmenin etkisinde kalmış ve bunun sonucunda çok sayıda aktör ortaya çıkmıştır. Türkiye ulusal değerlerine bağlı kalarak hareket etmiştir. Bu durum da Türkiye’yi

uluslararası kamuoyunun gözünde küreselleşme-yerellik konusunda özgün bir yere taşımıştır (Kalın, tarihsiz).

2002 yılından sonra AKP hükümeti ile kamu diplomasisi ve yumuşak güç daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Başka bir deyişle Türk dış politikası değişiklik göstermiştir. Bu bağlamda Dışişleri Bakanlığı'na bağlı pek çok yeni kurum kurulmuştur. Enformasyon Genel Müdürlüğü, Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü, Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcılığı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı bunlara örnek olarak verilebilir. Bu örnekler aynı zamanda AKP ile değişen ve daha fazla kamu diplomasisine kayan Türk dış politikasının da göstergesi olmuştur (Ekşi, 2014, s. 196-197).

Enformasyon Genel Müdürlüğü, 2010 Teşkilat Kanunu ile kurulmuştur. Değişen ve gelişen iletişim teknolojilerinin bir getirisi olarak Dışişleri Bakanlığı'nın basın mensupları ile iletişimini sağlamakla görevlendirilmiştir. Enformasyon Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı'nın çeşitli resmi sosyal medya hesaplarını açarak, halkla doğrudan bir iletişime geçmektedir. Ancak bu iletişim tek yönlü olarak kalmıştır. Dışişleri Bakanlığı sosyal medya hesaplarını sadece bilgilendirme yapmak için kullanmaktadır. Dışişleri Bakanlığı'nın resmi sayfalarının İngilizce, Fransızca veya Arapça gibi farklı versiyonları bulunmaktadır. Bu özellik dış hedef kitleye yönelik olarak oluşturulmuştur (Eyüpoğlu, 2018, s. 80-82).

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, 30 Ocak 2010 tarihli 27478 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2010/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulmuştur. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü 'Türkiye'nin söyleyecek bir sözü, paylaşacak bir hikayesi var' mottosu ile kurulmuştur. Dönemin Başbakanı Recep Tayip Erdoğan, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü hakkında küreselleşme, iletişim ve teknolojinin gelişmesiyle beraber geleneksel diplomasinin yanı sıra toplumları etkilemeye ve yönlendirmeye fırsat tanıyan kamu diplomasisinin önemini arttığına vurgu yapmıştır. Bu nedenle Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin kamu kurumları, STK'lar ve diğer ilgili kuruluşlar ile koordinasyonunu sağlaması, faaliyet planını oluşturması için Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün oluşturulduğunu söylemiştir (T.C. Resmî Gazete, 2010).

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün (İletişim Başkanlığı'na geçmiştir) faaliyetleri 'devletten halka' ve ' halktan halka' olmak üzere iki ana çerçeve üzerinden şekillenmektedir. Devletten halka faaliyet şekli devletin kamu diplomasisi faaliyetlerinin gerekli organlar tarafından uluslararası kamuoyuna uygulanmasıdır. Halktan halka şeklindeki faaliyetlerde ise STK'lar, vakıflar veya dernekler gibi devlet dışı örgütler kullanılmaktadır. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün faaliyetleri ayrıca siyasal iletişim faaliyetleri, üniversite programları ve medya tanıtım çalışmaları olarak kategorize edilmiştir (Turan, 2017, s. 24).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 24 Temmuz 2018 tarih ve 30488 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 14 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuştur. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın ortaya çıkışı 'Türkiye markasını güçlendirmek' olarak tasvir edilmiştir. İletişim Başkanlığı'nın kamu kurumları, ulusal ve uluslararası medya, düşünce kuruluşları, sivil toplum örgütleri, iş ve akademi dünyası ile ilişki içerisinde bulunmaktadır. Böylelikle sadece sorun çözücü tavrından sıyrılıp, fikir ve düşüncelerinde aktarıldığı bir iletişim şekline bürünmüştür (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2018).

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kuruluş amacı olan kamu diplomasisi faaliyetleri de İletişim Başkanlığı bünyesine alınarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kapatılmıştır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın internet sitesinde yer alan Türkiye'nin Kültür Portalı'nda Türkiye'nin geleneksel lezzetleri, kültürel mirasları, Türkiye'nin gezilecek yerleri, tarihi, müzeleri ve daha birçok değerleri tanıtılmaktadır. Türkiye'nin detaylı ve güzel bir tanıtımını Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, faaliyetlerinin yanı sıra online olarak da yapmaktadır. Böylelikle kilometrelerce uzakta olan bir kişi bile bu siteye girdiği takdirde Türkiye'yi tanıma fırsatı bulabilmektedir. Burada asıl önemli olan husus ise yabancı bireyleri bu sitelere yönlendirecek olan Türkiye merakını uyandırabilmektir (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı).

Avrupa Birliği Bakanlığı (Avrupa Birliği Başkanlığı olarak Dışişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır), Türkiye'nin Avrupa Birliği ülkelerine anlatılması için 'Avrupa Birliği İletişim Stratejisi' uygulamıştır. Burada amaç Türkiye aleyhine olan durumları ortadan kaldırarak, AB ülkelerindeki olumsuz Türkiye imajını yok etmektir. 'Avrupa Birliği İletişim Stratejisi' ilgili tüm kamu kurumlarının, STK'ların, akademik çevrelerin görüşlerini alarak ülkelere göre farklılaştırılmış stratejiler düzenlemeyi ve tüm AB üye

ülkelerinde ancak öncelikle Türkiye'nin AB'ye üyeliğine olumsuz bakan ülkelerde olmak üzere bir uygulamayı kapsamaktadır (Emen, 2013, s. 57). Burada önemli olan nokta Avrupa Birliği Bakanlığı'nın özellikle Türkiye'nin AB'ye üyeliğine olumsuz bakan ülkelere yönelik bir strateji izlemiş olmasıdır. Çünkü kamu diplomasisinde önemli olan kısaca yabancı uluslara ülkeni tanıtmak ve bir etkileşim sağlamaktır. Ancak esas olan hali hazırda kamu diplomasisi uygulayıcı ülkeye yakın olan yabancı ulusları değil ülke hakkında olumsuz düşünceleri olan yabancı uluslara yönelmektedir. Bu yüzden Avrupa Birliği Bakanlığı'nın izlemiş olduğu yöntem başarılı sayılabilir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik süreciyle beraber AB ve Türkiye arasında çeşitli projeler başlatılmıştır. 2010 yılında İstanbul'un AB Kültür Başkenti ilan edilmesi ve düzenlenen gençlik kongreleri Türkiye'nin uluslararası kamuoyundaki imajını olumlu yönde etkilemiştir. 2008 ve 2014 yılları arasında Türkiye'nin AB üyeliğine destek veren İngiltere ile yakın ilişkiler sonucu iki ülke arasında kamu diplomasisi anlaşmaları imzalanmıştır. Böylelikle yeni projeler geliştirilmiş ve İngiltere'de Türkiye'yi tanıtım fırsatı doğmuştur (Bulut, 2019, s.16).

Türk dış politikası son yıllarda daha da aktifleşerek bölgesel iş birliklerine önem vermiştir. Önceden kurulan bazı kurumlar daha sistematik hale getirilmiştir. Türkiye'de dış politikayı aktif bir şekilde yürüten Dışişleri Bakanlığı'nın yanında yeni diplomasiyle beraber ihtiyaç olarak ortaya çıkan yeni dış politika aktörleri de bulunmaktadır. TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, AFAD, Yurtdışı ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, THY gibi araçlarla kamu diplomasisi uygulanmaktadır (Şahin ve Çevik, 2015, s. 13). 1990'lardan beri merkezi yönetime bağlı olarak kurulan ve faaliyet vermesi amaçlanan birçok kuruluş 2002 yılından sonra faaliyete girmiştir. Bu kuruluşlar öncelikle ortak dil, din ve kültürel değerlere sahip olduğumuz ülkelere faaliyete geçmiştir. Balkanlar, Orta Asya veya Ortadoğu gibi Osmanlı'nın da bağları bulunduğu ülkelere yönelmiştir (Eren, 2017, 41).

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türkiye'nin önemli kamu diplomasisi araçlarından biridir. YTB, 6 Nisan 2010 tarihinde yurtdışında yaşayan Türkleri, kardeş toplulukları ve uluslararası burslu öğrencilerin koordinesi ile görevlendirilmiştir. Nihai hedef ise Türkiye'nin yakın, orta ve uzak dış politika hedeflerine ulaşmasında katkı sağlamak ve Türkiye'nin yurtdışındaki mevcut diaspora gücünü daha da güçlendirmektir (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2020). YTB, 2019 Faaliyet Raporunda faaliyet alanını neredeyse tüm yeryüzü olarak

tasvir etmektedir. Güçlü Diaspora, Güçlü Türkiye sloganıyla hareket eden YTB, vizyonunu Türkiye'nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikalar üretmek olarak açıklamaktadır. Bu bakımdan Türkiye ile köklü ilişkilere sahip olan ülkeler ile iletişime geçerek ortak tarihi, kültürel değerleri yeniden canlandırmayı da hedefleri arasında saymaktadır. Ayrıca Türkiye'de eğitim göreceğ olan uluslararası öğrencilere yönelik eğitim programları yapmayı hedeflemektedir. Böylece Türkiye'de burs alarak eğitim gören öğrenciler, kendi ülkelerinde Türkiye'yi tanıtım elçileri olması beklenmektedir (YTB Faaliyet Raporu, 2019).

Türkiye yurtdışında oldukça güçlü bir diasporaya sahiptir. YTB de mevcut olan bu durumu daha da güçlendirmek için çaba göstermektedir. Aslında kamu diplomasisi tanımlamasında yabancı uluslar asıl hedef kitle olsa da, YTB'nin yaptığı da dolaylı olarak kamu diplomasisi faaliyeti sayılabilmektedir. Dünyanın neredeyse her ülkesinde bulunan Türk vatandaşlarının sayısı 5 milyonu aşmaktadır. Bunun yanı sıra YTB'nin de hedef kitlesi olan soydaş ve akraba toplulukların sayısı 200 milyonu aşmaktadır. YTB Türkiye vatandaşlarına veya soydaş ve akraba topluluklara yönelik faaliyetler yapsa da 'kelebek etkisiyle' tüm bu kişiler Türkiye'nin dolaylı olarak kültür elçisi olmaktadır. Böylelikle halktan halka yaklaşımıyla da bir kamu diplomasisi faaliyeti ortaya çıkmaktadır (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017, s. 119-120).

Tezin konusunu oluşturan Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu ve kültürel alışverişini arttırma amacı ile 5.5.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanun ile Vakıf olarak kurulmuştur. Daha sonra 2009 yılında ise Yunus Emre Enstitüsü olarak faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye'nin uluslararası alanda farkındalığını, bilinirliğini arttırmayı görev edinerek, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyet araçlarından biri haline gelmiştir (Güzel, 2016 s.354). Yunus Emre Enstitüsü'nün 48 ülkede 58 kültür merkezi bulunmaktadır. Türk dilini, kültürünü ve tarihini çeşitli milletteki insanlara tanıtmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyetlerine ve uygulama alanlarına ilerleyen bölümlerde detaylı olarak değinilecektir.

Öte yandan kamu diplomasisinin uygulanmasında uluslararası sivil toplum örgütleri de önemlidir. Devlet uluslararası ilişkilerde geleneksel olarak kabul edilen başlıca aktördür. Ancak devletlerin karar alma süreçlerini etkileyen birçok siyasi aktör bulunmaktadır. Bu aktörlerin başında uluslararası örgütler gelmektedir. Uluslararası örgütlerin etkinliği artarak devam etmektedir. Birleşmiş milletler (BM), Dünya Sağlık Örgütü (WHO),

Avrupa Birliği (AB) örnek olarak verilebilir. Bunun yanında devletlerarası işbirliğinin ürünü olmayan uluslararası hükümet dışı örgütler bulunmaktadır. Örneğin GreenPeace yaptığı çalışmalar ve eylemlerle pek çok devletin karar alma mekanizmasını etkileyebilme gücünü içerisinde barındıran bir hükümet dışı aktördür. Uluslararası İlişkilerde diğer önemli aktörlere ise çok uluslu şirketler, baskı ve çıkar grupları örnek olarak verilebilir (http6). Diğer bir örnek olarak ise Almanya merkezli Konrad-Adenauer Vakfı verilebilir. Bu dernek Almanya Hristiyan Demokrat Birliği'ne yakın olan bir vakıftır. 80'den fazla merkezi bulunan vakıf demokrasi, hukuk ve sosyal piyasa ekonomisinin teşvik edilmesine katkı sağlamak amacıyla 120 ülkede projeler yapmaktadır. Barışı ve özgürlüğü güvence altına almak için iç ve dış güvenlik politikalarında diyaloga, kültürler arası bilgi alışverişine destek vermektedir. Bu bağlamda başta Almanya olmak üzere özellikle merkezi bulunan ülkelerde etki alanına sahiptir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021).

Bu bağlamda kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten hiçbir hükümet, bu faaliyetleri yalnızca devlet eliyle yapmamaktadır. Küreselleşme ve iletişim teknolojisinin gelişmesiyle karar alma mekanizmalarına dahil olan kamuoyunun etkilenmesi sadece devlet bazında yürütülen faaliyetlerde kısıtlı kalabilmektedir. Bu nedenle her ülkede kamu diplomasisi uygulamaları esnasında hükümetlerin yanında hükümet dışı organizasyonlar, özel sektör, düşünce kuruluşları, kültür enstitüleri veya sivil toplum kuruluşları (STK) bulunmaktadır. STK'ların karar alıcıları etkileyebilme gücü olduğu gibi ulusal veya uluslararası kamuoyunu da etkileyebilme gücü bulunmaktadır. STK ulusal veya uluslararası alanda insani yardımlar, dış ekonomik ilişkiler veya eğitim, kültür faaliyetleri yapmaktadır. Bu faaliyetler yürütülürken ve tamamlandıktan sonra ilgili ülke adına olumlu etkiler bırakmaktadır. Böylelikle ülkelerin kamu diplomasisi uygulayıcılarından biri de STK'lar olmaktadır (Eren, 2017, s. 43).

STK'lara örnek olarak AIESEC, GreenPeace, UNICEF, AIESEC, Mor Çatı, Toplum Gönüllüleri (TOG) ve Umuda Koşanlar Derneği örnek olarak verilebilir. Örneğin AIESEC II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupalı öğrencilerin bozulan dünya barışına katkıda bulunması amacı ile kurulmuştur. Burada gençler kendi potansiyellerini keşfetme, geliştirme ve uluslararası staj ve iş olanağı bulmaktadır (http7). Umuda Koşanlar Derneği ise Türkiye'deki STK'lara bir örnek olarak verilebilir. Umuda Koşanlar Derneği'nin amacı ulaşabildikleri kadar yardıma muhtaç coğrafyalara, ailelere,

çocuklara, hayvanlara ulaşarak yardımcı olmaktır. Türkiye, Asya ve Afrika başta olmak üzere faaliyet göstermektedir. Umuda Koşanlar Derneği'nin faaliyetleri arasında su kıtlığı çeken bölgelerde 'Su Pınarları' adı verilen su kuyuları açma faaliyetleri, eğitim bursları, kırtasiye destekleri, yetim çocukların eğitimi ve ruhsal gelişimleri için hazırlanan 'Umut Evi' projeleri bulunmaktadır. Bu projeler hem ulusal hem de uluslararası alanda faaliyet göstermektedir. Böylelikle yapılan her yardımda Türkiye'nin de adı duyulmakta ve tanınırlığı artmaktadır (Umuda Koşanlar Derneği, 2020).

Türkiye'nin uygulamış olduğu kamu diplomasisi daha çok kamu diplomasisinin kültür boyutunu kapsamaktadır. Türkiye'de 2005 yılında başlayan AB'ye tam üyelik müzakere sürecinde daha fazla kamu diplomasisi ihtiyacı duyulmuştur. Avrupa ülkelerine Türkiye'yi tanıtmak, önyargıları kırmak adına Türkiye, Avrupa ülkelerine yönelik kültürel etkinliklerini arttırmıştır. Örneğin Türkiye Fransa'da 'Türk Mevsimi' organizasyonu düzenlemiştir. Bunun yanı sıra Frankfurt Kitap Fuarına konuk olarak katılım sağlamıştır. Bunların yanı sıra pek çok enstitünün, düşünce kuruluşunun veya STK'ların aracılığı ile yurtdışında Türk kültürü merkezleri, çalışmaları, sergiler, kurslar organize edilmiştir. Türkiye uygulamış olduğu kamu diplomasisinin temelini kültürel diplomasiye dayandırmıştır. AKP'nin merkez ülke, bölgesel güç, Osmanlı mirasları veya ortak tarih, dil, kültür söylemlerinin ışığında kültürel diplomasi kaçınılmaz olmuştur. Bu sebeple Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 29 ülke ile kültürel işbirliği ve değişim anlaşmaları imzalamıştır (Eyüpoğlu, 2018, s.77-79). Türkiye'nin yurt dışında da meşruiyet sağlama amacıyla eğitim, kültür, sanat, bilim, spor ve gençlik alanlarında Almanya, Bosna Hersek, Sırbistan, Afganistan, Arjantin gibi ülkelerle anlaşmalar imzalamıştır. Değişim anlaşmalarını ise yine Köln, Frankfurt, Tahran, Saraybosna ve daha birçok şehir ile yapmıştır. Türkiye'nin yapmış olduğu bu anlaşmalar hem Türkiye'nin çok boyutlu etkileşimi içeren bir dış politika anlayışı benimsediğini hem de kamu diplomasisi faaliyetlerine önem verdiğini göstermektedir (Öztürk, s. 13-14).

Küreselleşme, teknolojinin gelişmesi ve daha birçok neden ile kamu diplomasisi uluslararası alanda kendine geleneksel diplomasiden daha fazla yer bulmuştur. Kamu diplomasisinin önemli araçlarından biri olan medyanın gücü ise uluslararası arenadaki önemli aktörler tarafından çok kısa bir süre içinde keşfedilmiştir. Bu doğrultuda devletler kendi propaganda aracı olarak ulusal medya kuruluşları kurmaya başlamıştır. ABD'de Cable News Network (CNN), İngiltere'de British Broadcasting Corporation (BBC) ve

Almanya’da Deutsche Welle (DW) bu medya kuruluşlarına örnek olarak verilebilir (Ekşi, 2017, s. 13). Türkiye’de ise Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) örnek olarak verilebilir. TRT, 1964 yılında devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek için özel bir yasa ile kurulmuştur. 1972 yılında anayasa değişiklikleri ile tarafsız bir kurum halini almıştır. 1990 yılında Avrupa’daki Türk işçilere yönelik TRT-INT yayını başlamıştır. Bunun yanı sıra 1993’te yayın hayatına başlayan TRT Avrasya kanalı ise Kafkasya ve Orta Asya’ya yönelik yayınlar yapmıştır. TRT uluslararası anlamda ilk defa 1998 yılında Almanya’da faaliyete geçmiştir. Bunu takip eden yıllarda ise Türkmenistan, Azerbaycan, Mısır, Belçika, Washington ve Özbekistan’da temsilcilikler kurmuştur. Uluslararası anlamda daha etkili bir hale gelebilmek için 2004 yılında Asya Pasifik Yayın Birliği (ABU) için Asiavision sözleşmesini imzalamıştır (http8). Yine 2008 yılında www.trtvotworld.com kurulmuş ve bugün 41 dilde yayını bulunmaktadır. Yayın yapılan bölge ve tüm dünya ile ilgili sıcak gelişmeler verilmekte ve uzman görüşleri sunulmaktadır. 2009 yılında ise 27 ülke ve 13 muhtar cumhuriyette yayın yapacak olan TRT AVAZ yayına başlamıştır. TRT Euronews ile işbirliğine giderek 2010 yılında Euronews’in 9. dili olmuştur. 2009 yılında yayına başlayan TRT Belgesel kanalı ise İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Türkçe olmak üzere 5 farklı dilde yayın yapmaktadır (http9).

Türkiye, kamu diplomasisinde çok önemli bir araç olan eğitim alanını da kamu diplomasisi uygulamalarında kullanmıştır. Bu faaliyetlerinden biri 1992 yılında uygulanmaya başlanan ‘Büyük Öğrenci Projesi (BÖP)’dir. Büyük Öğrenci Projesi, Orta Asya ve Kafkasya ülkelerine yönelik olarak uygulanmıştır. Türkiye her yıl binlerce öğrenciye burs sağlayarak bu öğrencilerin Türkiye’ye gelmesini ve Türkiye’yi yakın bir şekilde tanımasını sağlamıştır. Böylelikle Türkiye hakkında olumlu bir imaj yaratmayı amaçlamıştır (Yıldırım, 2013). Türkiye’nin BÖP dışında uyguladığı bir diğer uluslararası öğrenci hareketliliğini destekleyici faaliyet ise Hükümet Burslarıdır. Hükümet bursları kapsamında lisans, lisansüstü, araştırma ve Türkçe kursları için burs verilmektedir. Türkiye ikili siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkileri genişletmek ve geliştirmek adına uluslararası öğrencilere burs vermektedir. Ancak bu burslar kamu diplomasisi açısından beklenen getiriyi Türkiye’ye verememiştir. Bunun nedenleri arasında yapılan ikili anlaşmalarda burslulukla ilgili ayrıntıların açık ve net bir şekilde belirtilmemesi, yoğun bürokrasi ve projenin durağanlığı sayılabilir. Türkiye’nin vermiş olduğu hükümet

bursları, devlet bursu, bakanlık bursu gibi burslar 2012 yılında Türkiye Bursları adı altında birleştirilmiştir. Yeni yapılandırmayla beraber burs programları daha sistematik ve Türkiye'nin siyasi, kültürel ilişkilerini geliştirecek bir şekil almıştır (Budak, 2012, s.71-76).

TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı) ise Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri arasında oldukça önemlidir. Özbekistan, Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan ve Türkiye tarafından 12.7.1993 tarihinde imzalanan anlaşma ile kurulmuştur. Türk dilini konuşan ve Türk kökenli Türk Devletleri ve halklarının birbirini tanımalarını sağlamayı, Türk kültürünün, sanatının korunmasını, canlanmasını ve dünyaya tanıtılmasını amaç edinen TÜRKSOY'a Tataristan, Başkortostan, Altay, Saha (Yakut), Tıva ve Hakasya, Gagavuz Yeri (Moldova) ve KKTC gözlemci ülke olarak katılmıştır (TÜRKSOY). Eğitim ve turizmde başarılı olmak sadece ekonomik bir gelir sağlamakla ilgili değildir. Turistlik gezi veya eğitim için gelen yabancı ülke vatandaşları aynı zamanda Türkiye'yi yakından tanıma, kültürel mirasları görme şansı yakalamaktadır. Bu durum da Türkiye'nin imajını olumlu yönde arttırmakta ve kamu diplomasisine hizmet etmektedir (Ekşi, 2014, s. 203-204).

Türkiye son zamanlarda özellikle sanat alanında da kamu diplomasisi faaliyetlerinde başarılar elde etmiştir. Türk yapımı filmlerin uluslararası film festivallerinde yarışması ve birincilik alması buna örnek gösterilebilir. 2017-2018 yıllarında Oscar aday adaylığına gösterilen Ayla filmi, Uluslararası Sedona Uluslararası Film Festivali'nde birinci olmuştur. Bunun yanı sıra yine Türk yapımı Buğday filmi ise Tokyo Uluslararası Film Festivali'nde en iyi film ödülünü almıştır. Sinema sektörünün Türkiye kamu diplomasisine katkılarının yanında, 2018 yılının Türkiye-Çin Turizm Yılı ilan edilmesi de Türkiye'nin tanıtılması açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu proje ile Türkiye'nin Çin halkına tanıtılması, kültürlerarası diyalogun ve ekonomik bağların güçlendirilmesi yatmaktadır. Tüm bunlar Türkiye'nin yurt dışında tanıtılması, çekici hale getirilmesi açısından önemli kamu diplomasisi faaliyetleridir (Bulut, 2019, s. 22).

Türkiye'de kamu diplomasisi alanındaki çalışmalar son dönemde hız kazanmış olsa da hala istenilen düzeyde bulunmamaktadır. Türkiye kamu diplomasisi uygulamalarında Amerika veya Avrupa'ya göre geç kalmasının sonuçlarına hala katlanmaktadır. Türkiye'nin genel olarak sorunu bilinmemesi değil yanlış bilinmesidir. Kıbrıs meselesi, Ermeni meselesi, Kürt sorunu gibi konularda Türkiye kendini tam ve açık bir şekilde

uluslararası kamuoyuna ifade edememiş ve bu da Türkiye'nin yanlış tanınmasına sebebiyet vermiştir (Akçadağ, 2010, s.18). Türkiye'nin aktif kamu diplomasisi izlediği süreçte tarihsel mirası ve kültürel ortaklıkları vurgulaması elbette ki her ülkenin başvurabileceği bir şeydir. Türkiye ile ortak dil, din, kültür, tarihsel miras gibi değerlere sahip olan ülkelerin bulunması kamu diplomasisinin başarısı için destekleyici bir etken olmaktadır. Ancak yalnızca ortak değerlere sahip ülkelere yönelmek Türkiye'nin imajını daha da geriye atacak bir adım olacaktır. Bu yüzden Türkiye'nin aradaki ince çizgiyi çok iyi bir şekilde çizmesi gerekmektedir (Ateş, 2014, s. 103).

2.2.Almanya'nın Kamu Diplomasisi ve Uygulamaları

Almanya dünya tarihine bakıldığında ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda etkileri yadsınamayacak roller üstlenmiştir. Gelişen ve değişen ulusal ve uluslararası şartlara Almanya, 1871 yılında sağladığı Alman Birliği döneminde ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen olaylar ışığında farklı dış politika stratejileri izlemiştir. İzlenen bu dış politika stratejileri ise uluslararası ilişkilerdeki değişimleri önemli ölçüde etkilemiştir (İnat, 2009, s.34-35).

Soğuk Savaş dönemi boyunca doğu ve batı bloku arasında kalan konumu ile Almanya, bu dönemde sivil politika (Zivilmacht) izlemiştir. Almanya'nın dış politikasında daha önce izlediği real-politik stratejisinden ayrılarak bu stratejiyi seçmesinin nedeni ise Batılı devletlerin Almanya üzerindeki hakimiyeti ve Almanya'nın yaşamış olduğu güvenlik kaygıları yer almaktadır. Çünkü real-politika devletlerle işbirliğini öngörmeyen ve güce dayalı olan bir strateji anlayışıdır. Almanya dış politikasında izlemiş olduğu sivil politika ile demokratik ülkeler ve uluslararası örgütler ile işbirliği, diplomasi gibi kavramları öne çıkarmıştır (İnat, 2009, s.2-3).

Almanya'da kamu diplomasisinin bir uzantısı olan kültürel diplomasinin ilk kullanımı Nasyonal Sosyalist Parti ve Adolf Hitler dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde kültürel diplomasi aslında bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Daha sonra önce Batı Almanya'da ve Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla da Doğu Almanya'da, kamu diplomasisi faaliyetleri ülkenin imajını düzeltmek için kullanılmaya başlanmıştır (Bulut, 2019, s. 13). Almanya kamu diplomasisi faaliyetlerine özellikle Soğuk Savaş sonrasında hız vermiştir. Almanya'nın II. Dünya Savaşı'ndan ve Hitler'den sonra kötüye giden imajını kamu diplomasisi faaliyetleriyle düzeltmeye çalışmıştır. Almanya'nın

uluslararası imajını düzeltmesine Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Doğu-Batı Almanya'nın birleşmesi olumlu katkıda bulunmuştur (Oğultürk ve Dağıstan, 2017, s. 38).

Almanya'nın kamu diplomasisi uygulayıcılarının amacı Almanya imajını şekillendirmek ve iletişim yöntemini geliştirmektir. Almanya imajını ve iletişim yönteminin şekilleneceği hedef kitle ise iki ana gruba ayrılmaktadır. İlki direkt iç hedef kitle diğeri ise yabancı kitledir. İç hedef kitleyi Almanya'da yaşayan uyruğu farklı insanlar oluştururken; yabancı hedef kitleler arasında ise devletler ve örgütler, resmi ve sivil aktörler (şirketler, STK'lar, vb.) ve vatandaşlar yer almaktadır (Auer ve Srugies, 2013, s.29). 2002 yılında Alman Dışişleri Bakanlığı bir rapor hazırlamıştır. Bu rapora göre Almanya'nın kamu diplomasisine öncelik vermesi gerektiği vurgulanmıştır. Yine raporda kamu diplomasisi faaliyetleri Ortadoğu, Balkanlar ve Doğu ülkelerine uygulandığı kadar Avrupa ülkelerine de uygulanması gerektiği vurgulanmıştır. Böylelikle Avrupalılık kimliği inşa etme sürecine katkı sağlanması hedeflenmiştir (Kocabıyık, 2019, s.179).

Almanya kamu diplomasisi uygulamalarında hala II. Dünya Savaşı'nın ve Nazizm'in yarattığı kötü imajı değiştirebilme gayretindedir. Bunun yanı sıra Almanya'ya daha fazla beyin göçü çekmek ve güçlü ekonomisine daha fazla iş gücü sağlamakta kamu diplomasisi uygulama amaçları arasında yer almaktadır. Almanya kamu diplomasisi faaliyetlerini Dışişleri Bakanlığı, uluslararası yayıncılık kuruluşları, kültür enstitüleri ve öğrenci değişim programları ile gerçekleştirmektedir (Yıldırım, 2015, 241-242).

Almanya Dışişleri Bakanlığı, Alman dış politikasının yürütücüsü konumundadır. Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi uygulamaları kapsamında bünyesinde oluşturduğu birçok Genel Müdürlük bulunmaktadır. Kültür ve İletişim Genel Müdürlüğü, İnsani Yardım Kriz Önleme ve Çatışma Sonrası Yeniden Yapılanma Genel Müdürlüğü örnek olarak verilebilir. Kültür ve İletişim Genel Müdürlüğü Almanya'nın bilimi, kültürü ve toplumu hakkında bilgi vermek, siyasi ilişkilerdeki halkla ilişkiler faaliyetlerini koordine etmek, Almanya'yı eğitim, diyalog alanlarında çekici hale getirmek gibi misyonları bulunmaktadır. Böylelikle dünyanın en iyi zihinlerini Almanya ile tanıştırmakta ve Almanya'ya katkı sağlayacak yeni ortaklıklar kazandırmaktadır (Federal Dışişleri Bakanlığı).

Almanya Dışişleri Bakanlığı'nın resmi internet sayfasında kültürel ilişkilerin ve eğitim politikalarının Alman dış politikasının temel direği olduğu vurgusu yapılmaktadır. Yine Dışişleri Bakanlığı Almanya'nın yurtdışındaki temsilinde resmi mercilerin yanı sıra Bakanlık ve yurtdışındaki Alman misyonları ile işbirliği halinde olan sivil kamu diplomasisi uygulayıcıları da bulunmaktadır. Bunlar arasında Goethe Enstitüsü, Alexander von Humboldt Vakfı, Yabancı Kültürel İlişkiler Enstitüsü (IFA), Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD), Deutsche Welle (DW), Alman Arkeoloji Enstitüsü ve Yurtdışı Okullar Ajansı yer almaktadır (Bulut, 2019, s. 13). Tüm bunlardan hareketle Alman Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi faaliyetlerinde kültür merkezlerini, yayıncı kuruluşları, vakıfları, dernekleri desteklediği görülmektedir. Bu kurumlar devletten gelen yönergelere uyarken bir yandan da işleyişlerinde kendi yorumlarını katmaktadır (Yağmurlu, 2019, s.1195).

Almanya'nın kamu diplomasisi aracı olan kültür ve eğitim politikaları dört temele dayanmaktadır. Bunlardan ilki Almanya'nın kültürünü ve eğitim olanaklarını yurtdışında tanıtmak, Almanya'ya olumlu katkıları olacak beyin göçlerini arttırmak ve karşılıklı kazanç sağlamaktır. İkinci temel ise Almanya'ya karşı yurtdışında oluşan geçmişten gelen önyargıları kırmak, Almanya'yı modern ve pozitif şekilde tanıtmak ve bu yönde bir imaj yaratmaktır. Bir diğer temel ise geçmişten bugüne ilerleyen Avrupa bütünleşmesini Almanya öncülüğünde ilerletmektir. Böylelikle Almanya daha güvenilir, lider ve tercih edilebilir bir ülke konumunda varlığını sürdürebilecektir. Son olarak ise Almanya'nın sahip olduğu değerler üzerinden bir diyalog kurarak, stratejik ortaklıkları geliştirmektir (Auer ve Srugies, 2013, s.24).

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkili araçlarından olan eğitimi Almanya değişim programları üzerinden etkili bir şekilde uygulamaktadır. Uluslararası hareketliliğe katkı sağlayan öğrenci değişim programları öğrenciler sayesinde hem sürekli bir etkileşimi sağlarken hem de ulusların birbirlerinin dilini, dinini, tarihini, kültürünü, siyasal yapısını tanımasına olanak sağlamaktadır.

Almanya'da uluslararası öğrenci ve eğitici değişim programlarını organize etmekle görevli en önemli ve büyük organizasyon 1925 yılında kurulmuş olan Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD)'dir. DAAD'nin Almanca ve Alman çalışmalarını teşvik etmek, gelişmekte olan ülkelerde Alman Üniversiteleri kurmaya destek vermek, Alman karar mekanizmasına eğitim ve kültür alanlarında destek olmak gibi amaçları bulunmaktadır.

DAAD'nin görevleri arasında uluslararası ve Alman öğrencilere burs vermek, Alman Üniversitelerin projelerine destek vermek (örneğin Türk Alman Üniversitesi <http://www.tau.edu.tr/tr/alman-ortaklarimiz>), Alman kültür enstitülerine ve Almanca dilinin öğretilmesi aşamalarına destek vermek sayılabilir (Budak, 2012, s.47-48).

DAAD'nin Türkiye'de de danışma merkezleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra 60 ülkede 15 dış temsilcilikleri ve 56 danışma merkezleri bulunmaktadır. DAAD bütçesini ağırlıklı olarak bakanlıklardan sağlamaktadır. Dışişleri Bakanlığı bu konuda öncü durumdadır. Bunun yanı sıra AB, şirketler, uluslararası organizasyonlar tarafından finanse edilmektedir (DAAD, 2020). Almanya'nın kamu diplomasisi faaliyetleri arasında öğrenci değişim programlarını etkili bir şekilde yürüttüğü görülmektedir.

Kamu diplomasisi aracı olarak dil öğretimine Almanya önem vermektedir. Bunun için yurtiçi ve yurtdışında bünyesinde Almanca kursu barındıran enstitü veya projeyi desteklemektedir. Almanca öğretiminin önem arz ettiği dünya genelindeki birçok okulu birbirine bağlayan PASCH Girişimi, okullarda daha etkili Almanca öğretimi konusunda uzman kişilerce okul yönetimine tavsiyelerde bulunmaktadır. Ayrıca uluslararası okullar ve PASCH Okulları arasında değişim programları da düzenlemektedir. PASCH Okulları vermiş olduğu dil eğitimleri, yaz okulları, yarışmalar, Almanya'da dil konaklamaları gibi hizmetlerle uluslararası alandaki öğrencilerde Almanca öğrenme isteği oluşturmaktadır. Böylelikle Alman kamu diplomasisine de bir bakımdan hizmet etmektedir (http10). Almanya'nın kamu diplomasisi uygulayıcıları arasında önemli bir yeri olan Goethe Enstitüsü'nün ise Almanca dilinin öğretilmesinde faaliyet gösteren PASCH Okulları girişimi ile ortak bir çalışması bulunmaktadır. "Okullar: Geleceğin Ortakları" projesi kapsamında PASCH Okullarının birleştirdiği 2000'i aşkın okulun 600'ünde Goethe Enstitüsü danışmanlık desteği vermektedir (Bekar, 2019, s.3071).

Almanya kamu diplomasisi uygulamalarında kültürel ve sanatsal faaliyetlerini sık sık kullanmaktadır. Özellikle spor faaliyetleri ülkelerin kültürünü ve siyasi değerlerini diğer ülke vatandaşlarına gösterebilmekte oldukça etkilidir. Buna örnek olarak 2006 yılında Almanya'da düzenlenmiş olan Dünya Futbol Şampiyonası verilebilir. Almanya'nın böylesine büyük bir organizasyona ev sahipliği yapmış olması, Almanya'nın imajına ve ulus markalaşmasına önemli derecede katkı sağlamıştır. Almanya'nın bu organizasyon ile uluslararası kamuoyunda sağladığı güç tam olarak Nye'in bahsettiği yumuşak gücün etkisini gözler önüne sermektedir (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017, s. 93-94).

Almanya’da düzenlenen uluslararası organizasyonları Almanya her zaman kendi lehine döndürmeyi başarmıştır. Örnekte de verildiği gibi Dünya Futbol Şampiyonası öncesinde de Almanya birçok ulusal ve uluslararası kampanyalar düzenlemiştir. Bu kampanyaların nedeni ise Almanya’yı cazibe merkezi haline getirmek, iş insanlarının ilgisini çekebilmek ve Almanya’nın imajını yükseltebilmektir. Şampiyona sırasında düzenlenen ‘Land of Ideas’ kampanyası örnek olarak verilebilir. Almanya bu kampanyayı uygularken sıklıkla cazibe, cazibe merkezi, çekici kavramlarını kullanmıştır. Ayrıca Şampiyonadan sonra Almanya’nın yakalamış olduğu başarı Ulusal Marka Göstergesi (Anholt-Gfk) sıralamasından anlaşılabilir. Almanya 2004 yılında yedinci sıradayken Şampiyonanın yapıldığı 2006 yılında ilk sıraya yükselmiş ve 2012 yılına kadar yerini korumayı başarmıştır (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017, s. 95-96).

Almanya kamu diplomasisi uygulamalarında ehemmiyetli bir yeri işgal eden markalaşmayı başarılı olarak yürütebilmektedir. Ulus markalaşmasının önemli üç noktasını bünyesinde barındırmaktadır. Bu noktalar marka ihracı, uluslararası yatırımlar ve turizmdir. Almanya özellikle ürettiği teknolojik ürünlerle marka ihracını başarılı bir şekilde yönetebilmektedir. Örneğin Mercedes, Audio, BMW, Braun, Bosh, Siemens gibi ürünlerde Almanya’nın akıllara gelmesi ülke için önemli bir husustur. Böylelikle Almanya yabancı ülke vatandaşları gözünde kendini üretken, refah sahibi, iş gücü olanakları yüksek ve buna benzer değerlere sahip ülke konumuna getirmektedir (Karagöz, 2016, s. 29).

Almanya’nın kamu diplomasisi uygulamalarından bir diğeri ise medya aracılığıyla yapılan Deutsche Welle (DW) yayın kuruluşudur. DW Almanya’da 3 Mayıs 1953 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. DW Almanya’nın siyasi, kültürel, ekonomik durumları ve değerleri yurtdışındaki izleyicilere göstermek amacıyla kurulmuştur. Yayın hayatına Almanca dilini kullanarak başlayan DW 1954 yılında yabancı dil yayınlarına başlamıştır. Bu yayınları daha sonra online yayınlarda izlemiştir. Bunun yanı sıra DW Akademi birçok uzman gazeteci yetiştirmektedir. DW merkezlerinde 60 ulustan yaklaşık 3 bin 400 kişi görev yapmaktadır. DW çok kültürlülüğe sahip bir yayın kuruluşu olma özelliği göstermektedir. DW Genel Müdürü Limbourg “*“Birbirimizden öğreniyoruz ve kültürler, dinler ve gelenekler arasındaki değişimden yeni ve iyi bir oluşum çıktığını görüyoruz.”*” sözleriyle DW’nin içinde başlayıp farklı uluslara aktarılan değerler arası etkileşimin izleri görülmektedir (Deutsche Welle, 2018).

Almanya tarafından finanse edilen Alumniportal Deutschland platformu, Goethe Enstitüsü ve beraberinde iki Alman örgütü tarafından yürütülen ücretsiz bir platformdur. 2008 yılından bu yana online olan iletişim platformu, Almanya ile bağlantısı olan mezunların tanıştığı, iletişimini sürdürdüğü bir iletişim kanalı olmasının yanında içinde barındırdığı Almancayla ilgili değişik makaleler, iş olanakları, iş tüyolarıyla da ilgi odağında olan bir iletişim platformudur. Böylelikle hem insanların birbirleriyle iletişimi canlı tutulup etkileşim sağlanırken hem de farklı içerikler ile Almanya'nın tanıtımı yapılmaktadır ([http11](http://11)).

Çalışmanın konusunu oluşturan Bosna Hersek ve Sırbistan Balkanlarda olduğundan iki ülkenin Balkan politikası da önemlidir. Almanya ve Türkiye'nin Balkan politikası genellikle kamu diplomasisi faaliyetleri ile gerçekleştirilmiştir. Dil, kültür, sanat, tarih veya din unsurları kamu diplomasisi uygulamalarında oldukça fazla kullanılan değerlerdir. Ortak dil, kültür ve din vurguları kamu diplomasisinin bir uzantısı olan kültürel diplomasisinin içine girmektedir. Özellikle Türkiye'nin uygulamış olduğu Balkan politikalarının başında ortak dinin etkisi görülmektedir. Balkan nüfusunda Ortodokslar, Müslümanlar ve Katolikler şeklinde bir din dağılımı vardır. Din milletlerin aidiyet duygularını üst seviyede tutma özelliği göstermektedir. Bu nedenle kamu diplomasisinde önemli bir araç olarak görülmektedir (Emiroğlu, 2017, s.133).

Öte yandan Almanya da Balkanlarda etkili bir konumda bulunmaktadır. Almanya'nın dil eğitimini temel eğitimde verebilmesi ve yüksek oranda Almanya üniversitelerinin tercih edilmesi Balkanlarda Almancanın bilinmesine sebebiyet vermiştir. Bunun yanı sıra Almanya Balkanlardaki kültür politikalarını ekonomi politikalarıyla da desteklemektedir. Yine Balkanlarda hizmet vermek amacıyla birçok düşünce kuruluşu, vakıf, banka, kültür merkezleri gibi aracı kurumla kültür politikalarını desteklemektedir (Bekar, 2019, s.3070-3071).

Türkiye'de ve Almanya'da yaşayan Balkan nüfusu da hem Türkiye politikalarını hem de Almanya politikalarını etkilemektedir. Ancak Türkiye'de yaşayan Balkan kökenliler Almanya'da yaşayan Balkan kökenlilere kıyasla, Balkanlardaki Türk veya Müslüman azınlık sebebiyle daha etkili konumda bulunmaktadır. Bu nedenle devletlerin kamu diplomasisi uygulamalarında ortak dil, ortak tarih, ortak kültür söylemlerini kullanmaları son derece doğal ve başarılı bir yöntemdir. Türkiye'de Balkanlarda bu söylem ile başarılı bir kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde buraya kadar Türkiye ve Almanya kamu diplomasisi faaliyetleri tanıtılmıştır. Sonraki bölümlerde ise daha özele girip Türkiye'nin önemli bir kamu diplomasisi uygulayıcısı olan Yunus Emre Enstitüsü ve Almanya'nın önemli kamu diplomasisi uygulayıcılarından biri olan Goethe Enstitüsü tanıtılacaktır.

2.3. Yunus Emre Enstitüsü

Türkiye'nin dilini, kültürünü, tarihini ve sanatını tanıtmak amacıyla kurulmuş olan Yunus Emre Vakfı öncelikle 05.05.2007 tarihli 5653 sayılı kanun ile kurulmuştur. Yunus Emre Vakfı'nın kuruluşundaki başlıca amaç; Türk dili, sanatı, kültürü ve tarihi ile ilgili bilgileri dünyaya tanıtmak; Türk dili, sanatı ve kültürü hakkında yurt dışında eğitim vermek ve Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu arttırmaktır (http12).

Tablo4: Yunus Emre Enstitüsü Organizasyon Şeması

Kaynak: Yunus Emre Vakfı Kanunu.

Yunus Emre Vakfı'nın 2007 yılında yürürlüğe giren 5653 sayılı Yunus Emre Vakfı Kanunu'nun 4. Maddesinde geçen organlarında, 2017 yılında 7063 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8. Maddesiyle değişiklik yapılmıştır. En son haliyle Yunus Emre Vakfı'nın karar organı Mütevelli Heyeti'dir. Mütevelli Heyeti'nin tabii üyeleri; Kültür ve Turizm Bakanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı,

Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı, Maliye Bakanlığı Müsteşarı, Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı'ndan oluşmaktadır. Tabii üyelerin dışında ise Cumhurbaşkanı'nın seçtiği beş kişi ve Türkiye Maarif Vakfı tarafından kendi üyeleri arasından seçilen bir kişi üç yıl süreyle Müteveli Heyet görevini yürütmektedir. Kültür ve Turizm Bakanı Heyet'in başkanı; Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı ise başkan vekilidir. Yönetim Kurulu ise Yunus Emre Vakfı'nın icra organıdır. Yunus Emre Enstitüsü Başkanı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Dışışleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürü Yönetim Kurulunun tabii üyeleridir. Bunun yanı sıra eğitim, kültür, sanat, uluslararası ilişkiler, iletişim, Türk dili alanlarından çalışmaları ile tanınmış ve Müteveli Heyeti'nin seçtiği kişiler de Yönetim Kurulu üyeliğini yapmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü Başkanı, Yönetim Kurulu başkanlığını yapmaktadır (http13). Ancak Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş 2017 yılında yapılan değişikliklerin, Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçmesiyle yeniden güncellenmesi gerektiğini beyan etmiştir. Özellikle müsteşarlık makamının kalkmasıyla Müteveli Heyeti'nin üyelerinin yeniden belirlenmesi gerektiğini dile getirmiştir (http14).

Yunus Emre Vakfı'nın Denetleme Kurulu bulunmaktadır. Denetleme Kurulu üyeleri Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dışışleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı'nın görevlendireceği birer üye ve iktidar ve ana muhalefet partisinin üç yıl süreyle seçeceği birer üyeden oluşmaktadır. Maliye Bakanlığı temsilcisi ise Denetleme Kurulu'nun başkanlığını yapmaktadır. Yunus Emre Vakfı'nın Danışma Kurulu ise yılda bir defa toplanarak Vakfın bir sene önceki yaptıklarını ve gelecek planlarını değerlendirmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı ise Danışma Kurulu'na başkanlık etmektedir (Yunus Emre Vakfı Kanunu, 2007).

Yunus Emre Vakfı'nın gelirleri ise 2007 yılında yürürlüğe giren Yunus Emre Vakfı Kanunu'nda belirlenmiştir. Vakfın hizmetleri karşılığında alınacak ücretler, genel bütçeden ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca aktarılacak miktarlar, Yunus Emre Enstitüsü ve iktisadî işletmelerden elde edilecek gelirler, her türlü yardım ve bağışlar, Vakfa ait taşınmazların gelirleri ve diğer gelirler Yunus Emre Vakfı'nın gelirlerini oluşturmaktadır (Yunus Emre Vakfı Kanunu, 2007). Yunus Emre Vakfı'nın giderleri arasında ise Vakıf merkezi ile yurtdışındaki Yunus Emre Enstitülerinin kira, personel,

işletme, faaliyet giderleri ve yürütülen proje giderleri yer almaktadır (YEE Stratejik Plan, 2017, s.18).

Yunus Emre Enstitüsü ise Yunus Emre Vakfı'na bağlı bir kuruluş olarak 2009 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Yunus Emre Enstitüsü vizyonunu; Dünyada Türkiye dostu insan sayısını arttırmak ve dünyanın her yeri ile bağ kurmak olarak belirlemiştir. Yunus Emre Enstitüsü misyonunu ise; Türkiye'nin uluslararası alanda bilinirliğini, güvenilirliğini ve itibarını arttırmak olarak açıklamıştır (http15). Yunus Emre Enstitüsü'nün edinmiş olduğu misyonu göstermektedir ki Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye'nin kamu diplomasisi aracı olan kültür diplomasisinin uygulayıcılarından.

Adını ünlü Türk şairi Yunus Emre'den alan Yunus Emre Enstitüsü'nün teşkilat yapısı temel olarak bir başkan ve üç başkan yardımcısı etrafında şekillenmektedir. Yunus Emre Enstitüsü'nün mevcut başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş'tir. Enstitü başkanına bağlı olarak çalışan; Özel Kalem Müdürlüğü, Strateji Geliştirme Müdürlüğü ve Kültür Merkezleri Koordinatörlüğü bulunmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü Başkan yardımcılarının her birinin ayrı görevleri bulunmaktadır. Başkan yardımcıları başlıca kültür-sanat, Türkçe eğitimi, idari ve lojistik faaliyetlerden sorumlu tutulmaktadır (Karadağ, 2016, 227-229).

Yunus Emre Enstitüsü'ne bazı eleştiriler de yapılmaktadır. Bu eleştirilerin başında ise Yunus Emre Enstitüsü'nün bir parti kuruluşu olduğu yönündeki eleştiri gelmektedir. Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş ise bu eleştirilere enstitünün Denetleme Kurulu'ndaki iktidar ve ana muhalefet üyelerini göstererek karşı çıkmıştır. Prof. Dr. Şeref Ateş bir konuşmasında, "Yunus Emre Enstitüsü bir partinin kurumu veya hükümetin kurumu değildir. Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması için kurulmuş bir vakıftır dolayısıyla Türkiye'nin tüm renklerini taşımaktadır" şeklinde konuşmuştur (http16). Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye adına kültür diplomasisi yapmaktadır. Bunu yaparken de Türkiye'nin dilini, kültürünü, sanatını, tarihini diğer ülke vatandaşlarına tanıtmak, öğretmek ve böylece etkileşim sağlamayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin yurt dışındaki olumsuz imajını düzeltmek, insanların aklında Türkiye'yi şekillendirmek veya varsa önyargıları kırmak amacıyla hareket etmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü'nün yurtdışındaki Türkiye tanıtım faaliyetlerinden biri Türkçe öğretimidir. Türkçeyi dünya dili olarak uluslararası standartlarda öğretmeyi amaçlamaktadır. Bunun için yabancılara Türkçe kursları, Türkçenin seçmeli yabancı dil

olması, Türkçe öğretim setleri, uzaktan Türkçe öğretimi, eğitimcilerin eğitimi ve Türkçe yeterlilik sınavı gibi projeleri bulunmaktadır (YEE 2018 Faaliyet Raporu, 2018, s.20). Yunus Emre Enstitüsü, Türk dilini daha verimli bir şekilde öğretebilmek adına Avrupa Ortak Çerçeve Metni'ne uygun olarak ders programları hazırlamaktadır. Bunun yanı sıra Türkçe öğretimini desteklemek için ders kitapları, çalışma kitapları, basılı ve internet tabanlı sözlükler, dijital oyunlar veya sesli görsel ders araçlarından faydalanmaktadır (YEE Türkçe Eğitim Kitapçığı, 2019).

Yunus Emre Enstitüsü merkezlerinde verilen Türkçe kurslarını dinleme, konuşma, yazma ve okuma olarak disipline edilmiştir. Bunların yanı sıra enstitü altı basamakla dil öğretimini gerçekleştirmektedir. Kullanılan altı basamak ise Avrupa Dil Portfolyosuna göre tasarlanmış ve A1, A2, B1, B2, C1, C2 şeklini almıştır (http17). Ayrıca Yunus Emre Enstitüsü genel Türkçe kurslarının yanı sıra kursiyerlerin isteği doğrultusunda iş Türkçesi, çocuklara yönelik Türkçe veya edebi Türkçe kursları da bulunmaktadır (http18).

Yunus Emre Enstitüsü kursiyerlerin yanı sıra eğitimcilere de büyük önem vermektedir. Yurtdışındaki Türkologlara verilen Türkçe eğitimler, yurtdışında görev yapan eğitimcilere verilen eğitimler, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifikası gibi programlar verilen değerlerin bir getirisi (Karadağ, 2016). Yunus Emre Enstitüsü'nün vermiş olduğu eğitimin niteliğinin başarısının yanında yabancı kursiyerlerde, sınıfların şeklinden merkezlerin dekorasyonuna kadar olumlu bir etki bırakmaktadır. Bu bakımdan Yunus Emre Enstitüsü, kamu diplomasisinin amaçladığı olumlu etki bırakma noktasında başarılı olmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü'nün yabancı kursiyerlerine sunduğu bir diğer olanak ise 2010 yılında uygulamaya konan Türkçe Yaz Okulu Programıdır. Kursiyerler bir taraftan Türkiye'nin farklı şehirlerinde, alanında uzman öğretim görevlilerinden Türkçe, Türkiye ve Türk kültürü semineri alırken; diğer taraftan Türkiye'nin şehirlerini, tarihini, kültürünü, sanatını yakından tanıma fırsatına ulaşmaktadır. Bunların yanı sıra kursiyerler kına gecesi, düğün gibi geleneksel etkinliklere de katılabilmekte veya çömlek, ebru, halk oyunları gibi kültürel faaliyetleri de öğrenebilmektedir. Enstitü'nün 'Türk Sineması Yaz Okulu', 'Türk Edebiyatı Yaz Okulu', 'Türkiye-Arkeoloji Yaz Okulu' gibi daha birçok alanda düzenlenen yaz okulları projeleri mevcuttur (YEE Bülteni, 2019, s. 2-3).

Yabancı uluslara daha kaliteli bir Türkçe eğitimi vermek amacıyla Yunus Emre Enstitüsü, dil eğitimini bilimsel çalışmalarla güçlendirmektedir. Bunlara örnek olarak, 2014 yılında Ankara’da yapılan Türkçenin Dijital Ortamda Yabancı Dil Olarak Öğretimi Çalıştayı, 2015 yılında Varşova’da Slav Dillilere Türkçe Öğretimi Sempozyumu verilebilir. Yunus Emre Enstitüsü’nün Türkçe öğretimindeki tüm bu çalışmalarının ve çabalarının katkısıyla Türkçe, dünyada hızlı bir şekilde seçmeli ders olarak kendine yer edinmeye başlamıştır (YEE Türkçe Eğitimi Kitapçığı, 2019).

Yunus Emre Enstitüsü’nün Türkçe eğitim konusunda bir diğer projesi ise 2011 yılından bu yana devam eden Tercihim Türkçedir. Bu proje kapsamında Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe’nin devlet okullarında seçmeli yabancı dil olarak okutulması için büyük çaba sarf etmektedir. Bu çabanın yanında gerekli görülen yerlerde Yunus Emre Enstitüsü kırtasiye, araç-gereç yardımları da yapmaktadır. Enstitü, Türkçenin yabancı seçmeli dil olarak okutulması kapsamında müfredat programları ve Türkçe ders kitapları hazırlamaktadır. Bosna Hersek bu projenin ilk gerçekleştiği ülke olmuştur. Polonya, Romanya, Bosna Hersek, Gürcistan, Japonya, Malezya, Kosova ve Karabağ’daki seçilmiş olan ortaöğretim kurumlarında Türkçe seçmeli veya zorunlu yabancı dil olarak okutulmaya başlanmıştır. Ayrıca ‘Kardeş Okul’ projesi ile Bosna Hersek ve Türkiye’de 140 okul birbirleriyle kardeş okul yapılmış ve 1892 öğrenci Bosna’dan Türkiye’ye gelirken, 436 öğrenci ise Türkiye’den Bosna’ya gitmiştir (YEE Bülteni, 2019, s. 123-124).

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe eğitiminde geleneksel yolların dışında pek çok farklı yolları da uygulamaktadır. Türkçenin Sesi Radyosu, Türkçe öğrenmek isteyenlere keyifli bir müzik dinletisi ile eşlik etmektedir. Yunus Emre Enstitüsü’nün bir diğer projesi ise ‘Türkçe Öğretim Portalı’dır. Bu proje ile Türkçe öğrenmek isteyenler internet aracılığıyla bu isteklerine yerine getirebilmektedir. Türkçe Öğretim Portalı; 7/24 hizmet, video içi veya dil bilgisi etkinlikleri, telaffuz geliştirici etkinlikler, birebir veya grup halinde Türkçe dersleri, yarışmalar veya ödüller, materyal kütüphanesi, oyunlaştırma özelliği, mobil uyumluluğu veya soru bankası gibi özellikler bünyesinde barındırmaktadır (http19).

Yunus Emre Enstitüsü’nün bir diğer Türkiye’yi tanıtım faaliyeti ise kültür-sanat faaliyetleridir. Enstitü, Türkiye’nin kültürünü ve sanatını çeşitli kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenleyerek tanıtmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye’nin kültürel değerler paylaştığı coğrafyalarda etkileşimi ve iletişimi taze tutmak ve Türkiye’nin ortak

değerler barındırmadığı coğrafyalarda ise Türkiye'yi tanıtip, toplumların birbirine yakınlaşmasını sağlamayı hedeflemektedir. 2018 faaliyet raporuna göre Yunus Emre Enstitüsü'nün en fazla kültür-sanat faaliyeti yaptığı bölge %32 oranla Avrupa'dır. Bunu %30 Balkanlar, %12 Asya, %10 Ortadoğu, %8 Afrika, %4 Uzakdoğu ve %2 Amerika takip etmektedir (YEE 2018 Faaliyet Raporu, 2018, s.22). Dünyanın çeşitli coğrafyalarında konser, tiyatro, sergi, film gösterimi, atölye çalışmaları, aydın buluşmaları, sanat ve zanaat kursları gibi etkinlikler düzenlemektedir (YEE Kültür-Sanat Kitapçığı, 2019).

Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerinden biri 2013 yılında 'Ustadan Çırağa' sloganı ile başlatılan Türkiye'nin el sanatları ve zanaatları alanında yeni ustalar yetiştirme programıdır. Bu program kapsamında Türkiye'den dünyanın farklı coğrafyalarına giden ve el sanatları konusunda usta olan öğrenciler, kursiyerlere Türkiye'nin el sanatları ve zanaatları konusunda ders vermektedir. Bunun yanı sıra sergi, tanıtım veya atölye çalışmaları ile Türk el sanatlarının tanıtımı da yapılmaktadır (http20).

Yunus Emre Enstitüsü'nün bir diğer kültür-sanat faaliyeti ise Türk sinemasını ve Türk mutfağını tanıtım faaliyetleridir. Türk sinemasının önemli örneklerini film gösterimleri yaparak, uluslararası film festivallerine katılarak daha fazla kişiye tanıtmaya çalışmaktadır. Bunun yanı sıra Roma, Varşova, Tiran, Tiflis, Tokyo, Priştine, Budapeşte, Beyrut gibi başkentlerde Türk Mutfağı Projesi ile Türk mutfağını da tanıtmaktadır (YEE Kültür-Sanat Kitapçığı).

Yunus Emre Enstitüsü'nün 'Balkanlarda Kültürel Mirasın Yeniden İnşası' projesi T.C. Merkez Bankası ile işbirliği içerisinde yürütülen ve Balkanlardaki 7 ülkeye (Bosna Hersek, Makedonya, Arnavutluk, Kosova, Sırbistan, Hırvatistan ve Karadağ) Osmanlı'nın miras bıraktığı el yazması eserlerin muhafaza, tamir, bakım, dijital ortama aktarma gibi konularda yardım etmek için oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra 'Küresel Kamu Diplomasisi Ağı (GPDNet)' 2014 yılında Seul'da Türkiye başta olmak üzere, İsveç, Rusya, Filipinler, Kore, Nijerya, Tayvan, Polonya ve Portekiz'in katılımıyla kurulmuştur. Bu projenin amacı ise enstitüler arasında bilgi akışı sağlamak ve ortak projeler geliştirmektir. 'GPDNet Anadolu Medeniyetleri Turu' projesi ise Yunus Emre Enstitüsü'nün bu proje üzerinden gerçekleştirdiği ilk etkinliktir. Ankara, İstanbul ve Nevşehir'de yurtdışından gelen katılımcılar ile farklı etkinlikler sergilenmiştir (YEE Bülteni, 2017, s. 8-15).

Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye'nin önde gelen yazarlarıyla beraber söyleşiler düzenlemektedir. Böylelikle kursiyerler hem Türk edebiyat eserlerini hem de Türkiye'nin önemli yazarlarını tanıma fırsatı bulmaktadır. Ayrıca Yunus Emre Enstitüsü; Tokyo, Londra, Kahire gibi şehirlerde düzenlenen kitap fuarlarına da katılmaktadır (YEE Kültür-Sanat Kitapçığı, 2019). Yunus Emre Enstitüsü katılmış olduğu çeşitli uluslararası kitap fuarlarında atölye çalışmaları, geleneksel masal anlatımları, imza günleri yaparak Türk kültürünü başarılı bir şekilde tanıtmaktadır. Bunun yanı sıra uluslararası kitap fuarlarında Osmanlı mirası olan Nakkaşhaneler'de kitap yapım safhaları, dönemin dekor ve kostümleri ile canlandırılarak tanıtılmaktadır (YEE Bülteni, 2015, s.72).

'Türkiye'nin Günleri Festivalleri' projesi Yunus Emre Enstitüsü'nün iddialı olduğu bir projedir. Türkiye'nin tarihini, zengin kültürünü ve sanatını farklı ülkelerde düzenlemiş olduğu konserler, akademik toplantılar, sanatsal faaliyetler ile göstermektedir. Bunun yanı sıra geleneksel ve modern Türk sahne sanatlarını opera, gölge oyunu, orta oyunu, tiyatro gibi etkinlikler aracılığıyla dünyaya tanıtmaktadır (YEE Kültür-Sanat Kitapçığı, 2019).

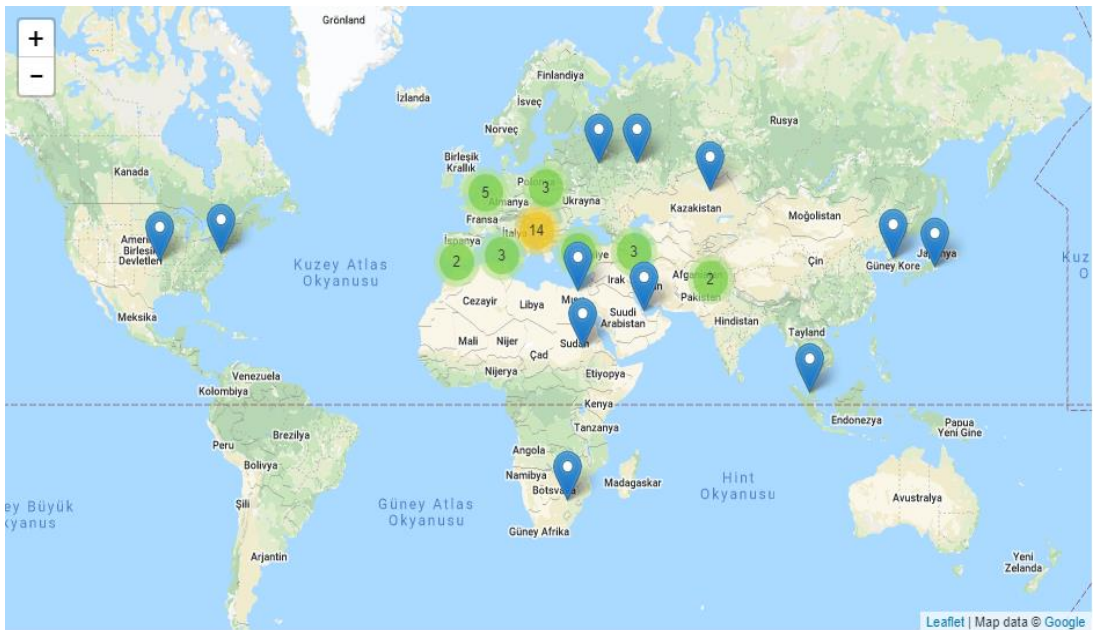
Yunus Emre Enstitüsü'nün kendi bünyesinde çıkarmış olduğu yayınlar bulunmaktadır. Bu yayınlara 'Yunus Emre Bülteni' ve '.tr Dergisi' örnek verilebilir. Yunus Emre Bülteni, Yunus Emre Enstitüsü'nün yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirdiği kültür-sanat faaliyetlerini tanıtan bir yayındır. .tr Dergisi ise Türkiye'nin iki aylık kültür, sanat, edebiyat takvimini ve özel konularla kişi, olay ve kurumlara dikkat çekmektedir. .tr Dergisi Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmaktadır (YEE Kültür-Sanat Kitapçığı, 2019). Yunus Emre Enstitüsü 2019 yılında 'Türk Dünyası' adında yeni bir süreli yayın çıkarmıştır. Türk Dünyası dergisini diğer süreli yayınlardan ayıran özellik ise ilk akademik dergi olmasıdır. Türk Dünyası dergisi Azerbaycan, Kırgız, Başkurt, Kazak, Özbek, Kırım, Tatar, Türkmen, Türk ve Uygur dillerinde yayınlanmıştır. Dergi Türk dünyası coğrafyasında ortak bir okuyucu kitlesine ulaşmayı ve Türk boylarını birbirine tanıtmayı amaçlamaktadır ([http21](http://21)).

Yunus Emre Enstitüsü'nün 2011 yılında TİKA'dan devraldığı Türkoloji Projesi bulunmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü 37 ülkede 64 üniversite ile 'Türkoloji Projesi İşbirliği Protokolü' imzalamıştır (Karadağ, 2016, s.232). Yunus Emre Enstitüsü'nün 2018 Faaliyet Raporuna göre güncel olarak 50 ülkede 101 Türkoloji bölümü bulunmaktadır. Türkoloji bölümleri %28 Asya, %19 Avrupa ve Afrika, %17 Balkanlar ve Ortadoğu, %3

Amerika, %1 Uzakdoğu olarak dağılmıştır (YEE 2018 Faaliyet Raporu, 2018, s.1). Yunus Emre Enstitüsü'ne bağlı olan Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Müdürlüğü, başta kültür merkezlerinde yabancı katılımcılara gerçekleştirilen sertifika ve seviye tespit sınavlarını olmak üzere yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılacak olan tüm sınavların hazırlanmasından sorumludur. Müdürlük Türk dilini öğretmek amacıyla yurtdışındaki üniversitelerle Türkoloji Projesi İşbirliği Protokolü imzalamakta ve Türkiye'den öğretim görevlilerini açılan Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde görevlendirmektedir (http22).

Türkoloji Yaz Okulları projeleri ile yaklaşık 5 bin Türkoloğu Türkiye'de ağırlamış olan Yunus Emre Enstitüsü, ilk defa 27.01.2020 tarihli ve 10 günü kapsayan 'Türkoloji Kış Okulu' projesini Ankara'da gerçekleştirmiştir. Bu projeye 16 ülkeden 27 Türkolog ve Romanya, Azerbaycan, Bosna Hersek, Fransa, Güney Kore, Gürcistan, Polonya, Rusya gibi birçok ülkeden Türkoloji alanında doktora yapan öğrenci katılım sağlamıştır. Türkoloji Kış Okulu projesinde Türkologlar ve doktora öğrencileri bir yandan ders alırken bir yandan da çeşitli kültürel geziler yapmıştır. Bu proje Türk Tarihi adlı bir seminer vererek katılan Tarihçi Yazar Prof. Dr. İlber Ortaylı ise Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkoloji dünyası ile temas kurmasının temel görevi olduğunu belirtmiştir (http23).

Görsel 1. Yunus Emre Enstitüsü merkezlerinin dağılımı

Kaynak: Yunus Emre Enstitüsü

Yunus Emre Enstitüsü'nün güncel olarak 48 ülkede 58 kültür merkezi bulunmaktadır. Haritada görüldüğü üzere dünyanın pek çok yerinde kültür merkezi açılmıştır. Enstitü'nün dünya genelindeki merkez dağılımı %26 Balkanlar, %15 Uzakdoğu, %14 Ortadoğu, %14 Avrupa, %14 Afrika, %14 Asya,%3 Amerika ve %2 Avustralya şeklindedir. Yunus Emre Enstitüsü'nün ilk kültür merkezi ise Bosna Hersek'te açılmıştır. Enstitü'nün teze konu olan Bosna Hersek'te Saraybosna, Mostar ve Foynitsa olmak üzere üç; Sırbistan'da ise Belgrad'da olmak üzere bir kültür merkezi bulunmaktadır (YEE 2018 Faaliyet Raporu, 2018, s.14). Yunus Emre Enstitüsü'nün 2023 vizyonunda '100 Türkiye Kütüphane Projesi' bulunmaktadır. Bu proje ile 50 Türkiye Kütüphanesi açılmıştır ve açılmaya devam etmektedir. Türkiye'nin tanıtımında kütüphanelerin varlığı önem arz etmektedir. Türkiye'yi daha yakından tanımak isteyen herkes kütüphanelerden gerekli bilgiye ulaşabilecektir ([http24](#)).

Yunus Emre Enstitüsü'nün başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş, Türkiye'nin kuruluşunun 100. Yılı olan 2023 yılına kadar kültür merkezlerinin sayısını 100'e çıkarmayı hedeflediklerini dile getirmiştir. Enstitü bu amaç doğrultusunda ise 'Dünya Türkiye'yi daha yakından tanıyor' sloganını kullanmaktadır. Böylelikle Türk dilini, kültürünü ve sanatını daha da geniş kitlelere ulaştırmak nihai hedeftir ([http25](#)).

2.4. Goethe Enstitüsü

Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin kültürel ayağını oluşturan araçlardan biri Goethe Enstitüsü'dür. Goethe Enstitüsü ilk olarak 1951 yılında Alman Akademisi (Deutschen Akademie)'nin yerini almak üzere kurulmuştur. Goethe Enstitüsü'nün ilk dil okullarının konumu, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'yı en iyi şekilde göstereceği düşünülen küçük yerler olarak tercih edilmiştir. 1959-1960 yıllarında Federal Dışişleri Bakanlığı kültür bölümü başkanı Dieter Sattler öncülüğünde, Almanya'da bulunan çeşitli kültür merkezleri Goethe Enstitüsü bünyesine girmiştir. Böylelikle Goethe Enstitüsü'nün Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin kültürel ayağını oluşturması planlanmıştır ([http26](#)).

1970 yılında Federal Dışişleri Bakanlığı Ralf Dahrendorf'un geliştirdiği "Dış Kültür Politikasının Yol Gösterici İlkeleri" ışığında kültürel çalışmalar Almanya dış politikasında önemli bir yer almıştır. 1976 yılında ise Federal Dışişleri Bakanlığı ve

Goethe Enstitüsü bir Çerçeve Anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma ile Goethe Enstitüsü'nün bağımsız bir kurum olma statüsü onaylanmıştır (Goethe Enstitüsü Satzung, 2018). Goethe Enstitüsü'nün bütçesi ise Federal Dışışleri Bakanlığı'ndan alınan finansman, vakıflardan ve özel sponsorlardan alınan finansmanlardan sağlanmaktadır (http27).

Goethe Enstitüsü ve Federal Dışışleri Bakanlığı arasında gerçekleştirilen Çerçeve Anlaşması ile beraber Goethe Enstitüsü resmi olarak Almanya'nın kültür politikasından sorumlu olmuştur. Çerçeve Anlaşması'nda Goethe Enstitüsü'nün görevleri sıralanmıştır. Bu görevler arasında Almancanın yurtdışında gelişmesine katkı sağlamak için kurslar vermek, bu doğrultuda ulusal ve uluslararası kurumlarla işbirliği yapmak, eğitimcilerin ve materyallerin geliştirilmesi, Almanya'nın kültürünün yurtdışında tanıtılması ve etkinlikler düzenlenmesi, ziyaretçi programlarının düzenlenmesi, yazılı ve görsel bültenlerin hazırlanması yer almaktadır. Yine bu anlaşmaya göre enstitü ve Bakanlık belirli aralıklar ile toplantılar düzenlemektedir. Goethe Enstitüsü bu bakımdan Federal Dışışleri Bakanlığı'na bağılı olarak hizmet veren bir enstitü konumunda bulunmaktadır (Goethe Enstitüsü ing verRahmenvertrag, 2004).

Tablo5: Goethe Enstitüsü Organizasyon Şeması

Kaynak: Goethe Enstitüsü.

Goethe Enstitüsü'nün Başkanı dört yıllığına seçilmektedir. Ayrıca Goethe Enstitüsü'nün karar alma mekanizması olan ve aynı zamanda Goethe Enstitüsü'nün faaliyetlerini denetleyen Başkanlık Divanı'na da başkanlık etmektedir. Goethe Enstitüsü'nün diğer bir organı ise Yönetim Kurulu'dur. Yönetim Kurulu, Goethe Enstitüsü'nü dış ilişkiler bağlamında temsil etmekte ve Goethe Enstitüsü'nün işlerini yürütmektedir. Yönetim Kurulu, Goethe Enstitüsü Başkanı, Genel Sekreter ve ticari müdürden oluşmaktadır. Enstitü Başkanı hariç diğer Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi beş yılı kapsamaktadır (Goethe Enstitüsü, 2018). Goethe Enstitüsü mevcut başkanı Prof. Dr. Carola Lentz ([http28](http://28)).

Başkanlık Divanı üyeleri arasında enstitü başkanı, iki başkan yardımcısı, Devlet Sanat Koleksiyonları Genel Müdürü, CEO'lar, kültürel uzmanlar ve Federal Hükümet temsilcileri bulunmaktadır. Goethe Enstitüsü'nün diğer bir organı ise Genel Kurul'dur. Genel Kurul toplantıları iki yılda bir gerçekleşmekte ve enstitünün faaliyetleri hakkında görüşmeler yapmaktadır. Genel Kurul Almanya'da bilim, kültür ve sosyal çalışmalarda tanınmış kişilerden oluşmaktadır. Birçok yazar, akademisyen, orkestra şefi ve hükümet temsilcilerini içermektedir. Son olarak ise Goethe Enstitüsü'ne bireysel projeler ve temel sorunlar alanında danışmanlık eden Danışma Kurulları bulunmaktadır. Bu kurullar

Ekonomik Danışma Kurulu, Eğitim Danışma Kurulu gibi ilgili oldukları konu çerçevesinde ayrılmaktadır ([http29](#)).

Goethe Enstitüsü hem ulusal hem de uluslararası pek çok kurumla stratejik işbirliği ortaklıkları yapmaktadır. Örneğin ulusal bazda Frankfurt Kitap Fuarı, Hildesheim Vakıf Üniversitesi veya Alman Müzik Konseyi gibi kurumlarla işbirliği anlaşmaları yapmaktadır. Uluslararası alanda faaliyet gösterebilmek adına ise British Council, Deutsche Welle, Cervantes Enstitüsü gibi kurumlarla işbirliği anlaşmaları bulunmaktadır ([http30](#)).

Goethe Enstitüsü, Almanya'nın kamu diplomasisi uygulamalarının kültürel boyutunu oluşturmaktadır. Goethe Enstitüsü, uluslararası kamuoyunda Alman dilini, dinini, kültürünü, sanatını ve Almanya politikasını anlatma amacındadır. Böylelikle Almanya'yı daha fazla tanıtmak ve cazibe merkezi haline getirmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda birçok etkinlik, faaliyet, kurs düzenlemektedir. Enstitünün faaliyetleri ise dünyanın çeşitli yerlerinde olan kültür merkezleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Görsel 2. Goethe Enstitüsü merkezlerinin dağılımı

Kaynak: Goethe Enstitüsü

Goethe Enstitüsü'nün 98 ülkede 157 tane kültür merkezi bulunmaktadır. Haritada görüldüğü gibi Amerika, Afrika, Avustralya, Avrupa olmak üzere dünyanın birçok yerinde merkezi bulunmaktadır. Tezin konusunu oluşturan Bosna Hersek ve Sırbistan'da ise birer kültür merkezi bulunmaktadır ([http31](http://31)). Ayrıca 96 merkezinde geniş kütüphaneleri bulunmaktadır. Bu kütüphanelerdeki kaynaklar hem enstitü dışından gelenlere hem kursiyerlere açık bulunmaktadır. Almanca edebi, siyasi ve daha birçok türde eserlerin olduğu kütüphaneler Alman kültürünün tanıtımı ve Almancanın öğrenilmesi için oldukça faydalı bir uygulamadır (Gutierrez, 2015, s.4).

Goethe Enstitüsü, yabancı uluslara Almancayı öğretmek adına dünyanın birçok yerinde açmış olduğu kültür merkezlerinde dil kursları vermektedir. Goethe Enstitüsü'nün vermiş olduğu dil eğitimi "Avrupa Ortak Çerçeve Metni"ne bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Yunus Emre Enstitüsü'nde de olduğu gibi dil seviyeleri A1'den başlayarak C2'ye kadar çıkmakta ve bu şekilde sınıflandırılarak kursiyerlere öğretilmektedir ([http32](http://32)). Bunun yanı sıra Goethe Enstitüsü'nün online eğitim olanağı da bulunmaktadır. Almanca öğrenmek isteyen kişilere 'Deutsch für Dich' adındaki internet platformundan ücretsiz olarak

Almanca dersleri verilmektedir. Enstitü ayrıca Almanya'nın tarihi, kültürü, sanatı ve Alman dili hakkında çeşitli seminerler ve faaliyetler de vermektedir (http33).

Goethe Enstitüsü, yurtdışındaki insanlara Almancayı sevdirebilmek, Almanca öğrenimini daha zevkli haline getirebilmek ve karşılıklı hoşgörüyü kazanabilmek için 'Uluslararası Almanca Olimpiyatları' düzenlemektedir. Uluslararası Almanca Olimpiyatları iki yılda bir gerçekleştirilmektedir (http34). Goethe Enstitüsü'nün eğlenirken öğrenme amacıyla geliştirdiği bir diğer organizasyon ise Almanya Bavulu'dur. Almanya Bavulu oyununun amacı hem okullarda seçmeli ders olarak Almancayı seçmeye teşvik etmek hem de Almanca öğreniminde temel düzeyde olan kursiyerlerin Almanca öğrenimini daha zevkli hale getirmektedir. Almanya Bavulu'nun içerisinde sekiz istasyon bulunmaktadır. Bu istasyonların her birinde Almanya'nın farklı bir özelliğini anlatan nesne olmaktadır. Böylelikle kursiyerler bu oyunu oynarken hem eğlenmekte hem de Almanya'nın kültürünü, sanatını, tarihini öğrenmektedir (http35).

Goethe Enstitüsü'nün kendi projelerinin yanı sıra Alman Dışişleri Bakanlığı ile beraber yürüttüğü projeler de bulunmaktadır. Alman Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilen, Alman Dışişleri ve Goethe Enstitüsü tarafından yürütülen 'Europanetzwerk Deutsch Programı', meslekleri doğrultusunda Almancasını geliştirmek isteyenlere, hali hazırda Almancayı B2-C1 düzeyinde bilenlere, görev alanları doğrudan veya dolaylı AB kurumları ile ilgili olanlara yönelik olarak Almanya'da özel bir dil kursudur. Katılımcıların ücretsiz olarak konaklama, yeme-içme, dil kursları, uzmanlar ve kurumlarla temaslar, herhangi bir zaruri durumda sağlık, kaza ve mali sorumluluk sigortası karşılanmaktadır. Programın amacı ise Avrupa kurumlarında iş ve süreç dili olarak Almancanın teşvik edilmesi ve aktif bir Avrupa ağının sağlanmasıdır (http36).

Goethe Enstitüsü dil eğitiminin yanında uygulamış olduğu bir diğer kamu diplomasisi ise kültür ve sanat faaliyetleridir. Enstitü içerisinde görsel sanatlar bölümü mevcuttur. Görsel sanatlar bölümü medya, tasarım, moda, heykel, resim ve daha birçok güzel sanatların konusuna giren alanda hizmet vermektedir. Başlıca görevi ise yurtiçi ve yurtdışında bu konularda yetenekli kişilere tavsiyeler vermektir. Çağdaş Alman sanatı başta olmak üzere, Almanya tarihi, kültürü hakkında da film gösterimleri düzenlenmektedir. Bunların yanı sıra çeşitli programlarla kültürlerarası değişimi de teşvik etmektedir (http37).

Goethe Enstitüsü müzik, dans, tiyatro ve sahne performansları alanında da teşvik çalışmaları yürütmektedir. 2016 yılında Goethe Enstitüsü, Uluslararası Ortak Yapım Fonu'nu devreye koyarak Almanya ve yurtdışında ortak projelerine yeterli fonu bulamayan profesyonel kişilere fon desteği sağlamaktadır. Böylelikle Goethe Enstitüsü uluslararası ve kültürlerarası sanatçı değişimini desteklerken hem sanatın gelişmesine hem de kültürlerarası diyalogun güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Bu projeden yararlanacaklar genellikle Alman ve Avrupalı olmayan ortaklar arasından tercih edilmektedir ([http38](http://38)).

Goethe Enstitüsü internet sayfasında hazırlamış olduğu 'Sizin İçin Seçtik' başlıklı yazıda film ve kitap önerilerinde bulunmaktadır. Böylelikle enstitü kendi uygun bulduğu eserleri okuyucuya veya izleyiciye önermekte ve böylelikle vermek istediği mesajı da verebilmektedir. Bunun yanı sıra Goethe Enstitüsü'nün Almanya'daki göçmenlere uygulamış olduğu kültürel diplomasisi faaliyetleri vardır. Karagöz-Cadılar, Hint Fakiri ve Yaşamayı Beklerken tiyatro oyunlarına verilen destekler Goethe Enstitüsü'nün Avrupa'daki göçmenlere uygulamış olduğu faaliyetlere örnek verilebilir. Böylelikle Goethe Enstitüsü kültür-sanat faaliyetlerine vermiş olduğu destek ile kamu diplomasisini dolaylı olarak hem ulusal hem de uluslararası uygulamaktadır (Aral, 2014, s.48-49).

Goethe Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerinden bir diğeri ise 19-21 Haziran 2019 tarihlerinde Weimar'da düzenlediği Kültür Sempozyumu'dur. İkincisi düzenlenen Kültür Sempozyumu'na dünyanın farklı birçok yerinden kişi katılmıştır. Burada "Güzergah Yeniden Hesaplanıyor" başlığı altında hızla gelişen teknolojiyle beraber kültürler arası diyalogun değişiminden bahsedilmiştir ([http39](http://39)). Goethe Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetleri arasına süreli yayınlar da girmektedir. Goethe Enstitüsü'nün kültür dergisi olan 'Das Goethe' Die Zeit gazetesinde yer almaktadır. Das Goethe dergisi her sayısında farklı konuları seçerek, o konular hakkında makaleler, yazılar yayınlamaktadır. Derginin her sayısına Goethe Enstitüsü internet sayfasında açık erişim sağlanmaktadır (das goethe, 2019, s. 2).

Goethe Enstitüsü Almanya dilini, tarihini, kültürünü ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra dağılan Almanya imajını düzeltebilmek amacıyla birçok alanda farklı organizasyonlar yapmaktadır. Büyük ölçüde Almanya Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenmekle beraber birçok ulusal ve uluslararası kuruluşla işbirliği ortaklıkları yapmaktadır.

Günümüzde de Almanya'nın kültürel diplomasi faaliyetlerini başarılı bir şekilde yürütmeye devam etmektedir.

Yunus Emre ve Goethe enstitülerinin ardından üçüncü bölümde enstitülerin Saraybosna ve Belgrad'daki faaliyetleri ele alınacaktır. Böylelikle saha çalışmasının yapıldığı Saraybosna ve Belgrad'da enstitülerin ne gibi faaliyetleri olduğu örneklerle daha kapsamlı şekilde anlaşılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Kamu Diplomasisi Uygulama Örnekleri

3.1. Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad'daki Kamu Diplomasisi Uygulamaları

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğretimi kapsamında; Türkçe kursları, Tercihim Türkçe projesi, Türkçe öğretim setleri ve yardımcı materyallerin hazırlanması, Türkoloji projesi, Türkçe Yaz Okulu programı, Uzaktan Türkçe Öğretimi projesi ve eğitimcilerin eğitimi programları bulunmaktadır (YEE Faaliyet Raporu, 2018, s. 20). Yunus Emre Enstitüsü'nün uygulamış olduğu faaliyetler tüm merkezlerinde uygulanmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü'nün ilk merkezi 17.10.2009 tarihinde Saraybosna'da açılmıştır. Açıldığı günden itibaren Türkçe eğitimi, kültür ve sanat tanıtım faaliyetleri gibi etkinlikler düzenlemektedir. Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna merkezindeki Türkçe eğitimleri 2009 yılından bu yana devam etmektedir. Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü Müdürü Mehmet Akif Yaman bir demecinde beş binin üzerinde kişinin sertifikalı Türkçe eğitimi kurslarına katılım sağladığını belirtmiştir (<http://41>). Türkçe eğitimleri "U" şeklindeki sınıflarda, en fazla 8-16 kişilik sınıflarda gerçekleştirilmektedir. Türkçe kurslarında projektör, akıllı tahta ve bilgisayar kullanılarak dersler daha zevkli hale getirilmektedir. A1'den C2'ye kadar verilen Türkçe kurslarında tamamen Türkçe konuşulmakta ve dersler Türkçe anlatılmaktadır. Derslerde ise Yunus Emre Enstitüsü'nün hazırladığı kitaplar kullanılmaktadır (Tursunovic, 2019, s.1621-162).

Bunun yanı sıra 2011 yılında Türkçe eğitimi kapsamında başlatılan Tercihim Türkçe projesi ile Bosna Hersek'teki 6. sınıfa geçmiş öğrencilerin ikinci dili olarak Türkçe alternatifi sunulmaktadır. Böylelikle Bosna Hersek'te Türkçeyi ikinci dil olarak seçen öğrenciler sekiz yıl Türkçe eğitimi almaktadır. Tercihim Türkçe projesi Bosna Hersek'te başlamış olsa da zamanla geliştirilmiş ve farklı ülkelerde de uygulanmıştır. Son hali ile Tercihim Türkçe projesi, Bosna Hersek'in yanı sıra Gürcistan'da, Romanya'da, Japonya'da, Polonya'da ve Malezya'da ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarında Türkçe seçmeli veya zorunlu ikinci yabancı dil olarak okutulmaktadır. Bunun yanı sıra

öğrencilere gerekli materyalleri sağlamak ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamak amacı ile birçok seminer düzenlemektedir ([http42](#)).

Yunus Emre Enstitüsü'nün Tercihim Türkçe projesi farklı ülkelerde uygulamada olsa da en fazla geri dönüşümü Bosna Hersek'teki merkezlerinde almıştır. 2018 Faaliyet Raporu'na göre;

Tablo 6. 2018-2019 Yılı Öğrenci ve Okul Sayısının Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke Adı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Romanya	3	98
Polonya	3	52
Bosna Hersek	159	8.552
Gürcistan	5	489
Japonya	3	77
Malezya	6	539

Kaynak: YEE 2018 Faaliyet Raporu

Tabloda da görüldüğü gibi Yunus Emre Enstitüsü'nün Tercihim Türkçe projesi en fazla öğrenciye Bosna Hersek merkezlerinde ulaşmıştır. Bu proje kapsamında Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü'nde 7., 8. ve 9. sınıf öğrencileri arasında Türkçe yarışmaları düzenlenmektedir. Böylelikle kursiyerler hem merkezlerde öğrendiklerini test etmekte hem de sosyalleşerek, eğlenmektedir ([http43](#)).

Yunus Emre Enstitüsü Saraybosna, Belgrad ve diğer merkezlerindeki kursiyerlerine Türkçe öğrenimlerini desteklemek amacı ile Türkçe Yaz Okulu programını başlatmıştır. 2010 yılında faaliyete geçen Türkçe Yaz Okulu programı ile Yunus Emre Enstitüsü'nün merkezlerinde bulunan kursiyerler Türkiye'ye gelerek bir yandan yoğun bir Türkçe kursuna girerken bir yandan da Türkçe konuşarak pratik yapabilmektedirler. Türkçe öğreniminin yanı sıra Türkiye'nin farklı şehirlerini gezerek kültürü ve tarihi hakkında da bilgi sahibi olmaktadır ([http44](#)).

Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerinin etkisi Türkiye'nin tanıtımında oldukça etkilidir. Yunus Emre Enstitüsü kültür ve sanat faaliyetleri ile Türkiye'nin kültürünü ve sanatının tanıtılmasını ve yabancı uluslar ile bir gönül bağı kurmayı amaçlamaktadır. Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş enstitünün kültürel faaliyetlerini bir zorunluluk veya yumuşak güç aracı olarak değil; tanışma ve aktif, pozitif barışı tesis etme olarak gördüklerini dile getirmiştir (YEE 2019 Bülteni, 2019, s. 17). Bununla birlikte, Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerine de bu kapsamda değinilebilir.

Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetleri oldukça geniş ve çeşitli bir yapıda bulunmaktadır. Her merkezin düzenlemiş olduğu kültür-sanat faaliyetlerinin başlıkları standart olsa da ihtiyaçlara ve taleplere göre içerikleri farklılık göstermektedir. Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetleri olarak sergiler, konserler, fuarlar, film haftaları, bilimsel ve kültürel toplantılar, Türk mutfağı tanıtımları, spor turnuvaları, kültürel geziler, konferanslar, Türk günleri tanıtım günleri, el sanatları kursları, festivaller, söyleşiler düzenlenmektedir (Bekfelavi, 2017, s.133). Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerinden bazıları ise şunlardır: Kardeş Okul Ağırhama, Mesnevihan, Çeviri Atölyesi, Ney Kursu, Çocuklarla Masal ve Müzik, Spor Turnuvası, Resim Yarışmaları, Mehmet Akif'i Anma, Uluslararası Kitap Fuarı, Sinema Bosna, Türkçe Yarışması, Osmanlı Müzikleri, Çocuk Şenlikleri, Ayvaz Dede Şenlikleri, konserler, Türkiye Gezileri (YEE 2018 Faaliyet Raporu, 2020, s.68).

Bu kapsamda Türkçenin Sesi Radyosu'na da burada değinmek yerinde olacaktır. Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetleri kapsamında değerlendirilmesi gereken söz konusu radyo kanalı Türkiye'nin dilini, kültürünü, edebiyatını daha geniş kitlelere duyurmayı hedeflemektedir. Türkçenin Sesi Radyosu 21 Aralık 2015 tarihinde yayın hayatına başlamıştır (YEE Faaliyet Raporu, 2015, s. 139). Radyo, Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad merkezleri başta olmak üzere enstitünün tüm merkezlerinde de faaliyet göstermektedir. Radyoda kültür, sanat, edebiyat ve haber programları yer almaktadır. Böylelikle dinleyicilere Türk kültürü ve sanatı tanıtılmaktadır ([http45](http://45)).

Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerinden bir diğeri, Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü gerçekleştirmiş olduğu 'Kemankeş Projesi' dir. Uluslararası Saraybosna Üniversitesi'nde 2019 yılında gerçekleştirilen Kemankeş Projesi ile aynı zamanda

Göbeklitepe temalı sergi açılışı da yapılmıştır. 15 gün boyunca ziyaretçilere açık olacak sergide Türkiye’de bulunan ve tarihin sıfır noktası olarak nitelendirilen Göbeklitepe ile ilgili resimler sergilenmiş ve bilgiler verilmiştir. Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen bu iki faaliyet Türkiye’nin kültürel ve sanatsal tanıtımını gerçekleştirmiştir ([http46](#)).

Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü merkezinde gerçekleştirilen Tezhib Sergisi de kültür-sanat faaliyetleri arasında sayılabilir. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi Gülnihal Küpeli’nin “Miras” başlıklı sergisi geleneksel Türk Tezhiba sanatının Boşnaklara tanıtılması için önemli bir adım olmuştur([http47](#)). Yine Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü’nde gerçekleştirilen bir diğer sergi ise ‘Mimarın Gözünden Türkiye’dir. Mimar Amela Kulagic tarafından hazırlanan sergide Türkiye ve Bosna Hersek arasındaki benzerlikler vurgulanmıştır. Amela Kulagic serginin konusuna karar verirken Türkiye’nin zengin tarih ve kültür birikiminin önemli olduğunu vurgulamıştır ([http48](#)).

Çalışmanın konusunu oluşturan diğer bir Yunus Emre Enstitüsü kültür merkezi ise Belgrad’dadır. Belgrad Yunus Emre Enstitüsü 2015 yılında açılmış ve faaliyetlerine başlamıştır. Sırbistan halkına Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, iki halk arasında gönül bağı kurmak amacıyla açılan merkez Sırbistan’da bulunan tek Yunus Emre Enstitüsü özelliğini taşımaktadır (Er, 2018, s.96). Yunus Emre Enstitüsü’nün uygulamaları Saraybosna merkezinde olduğu gibi Belgrad merkezinde de işlemektedir. Belgrad Yunus Emre Enstitüsü’nde de Türkçe eğitimleri, Türkoloji çalışmaları, Tercihim Türkçe projesi ve diğer programlar uygulanmaktadır.

Belgrad Yunus Emre Enstitüsü’nde Türkçe öğretimi ile ilgili kurslar verilmekte, faaliyetler yapılarak Türkçe öğrenimi desteklenmektedir. Türkçe kurslarının içeriğini merkezlerdeki talepler belirlemektedir. Belgrad Yunus Emre Enstitüsü’nde de diğer merkezlerde olduğu gibi genel Türkçe kurslarının yanı sıra iş Türkçesi, çocuklar için Türkçe, çeviri sınıfları, basın ve medya Türkçesi gibi özel amaçlı kurslara taleplere göre yer verilmektedir ([http49](#)).

Belgrad Yunus Emre Enstitüsü’nde düzenlenen kültür-sanat faaliyetlerinden bazıları; Türkiye’den fotoğraf kitapları sergisi, Osmanlı müzikleri, Mozart konseri, Kemaneş Türk Okçuluğu Sergisi, Türk lezzet ve tatlarının tanıtılması, Avrupa dil günü etkinlikleri,

geleneksel Türk okçuluğu kursu, Türkçe kurslarıdır (YEE Faaliyet Raporu, 2018, s.34). Kültür-sanat etkinliklerine bir örnek olarak da 2019 yılında Belgrad Yunus Emre Enstitüsü'nün 23 Nisan'da düzenlediği çocuk şenliği verilebilir. Enstitü, Sırbistan Devlet Televizyonuna bağlı kanallarda iki farklı etkinlik düzenlemiştir. Etkinlikte çocuklar hem Türkçe ve Sırpça şarkılarla eğlenmiş hem de Türkçe ve Sırpçada bulunan ortak kelimeler ile ilgili yarışmalar yapılmıştır. Böylelikle Sırbistan'da ilk defa 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlanmıştır (YEE Bülteni, 2019, s. 43).

Belgrad Yunus Emre Enstitüsü'nün düzenlemiş olduğu korolar da kültür tanıtımında oldukça önemlidir. İzleyicileri rahatlatıp, eğlendirirken; Türk müziklerinin de tanıtımı yapılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Belgrad Büyükelçiliği'nin desteği ile Belgrad Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan TÜRKSOY Gençlik Korosu Sırbistan'ın Novi Pazar şehrinde gerçekleştirilmiştir. Koroda sanatçılar geleneksel giysiler giymiş; Kara Toprak, Uzun İnce Bir Yoldayım, Gombay Builary, Soygonum Chiksa Bolboylu gibi eserleri icra etmişlerdir (YEE Bülteni, 2019, s. 87).

3.2. Goethe

sü'nün Saraybosna ve Belgrad'daki Kamu Diplomasisi Uygulamaları

Daha önce de ifade edildiği gibi Goethe Enstitüsü 1951 yılında kurulmuş ve 98 ülkede 157 kültür merkezi aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Enstitü'nün Bosna Hersek'te ve Sırbistan'da birer merkezi bulunmaktadır. Bosna Hersek'teki merkezi Saraybosna'da; Sırbistan'daki merkezi Belgrad'dadır ([http50](http://50)). Goethe Enstitüsü de Yunus Emre Enstitüsü'nde analiz edildiği gibi faaliyetlerini Alman dilini öğretmek ve Alman kültürü ve sanatını tanıtmak olarak iki ana gruba ayırmıştır. Alman dilini öğretirken Almanca kursları, ücretsiz Almanca pratiği olanağı, Okullar, Geleceğin Ortaklıkları Girişimi, Avrupa Ağı Almanca gibi faaliyetlerden yararlanmaktadır. Enstitü'nün Alman kültürü ve sanatı tanıtım faaliyetleri daha çok etkinlikler üzerinden ilerlemektedir. Böylelikle katılımcılar eğlenirken bir yandan da Alman kültür ve sanatını tanıma fırsatı bulurlar. Çeşitli dergi, kütüphane ve birçok proje ile Alman kültürünü ve sanatını yabancı uluslara tanıtmayı amaçlamaktadır ([http51](http://51)).

Goethe Enstitüsü Sırbistan'da Almanca kursları bazı kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler yetişkinler, çocuklar ve gençler, sınava hazırlık, çevrimiçi kurslar ve uzmanlık kursları şeklinde sıralanmaktadır. Almanca kursları A1- C2 seviyesinde ve Ortak Avrupa

Dil Referans Çerçeve Metni'ne uygun şekilde verilmektedir ([http52](#)). Ayrıca Goethe Enstitüsü Sırbistan'ın internet sayfasında 'Neden Almanca Öğrenmelisiniz?' başlıklı yazıda Almanca öğrenmek için on nedenden bahsedilmektedir. İş hayatında kolaylık sağlamak, küresel bir kariyere sahip olmak, turizmde fark yaratmak bunlardan bazılarıdır ([http53](#)).

Goethe Enstitüsü yürütmüş olduğu '#SeninOyunun' projesi ile Bosna Hersek, Sırbistan, Türkiye, Karadağ ve Moldova Cumhuriyeti'nde uluslararası bir proje yürütmektedir. Proje 21 Ekim 2020 tarihinden itibaren faaliyete geçmiştir. Dünyanın içinde bulunduğu ekolojik sistemi konu alan oyun ile Goethe Enstitüsü gençlerle buluşmaktadır. Enstitü böylelikle oyunu oynayan gençlerin Almanya'ya olan ilgisini ve merakını attırma amacındadır ([http54](#)).

Diğer bir proje ise Goethe Enstitüsü Sırbistan'ın başlattığı 'Gelecek Nesil' projesidir. Bu projeye beraber Sırbistan'da sanatçılar ve uzmanlarla bir araya gelinecek, yeni neslin fikirleri tartışılacak, gençler projelerini hayata geçirebilecek ve bir nevi Sırbistan'da sivil toplum güçlendirilecektir. Gençlerin kendi fikirlerini savunabilecekleri, hayata geçirebilecekleri bu proje her yıl belli konulara odaklanarak farklı projeler geliştirmektedir. Goethe Enstitüsü'nün çatısı altında gerçekleştirilen ve gençlere kendilerini ifade edebilme özgürlüğü tanıyan bu proje, Sırbistan'da yaşayan gençlerin Almanya'ya olan bakış açılarını olumlu yönde etkilemesi kaçınılmaz olacaktır ([http55](#)).

Goethe Enstitüsü Sırbistan'ın bir diğer projesi ise 'Okul Şehri'dir. Bu proje Goethe Enstitüsü Sırbistan'ın yaptığı sosyal eğitim projelerinden biridir. Projenin amacı Belgrad'da bulunan Ledin banliyösündeki çocukların etnik grupları yüzünden ayrımcı muameleye maruz kalmamaları ve verimli bir okul hayatı geçirmeleridir. Bu sebeple Ledin banliyösünde yaşayan çocukların okul hayatlarının daha yaşanılabilir ve daha verimli bir hale gelmesi hedeflenmektedir ([http56](#)). Goethe Enstitüsü Sırbistan'ın kültür-sanat faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdiği bu tip sosyal eğitim projeleri Almanya'nın tanıtımında oldukça önemlidir. Ledin bölgesinde yaşayanlar başta olmak üzere Belgrad halkı üzerinde yardımsever bir Almanya imajı güçlenmekte ve Almanya'ya olan sempati artmaktadır. Çalışmanın bir sonraki bölümünde açıklanan birincil elden verilerin de işaret ettiği gibi Goethe Enstitüsü'nün bu projeleri Belgrad halkının Almanya hakkındaki düşüncelerini olumlu yönde etkilemiştir.

Goethe Enstitüsü Sırbistan Covid 19 küresel salgını döneminde, Federal Dışışleri Bakanlığı öncülüğünde ‘Kültür ve Eğitimdeki Kuruluşlar için Uluslararası Yardım Fonu 2020’ projesini de hayata geçirmiştir. Bu projenin amacı küresel salgından dolayı finansman kaynakları kalmayan kültür ve sanat kurumlarının korunmasını sağlamaktır. Bunun içinde kurumlara kısa vadeli olacak şekilde, ihtiyaçları kadar yardım sağlanacaktır. Proje “2020’de, Sırbistan’daki ve Avrupa Birliği dışındaki diğer ülkelerdeki yapı geliştirme projeleri, özellikle Covid 19 salgınının etkileriyle başedebilmek için kültür ve eğitimdeki kuruluşlar için alternatif destek seçeneklerinin olmadığı veya çok sınırlı olduğu ülkelerde” uygulanacaktır (http57).

Goethe Enstitüsü Bosna Hersek’te Saraybosna’da bulunan merkezinde Boşnaklara Alman dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak için faaliyetler ve kurslar düzenlemektedir. Goethe Enstitüsü’nün Almanca kursları ve kültür-sanat faaliyetleri genellikle aynı standartta bulunmaktadır. Merkezler halkın taleplerine ve ihtiyaçlarına göre çeşitli projeler üretmekte veya Almanca kurslarına yeni sınıflandırmalar (iş Almancası, vb) getirmektedir.

Goethe Enstitüsü Bosna Hersek, Saraybosna’da ‘Biz Mülteciler’ adlı bir proje gerçekleştirmiştir. 2019 yılında Bosna Hersek’te açılan bu serginin konusu ise savaştan ve sınır dışı edilmemek için Bosna Hersek’ten Almanya’ya giden yirmi kişinin hikâyeleridir. Bu hikâyeler ile Bosna Hersek halkı üzerinde Almanya’nın korumacı ve yardımsever imajı vurgulanmaktadır (http58). Diğer yandan Goethe Enstitüsü Bosna Hersek, Uluslararası Saraybosna Üniversitesi’nde 31.03.2015 tarihinde ‘Haydi Goethe Enstitüsü ile Almanca Öğrenelim’ başlıklı konferansı gerçekleştirmiştir. Konferansta öğrencilere Goethe Enstitüsü tanıtılmıştır. Uluslararası Saraybosna Üniversitesi dünyanın birçok yerinden gelen öğrencileri barındırdığı için bu etkinlik Goethe Enstitüsü’nün tanıtım alanını da genişletmiştir(http59).

Goethe Enstitüsü Bosna Hersek ve Sırbistan kültür ve sanat faaliyetleri bakımından benzer faaliyetler gerçekleştirmektedir. Kültür sanat faaliyetleri arasında film festivalleri, korolar, sergiler, dijital kültür projesi, çocuklar için yaratıcı atölye, vb. olarak sayılabilir. Goethe Enstitüsü’nün genel bir diğer kültür sanat faaliyeti ise ‘Goethe Talep Üzerine’ adlı projesidir. Bu proje ile Goethe Enstitüsü çevrimiçi filmler sunmaktadır. Ücretsiz filmleri her Çarşamba saat 20:00’den sonra yayına açmaktadır. Covid-19’un getirmiş olduğu etkilerden dolayı böyle bir projeye başlayan Goethe Enstitüsü’nün bu projedeki

sloganı ise ‘Oturma odanızda kendinizi sinemada gibi hissedin’ dir (http60). Goethe Enstitüsü tarafından sunulan bu olanak Almanya’nın tanıtımında oldukça etkili olmaktadır.

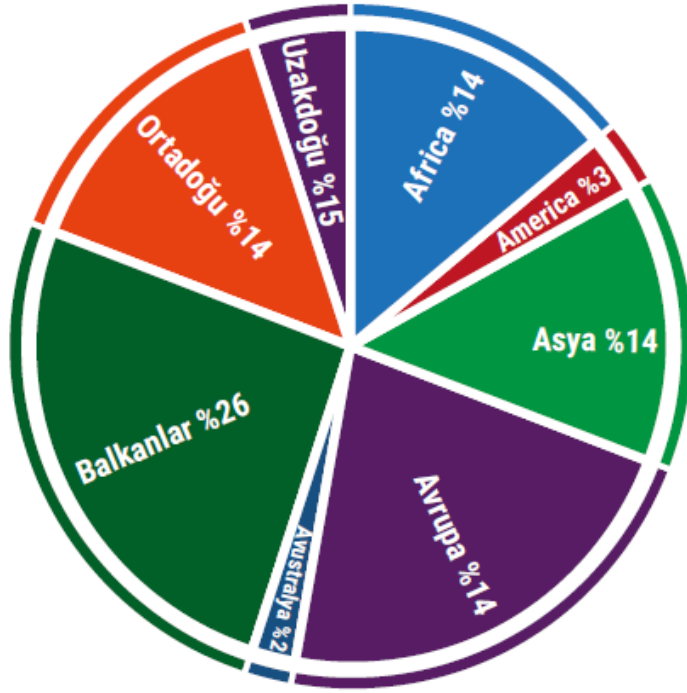
Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü’nün Saraybosna ve Belgrad faaliyetleri dil, kültür ve sanat başlıklarında gerçekleşmektedir. Her iki kültür merkezinin de iki şehirdeki faaliyetleri benzerlikler göstermektedir. Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü’nün Saraybosna ve Belgrad’da uygulamış olduğu dil kursları ve faaliyetleri genel yapısı itibariyle standart bir yapıda bulunmaktadır. Kursiyerlerin talepleri, ihtiyaçları, merkezlerin bulunduğu ülkeler ile bulunan tarihsel geçmişler faaliyetlerin ve dil kurslarının içeriği, değiştirebilmekte ve daha çeşitli hale getirebilmektedir.

3.3. Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü’nün Faaliyetlerinin Karşılaştırılması ve Saha Çalışmaları

Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü’nün tarihsel süreçlerine, kurumsal yapısına, faaliyetlerine ve dil kurslarına önceki bölümlerde yer verilmiştir. Bu kısımda ise iki enstitünün faaliyetleri karşılaştırmalı olarak anlatılacaktır.

Yunus Emre ve Goethe Enstitüsü’nün faaliyetlerinin karşılaştırılması yapılmadan önce bazı önemli ve faaliyetlerinde etkili durumlar üzerinde durulmalıdır. Enstitülerin kurulma yılları bunlardan biridir. Goethe Enstitüsü, Yunus Emre Enstitüsü’nden 58 yıl önce kurulmuştur. Yunus Emre Enstitüsü’nden yarım asır fazla tecrübesi bulunması, iki enstitüyü karşılaştırırken unutulmaması gereken bir husustur.

Yunus Emre Enstitüsü’nün son faaliyet raporu olan 2018 faaliyet raporuna göre; 48 ülkede 58 kültür merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin dünya üzerindeki dağılımları ise;

Görsel 3. Yunus Emre Enstitüsü merkezlerinin dünyadaki dağılımları

Kaynak: Yunus Emre Enstitüsü 2018 Faaliyet Raporu

görsel 3'te verildiği gibidir. Görselde de görüldüğü üzere Yunus Emre Enstitüsü merkezlerini dünyanın geneline yaymayı başarmıştır. 2009 yılından bugüne 11 yılda 58 kültür merkezi açmıştır (YEE Faaliyet Raporu, 2018, s.14).

Goethe Enstitüsü'nün resmi internet sayfasında belirttiği ve görsel 2'de de görüldüğü üzere Goethe Enstitüsü'nün de merkezleri dünyanın her yerine dağılmıştır. Goethe Enstitüsü'nün 1951 yılından bu zamana dek 98 ülkede 157 kültür merkezi bulunmaktadır. Avrupa ve Balkanlar'da yoğunlaşmış olan merkezler; Kuzey ve Güney Amerika, Asya, Avrupa, Avustralya ve Ortadoğu'da bulunmaktadır (http61). Çalışmanın konusu itibarıyla Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün Bosna Hersek ve Sırbistan merkezlerinden de bahsedilmelidir. Yunus Emre Enstitüsü'nün Bosna Hersek'te Saraybosna, Mostar ve Fotnisa olmak üzere 3 merkezi bulunurken; Goethe Enstitüsü'nün sadece Saraybosna'da merkezi bulunmaktadır. Sırbistan'da ise iki enstitünün de birer merkezi bulunmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü Saraybosna'daki merkezini 2009 yılında açarken; Goethe Enstitüsü Saraybosna merkezini 2004 (http62) yılında açmıştır. Yunus Emre Enstitüsü Belgrad ofisini ise 2015 yılında; Goethe Enstitüsü Belgrad merkezini

1983 yılında açmıştır (http63). Goethe Enstitüsü Saraybosna ve Belgrad'daki merkezlerini Yunus Emre Enstitüsü'nden daha önce açmış olması daha tanınır olabilmesi yönünden olumlu sonuçlar oluşturabilir. Ancak yalnızca merkezlerin açılış yıllarına bakılmamalıdır. Bunların yanı sıra merkezlerdeki faaliyetler, kursiyerlerin katılımları da önemli roller oynamaktadır.

Enstitülerin faaliyet karşılaştırılmalarına geçmeden önce enstitülere ayrılan bütçelerden de bahsetmek gerekmektedir. Yunus Emre Enstitüsü'nün son olarak yayınladığı 2018 Faaliyet raporunda bütçesi 164.048.876,36 TL olarak belirtilmiştir (YEE, 2018, s.140). Yunus Emre Enstitüsü, Yunus Emre Vakfı'na bağlı bir kuruluş olduğundan bütçesi Yunus Emre Vakfı'nın gelirleri ile belirlenmektedir. 5653 sayılı Yunus Emre Vakfı Kanunu'nda Vakfın gelirleri arasında Vakfın hizmetleri karşılığında alınacak ücretler, genel bütçeden ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlardan aktarılacak gelirler, yardım ve bağışlar ve diğer gelirler yer almaktadır (YEE Stratejik Plan, 2018-2018, s.18-19). Goethe Enstitüsü'nün bütçesi ise yaklaşık 366 milyon € (3.297.398.310 TL) dur. Goethe Enstitüsü bütçesinin büyük çoğunluğunu Alman Dışişleri Bakanlığı ve Alman Basın Ofisi'nin yıllık hibelerinden almaktadır (http64).

Tablo 7. Kültür Merkezlerinin Karşılaştırılması

	Goethe Enstitüsü	Yunus Emre Enstitüsü
Kuruluş	1951	2009
Bütçe	366 milyon €	164 milyon TL
Ülke	98	48
Merkez	157	58

Kaynak (Er, 2018, s.38).

Yunus Emre Enstitüsü'nün bütçesi Goethe Enstitüsü bütçesinden daha sınırlıdır. Enstitüler faaliyetlerini düzenlerken, merkezlerini açarken veya revize ederken ve bunun gibi organizasyonları yaparken sahip oldukları bütçe oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün kuruluş yılları, buldukları ülkeler ve merkezleri, bütçeleri karşılaştırılmıştır. Goethe Enstitüsü yoğun olarak Avrupa'da bulunurken; Yunus Emre Enstitüsü ise Balkanlar'da bulunmaktadır. Buradan anlaşılmaktadır ki her iki enstitü de merkezlerinin çoğunluğunu ortak değerlere sahip oldukları bölgelerde açmayı yeğlemiştir. Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün faaliyetleri ise dil öğretimi ve kültür-sanat faaliyetleri olarak iki grupta karşılaştırılacaktır.

Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkçe öğretimi faaliyetleri farklı projelerle ilerlemektedir. Enstitüsü merkezlerinde Türkçe kursları vermektedir. Bu kurslar A1-C2 seviyelerinde olup kullanılan materyaller Yunus Emre Enstitüsü'nün bünyesinden olan kaynaklardır. Türkçe öğretimini 'Kendi Kendine', 'Sınıfta Yüz Yüze', 'Çevrimiçi Kurslar ile' ve 'Video dersler' olmak üzere 4 ana grupta toplamıştır. Dersler U düzenli sınıflarda 8-16 kişilik sınıflarda etkileşimli tahtalar, sertifikalı eğitmenler, tematik dil afişleri, projektör gibi çağdaş yöntem ve ders araç-gereçleri kullanılarak gerçekleştirilmektedir (http65). Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkçe öğretim projelerinden bazıları; Tercihim Türkçe, Türkoloji bölümü, konuşma kulüpleri ve Türkiye'ye yapılan geziler, yaz okullarıdır. Tercihim Türkçe projesi ile farklı ülkelerdeki Üniversitelerle anlaşmalı olarak öğrencilerin zorunlu veya seçmeli yabancı dil olarak Türkçe verilmektedir. Böylelikle öğrencilerin eğitim-öğretim hayatlarının belirli bir döneminde Türkçe dilini öğrenmektedir. Özellikle Yunus Emre Enstitüsü'nün düzenlemiş olduğu yaz okulları programları ile birlikte Türkçe öğrenimleri Türkiye'de devam ederken bir yandan da Türkiye'yi gezme, tanıma ve konuşma pratiği yapma fırsatları bulunmaktadır (YEE Yaz Okulları Kataloğu, 2015). Yaz okulları projesi hem Türkçe öğretimini desteklemekte hem de Türkiye'yi tanıtmaktadır. En az B2 seviyesinde Türkçe bilenlerin katılabileceği 15 günlük bir programdır. Bu programın içerisinde konaklama ve üç öğün yemek hizmeti verilmektedir. 18-25 yaş aralığında ki 25 kişiye burs verilmektedir. Böylece gençler Türkiye'ye gelerek yakından tanıma fırsatı bulmaktadır (Yağmurlu, tarihsiz, s.19).

Goethe Enstitüsü'nün Almanca öğretimi faaliyetlerinin başında Almanca kursları gelmektedir. Almanca kursları yetişkinler için, gençler için ve çocuklar olmak üzere ayrılmakta ve A1-C2 seviyelerinden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra sınıfta, online ve

karma kurslar olarak da çeşitlenmektedir. Kurslar 8-18 kişiden oluşmaktadır. Derslerin içeriklerinden bazılarını kültürel konular hakkında grup ödevleri, alıştırmalar, konuşma kulüpleri oluşturmaktadır (http66).

Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetleri de bir diğer karşılaştırma konusudur. Her iki enstitü de birçok kültür-sanat faaliyetleri yapmaktadır. Enstitüler yapmış oldukları faaliyetler ile Türkiye ve Almanya'yı daha yakından tanıtmaya olanağı bulmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerinin yapısı birbirine benzemektedir. Her iki enstitü de kültür ve sanat tanıtımlarını edebiyat, tarih, sergiler, film gösterileri, konserler, kitap tanıtımları, festivaller, yaz okulları, şiir dinletileri gibi faaliyetler ile yapmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü 2009'da faaliyetlerine başladığında 15 faaliyet sayısı bulunmaktadır. Ancak yıllar içinde genişlemesi ve merkez sayısındaki artış ile doğru orantılı olarak son yıllarda 900 üzeri sayılara ulaşmıştır. Faaliyetlerin %32'si Avrupa'da, %30'u Balkanlarda, %12'si Asya'da, %10'u Ortadoğu'da, %8'i Afrika'da, %4'ü Uzakdoğu'da ve %2'si Amerika'da gerçekleştirilmektedir (YEE Faaliyet Raporu, 2018, s. 21-22). Yunus Emre Enstitüsü'nün merkezlerinin yoğunluğu sıralamasında Balkanlar ilk sırada olsa da faaliyetler bakımından Avrupa bölgesi ilk sırada bulunmaktadır.

Goethe Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetlerinden bazıları gençlik kampları, konserler, seminerler, festivaller, film gösterileridir. Goethe Enstitüsü kültür-sanat faaliyetlerinin yanı sıra sosyal sorumluluk projesi de denilebilecek projeler düzenlemektedir. Çalışmanın önceki bölümlerinde de bahsedildiği üzere, kültür ve eğitimde uluslararası projeler yapan kuruluşlara finansman kaynağı olma veya merkezi bulunduğu ülkelerdeki eşit olmayan okul yaşantısını düzeltme faaliyetleri bulunmaktadır. Bu tür projeler ve diğer kültür-sanat faaliyetleri Almanya hakkında hedef kitlede olumlu düşünceler oluşturmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü 11 yıllık süreç içerisinde birçok ülkede kültür merkezi açmıştır. Kültür merkezleri en çok Balkanlarda bulunmaktadır. Merkezlerin dünya üzerindeki yayılımlarını gösteren grafiğe göre Uzakdoğu'daki merkezler Balkanları takip etmektedir. Avrupa, Asya ve Ortadoğu merkezleri ise aynı oranda dağılım göstermektedir. Yunus Emre Enstitüsü'nün kültür-sanat faaliyetleri daha fazladır. Türkçe

öğretimi faaliyetleri başarılı bir şekilde ilerlese de kültür öğelerinin tanıtımı daha çok faaliyet içermektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde bulunan kişinin Türkçe'nin ne kadar öğrenilmeye değer ve ne gibi getirilerinin olacağı konusu oldukça önemlidir. Burada da devreye Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkiye'yi tanıtarak Türk diline ve kültürüne merak duygusunu uyandırması girmektedir. Örneğin Amsterdam'da Türk nüfusu yoğun olarak bulunmaktadır. Ancak Amsterdam'daki Yunus Emre Enstitüsü merkezinde katılımcıların çoğu yabancılardan oluşmaktadır. Bu durumda Yunus Emre Enstitüsü'nün yabancı halklarla iletişim ve etkileşim kurulması yönünde faaliyetlerini gerçekleştirdiğini göstermektedir (Yağmurlu, tarihsiz, s. 29).

Yukarıda aktarılan bilgilerin sahadaki yansımalarını ölçebilmek adına çalışmanın bir sonraki bölümünde, Saraybosna ve Belgrad'da gerçekleştirilen saha çalışmasına yer verilecektir. Bu kapsamda, Saraybosna ve Belgrad'da Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün bilinirliği, halkın iki enstitüye bakışı ve Türkiye ve Almanya hakkındaki düşüncelerinin karşılaştırılması alanında anket çalışması yapılmıştır. Yapılan bu saha çalışmasında Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna merkezinde daha aktif ve etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bosna Hersek ve Türkiye arasındaki iyi ilişkiler, tarihsel, dinsel ve kültürel ortaklıklar etkileşim üzerinde etkili olmaktadır. Goethe Enstitüsü'nün ise Belgrad'da daha aktif ve tercih edilir olduğu kanısına varılmıştır.

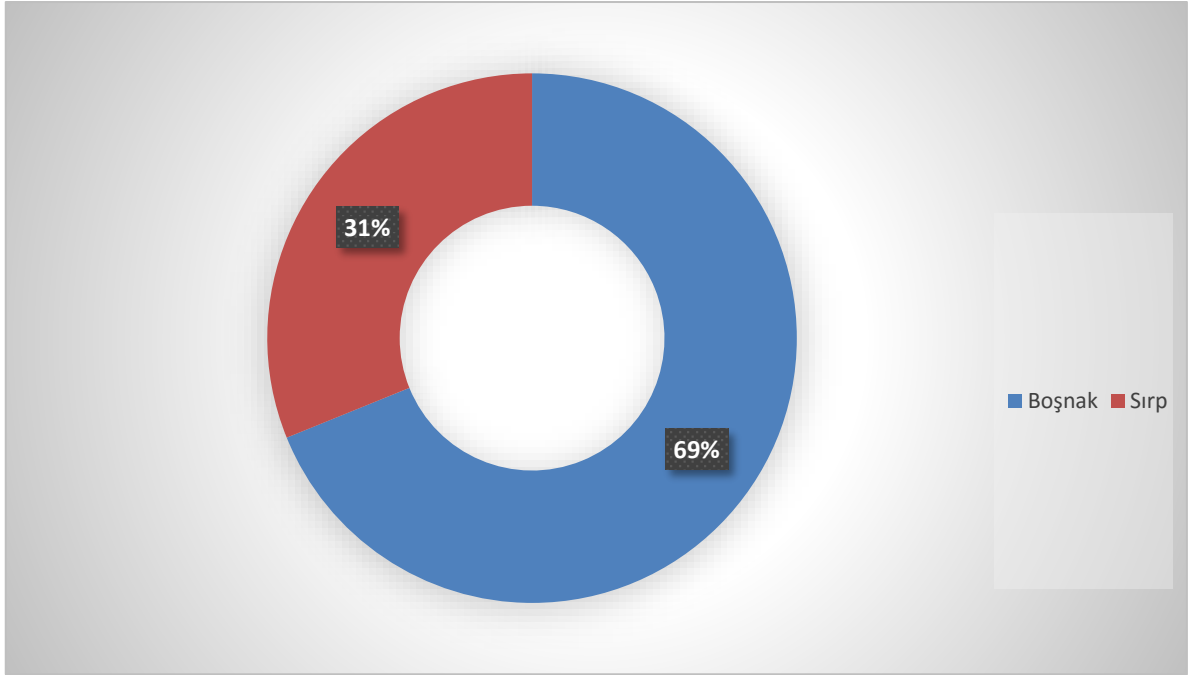
Çalışmanın ilerleyen kısmında yapılan anket çalışmasının verileri verilecek ve analizleri yapılacaktır.

3.4. Birinci Elden Verilerin Karşılaştırılması ve Analizi

Çalışmanın bu bölümünde 14 Ekim – 23 Ekim 2019 tarihleri arasında Saraybosna ve Belgrad'daki Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün faaliyetlerini incelemek ve karşılaştırmak için rastsal örneklem alınarak 300 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Bu anket çalışmasının 150 tanesi Saraybosna, 150 tanesi Belgrad olarak ayrılmıştır. Ancak anketlerin yapılmış olmasına rağmen yaşanan bazı sıkıntılardan dolayı Belgrad'da yapılan anketlerin bir kısmı temin edilememiştir.

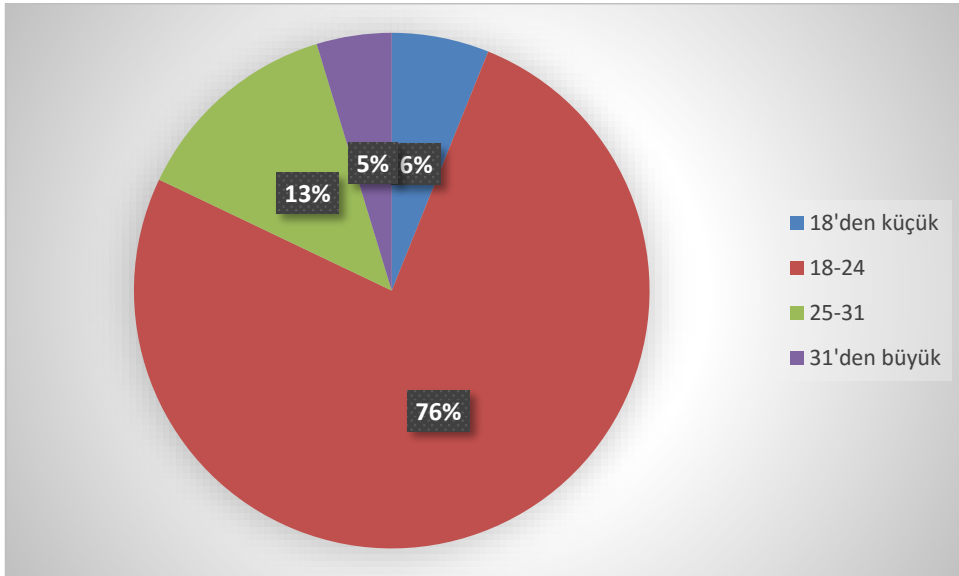
Aşağıda 37 soruluk anketin analizleri mevcuttur. Ankette her iki enstitü için de aynı sorular sorulmuştur. Anketler, Saraybosna ve Belgrad halkının enstitüler hakkında ne düzeyde bilgi sahibi oldukları, enstitülerin faaliyetlerine katılıp katılmadıkları,

enstitülerin hizmet etikleri ülkelerine herhangi bir katkısı olup olmadığı sorularına yanıt aranmıştır.

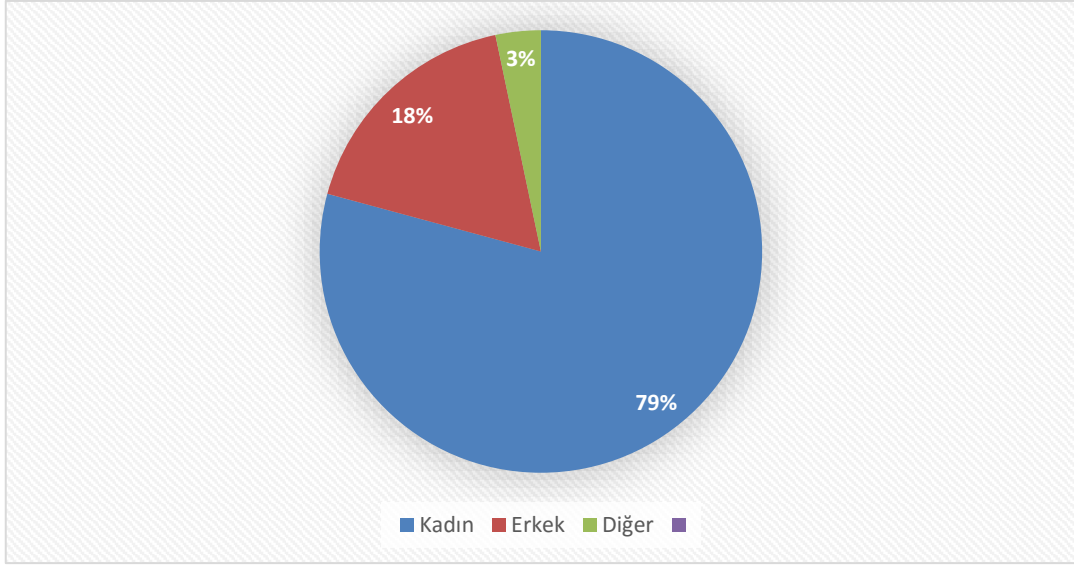
Grafik 1. Çalışmaya katılanların uyruğuna göre dağılımı

Çalışmaya katılanların %69'u (146'sı) Boşnak, %31'i (66'sı) ise Sırp'tır.

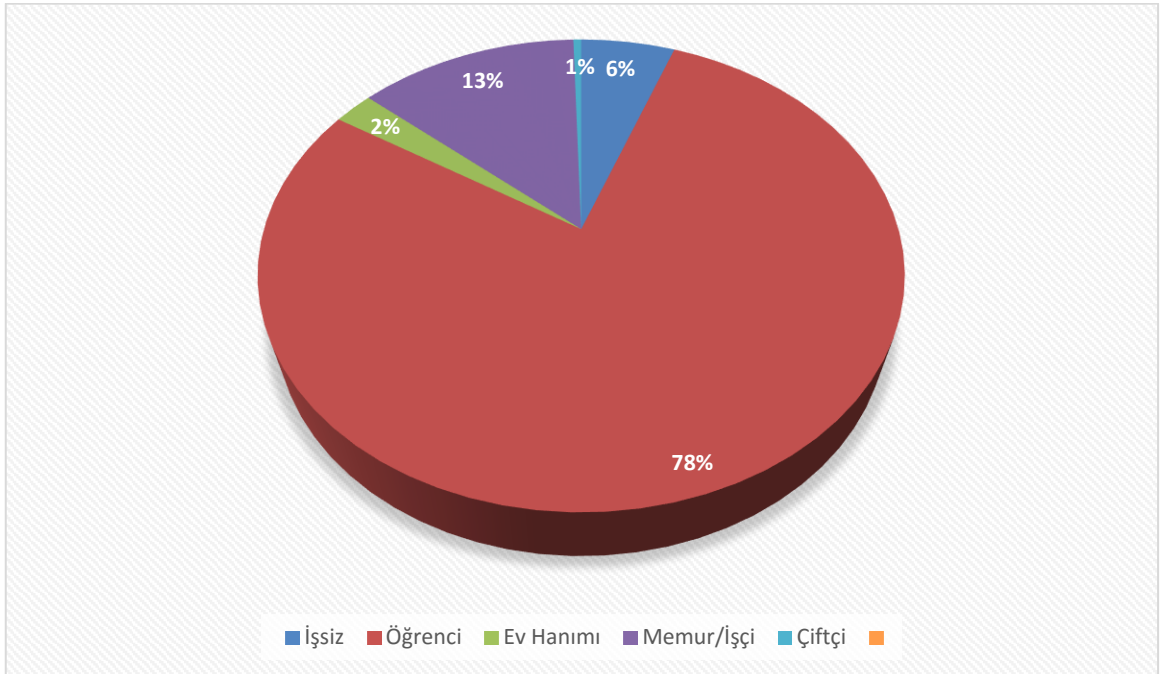
Grafik 2. Yaş Grubu

Çalışmaya katılanların çoğunluğunu 18-24 yaş aralığı ile 161 kişi oluşturmaktadır. Arkasından ise 28 kişi ile 25-31 yaş aralığı gelmektedir. Çalışmaya en az katılım gösteren yaş aralığı ise 10 kişi ile 31'den büyük kesimdir.

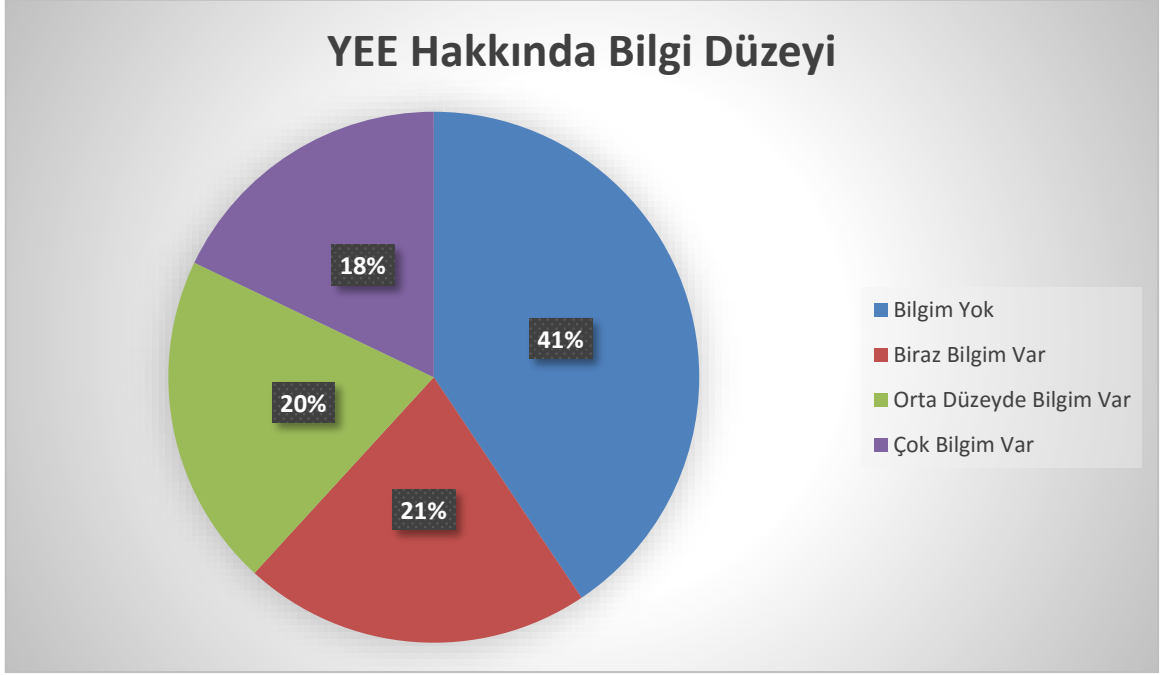
Grafik 3. Cinsiyet

Katılımcıların %79'una tekabül eden 168'i kadın, %18'ine tekabül eden 37'si erkektir. Geriye kalan ve %3'lük dilime tekabül eden 7'si ise diğer cinsiyet mensubudur.

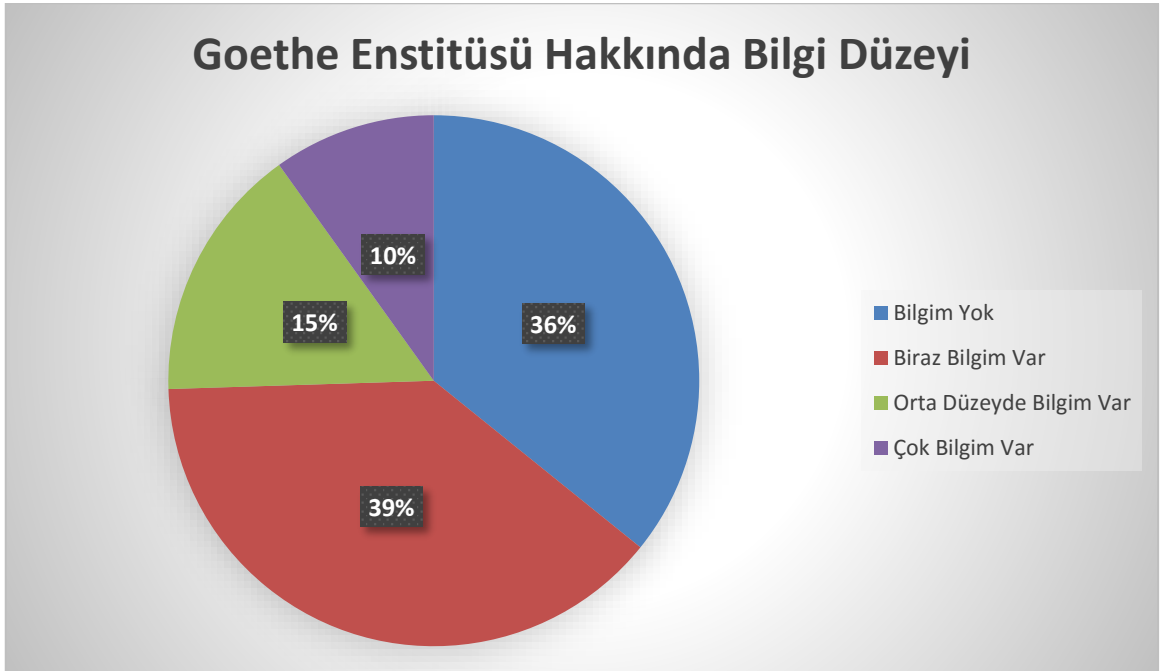
Grafik 4. Çalışmaya katılanların mesleklere göre dağılımı

Çalışmaya katılımın çoğunluğu öğrencilerden oluşmaktadır. %78'lik (166'lık) payı bulunan öğrencileri sırasıyla %13 (28) ile memur veya işçiler, %6 (12) ile işsizler, %2 (5) ile ev hanımları ve son olarak %1 (1) ile çiftçi takip etmektedir.

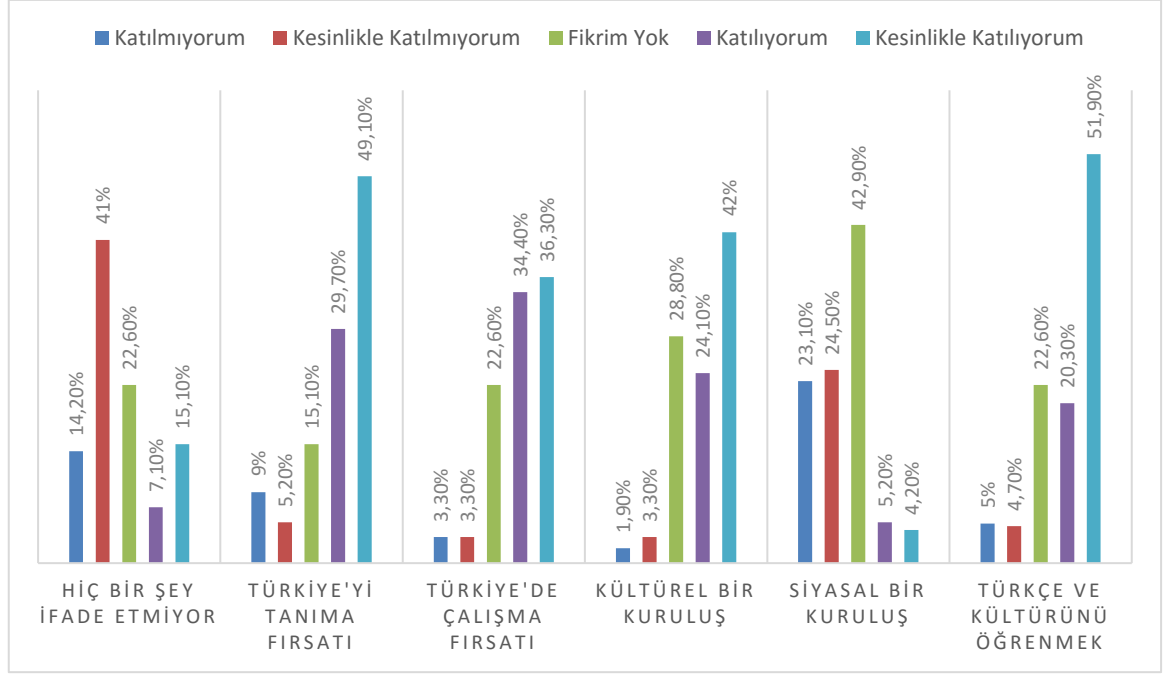
Grafik 5. Yunus Emre Enstitüsü hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?

Çalışmaya katılım sağlayan 212 kişinin %41'i (86'sı) Yunus Emre Enstitüsü hakkında herhangi bir bilgisinin olmadığını belirtmiştir. %21'i (45'i) biraz bilgisi olduğunu, %20'si (43'ü) orta düzeyde bilgisi olduğunu ifade etmiştir. Çalışmaya katılanların %18'i (38'i) ise Yunus Emre Enstitüsü hakkında çok fazla bilgisi olduğu yönünde cevap vermiştir.

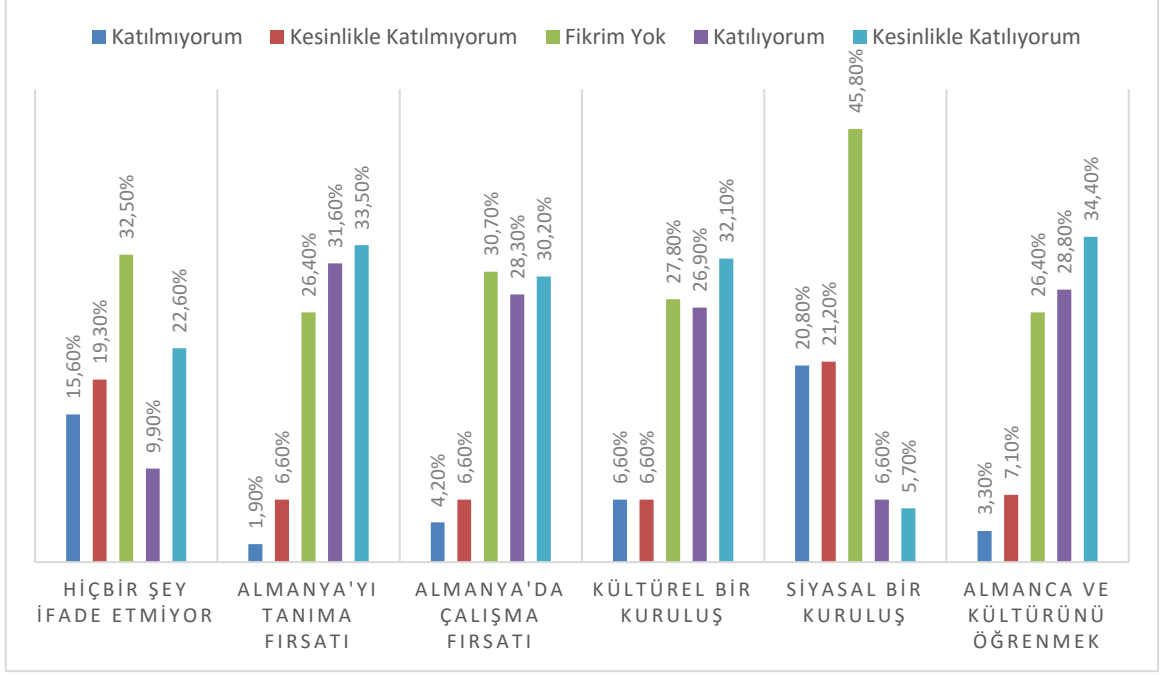
Grafik 6. Goethe Enstitüsü hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?

Çalışmaya katılan 212 kişinin %39'u (82'si) Goethe Enstitüsü hakkında biraz bilgisi olduğunu belirtirken, %36'sı (76'sı) hiçbir bilgisi olmadığını belirtmiştir. Katılanların %10'unun (21'inin) çok fazla bilgisi varken, %15'inin (33'ünün) orta düzeyde bilgisinin var olduğu görülmektedir.

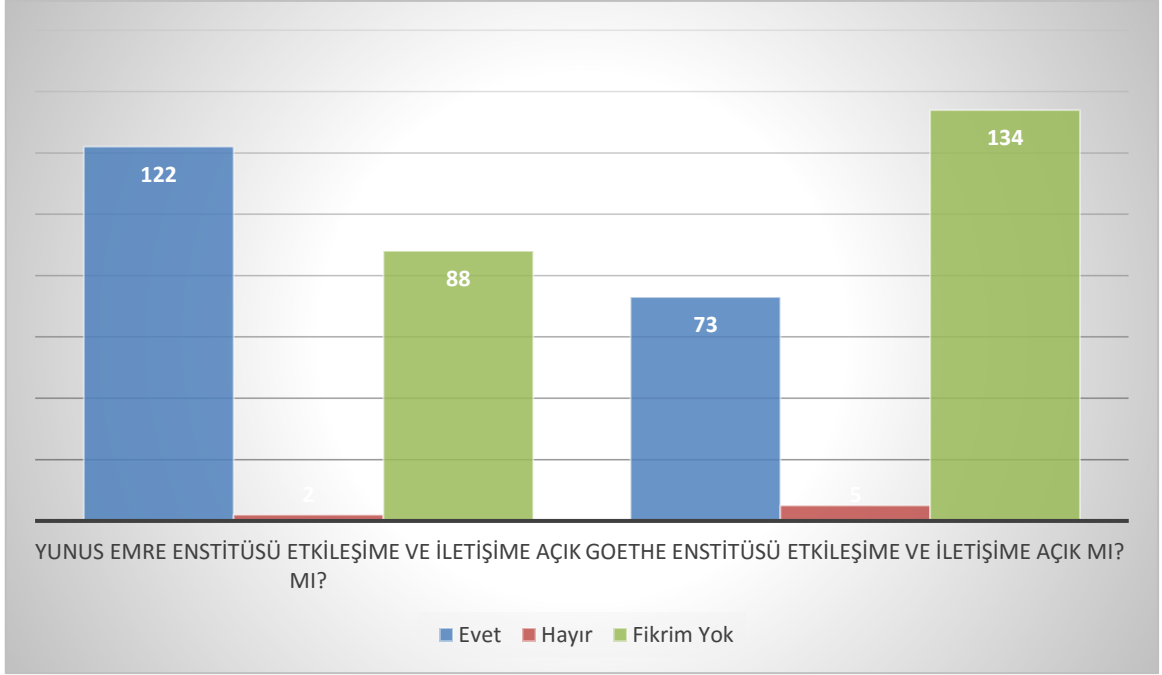
Grafik 7. Kişisel olarak Yunus Emre Enstitüsü sizin için ne ifade etmektedir?

Çalışmaya katılanların % 22,20'si için Yunus Emre Enstitüsü hiçbir şey ifade etmezken, % 78,80'i Yunus Emre Enstitüsü'ne katılmayı 'Türkiye'yi tanıma fırsatı' olarak görmektedir. Bunların yanında katılımcıların %70,70'i Yunus Emre Enstitüsü'nü Türkiye'de çalışmak için bir fırsat olarak görürken, %72,20'si ise Türkçeyi ve Türkiye'nin kültürünü öğrenmek olarak görmektedir. Çalışmaya katılanların %66,10'u Yunus Emre Enstitüsü'nü kültürel bir kuruluş olarak değerlendirirken, %9,40'ı ise siyasi bir kuruluş olarak değerlendirmiştir.

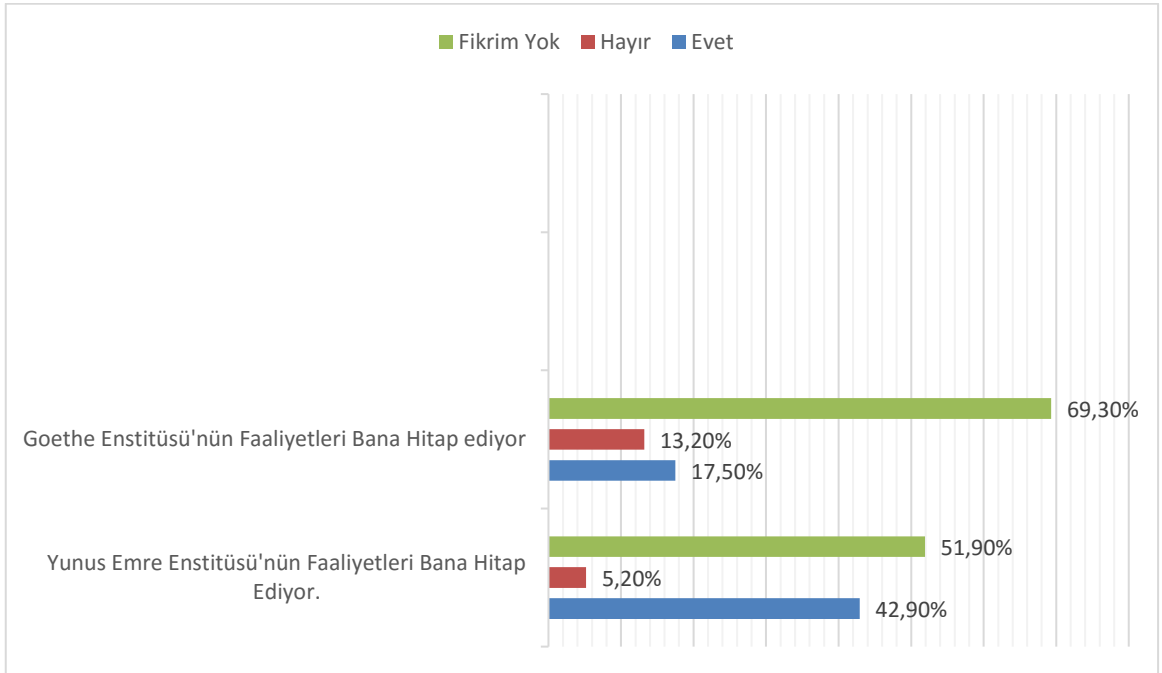
Grafik 8. Kişisel olarak Goethe Enstitüsü sizin için ne ifade etmektedir?

Katılımcıların %32,50'si Goethe Enstitüsü'nün kendileri için bir şey ifade etmediğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra %65,10'luk dilim ise Goethe Enstitüsü'ne katılmayı Almanya'yı yakından tanımak için bir fırsat olarak görmüştür. Çalışmaya katılanların %58,50'si ise enstitünün faaliyetlerine katılımın Almanya'da iş bulma fırsat yaratacağını düşünmektedir. Goethe Enstitüsü'nü kültürel bir kuruluş olarak görenler %59'luk; siyasal bir kuruluş olarak görenler ise %12,30'luk kısmı oluşturmaktadır. Burada %45,80'lik kısım enstitünün siyasal bir kuruluş olup olmadığı hakkında 'fikrim yok' seçeneğini seçmiştir. Almancayı ve Alman kültürünü öğrenmek maksadı olarak görenler ise %63,20'lik kısmı oluşturmaktadır.

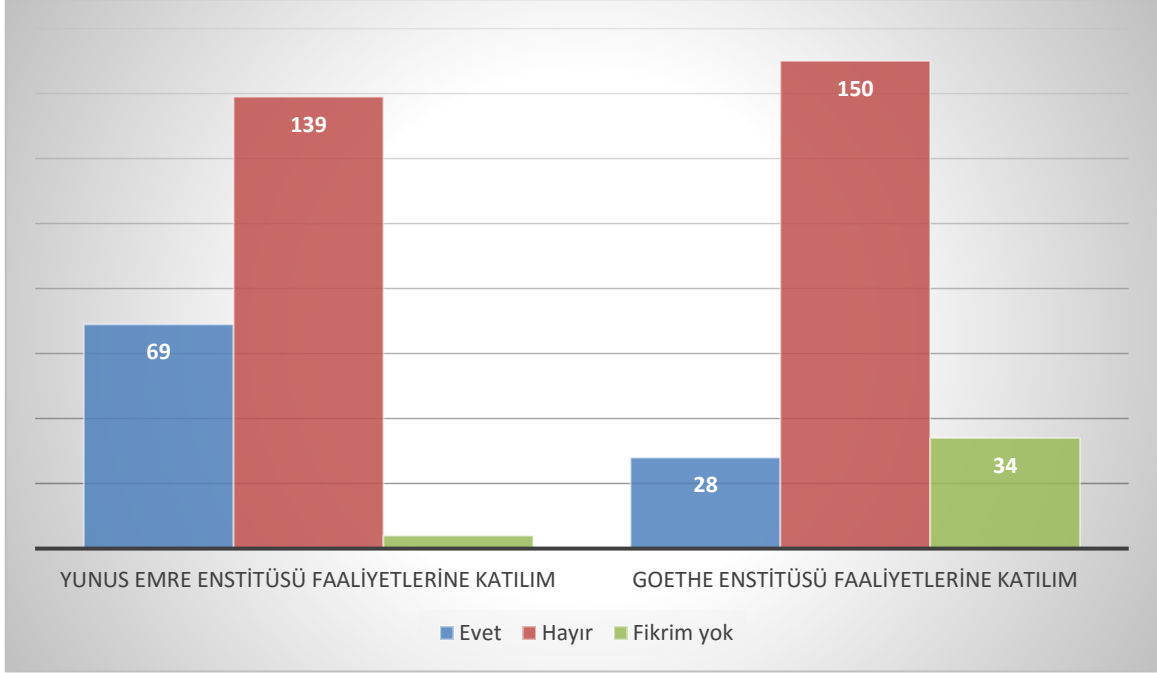
Grafik 9. Enstitülerin sizinle etkileşime ve iletişime açık olduğunu düşünüyor musunuz?

Çalışmaya katılan toplam 212 kişinin 122'si Yunus Emre Enstitüsü'nün iletişime ve etkileşime açık olduğunu düşünürken, 88 kişi ise herhangi bir fikrinin olmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde Goethe Enstitüsü'nün iletişime ve etkileşime açık olduğunu düşünenler 73 kişiden oluşurken, 134 kişi ise konu hakkında fikrinin olmadığını dile getirmiştir.

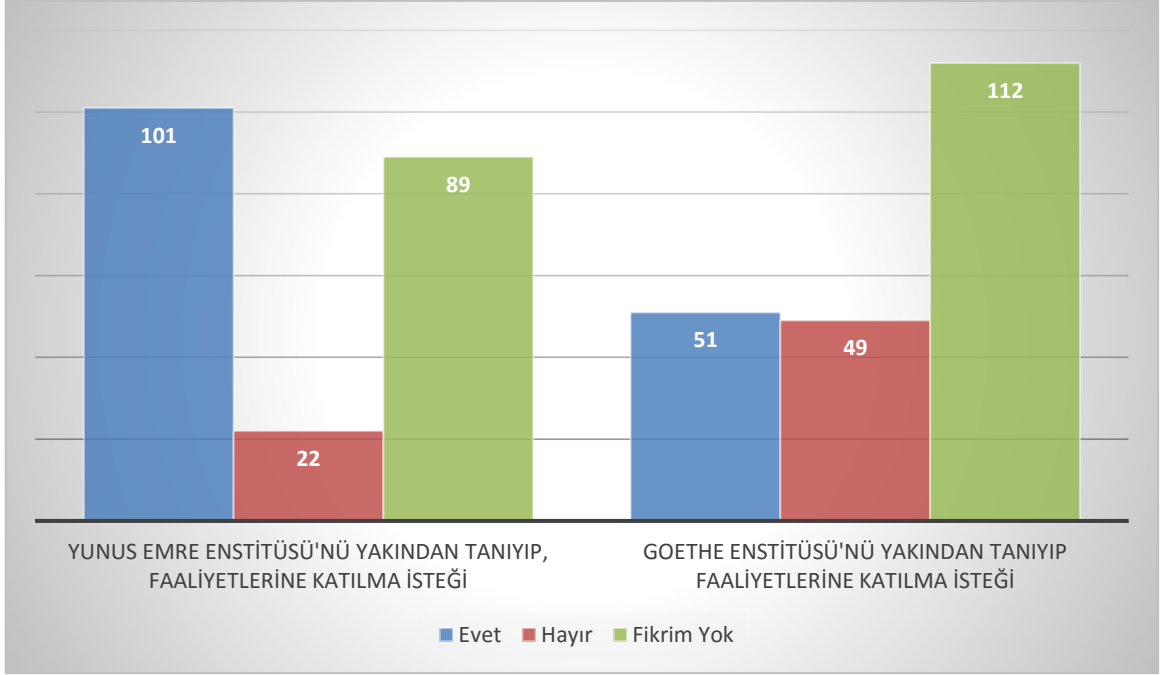
Grafik 10. Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü faaliyetleri size hitap ediyor mu?

Çalışmaya katılanların %42,90'ı (91'i) Yunus Emre Enstitüsü faaliyetlerinin kendilerine hitap ettiğini düşünürken, %17,50'si (37'si) ise Goethe Enstitüsü faaliyetlerinin kendilerine hitap ettiğini ifade etmektedir. Goethe Enstitüsü faaliyetlerinin kendilerine hitap edip etmediği konusunda bir fikri olmayanlar ise çalışmaya katılanların %69,30'unu (147'sini) karşılamaktadır.

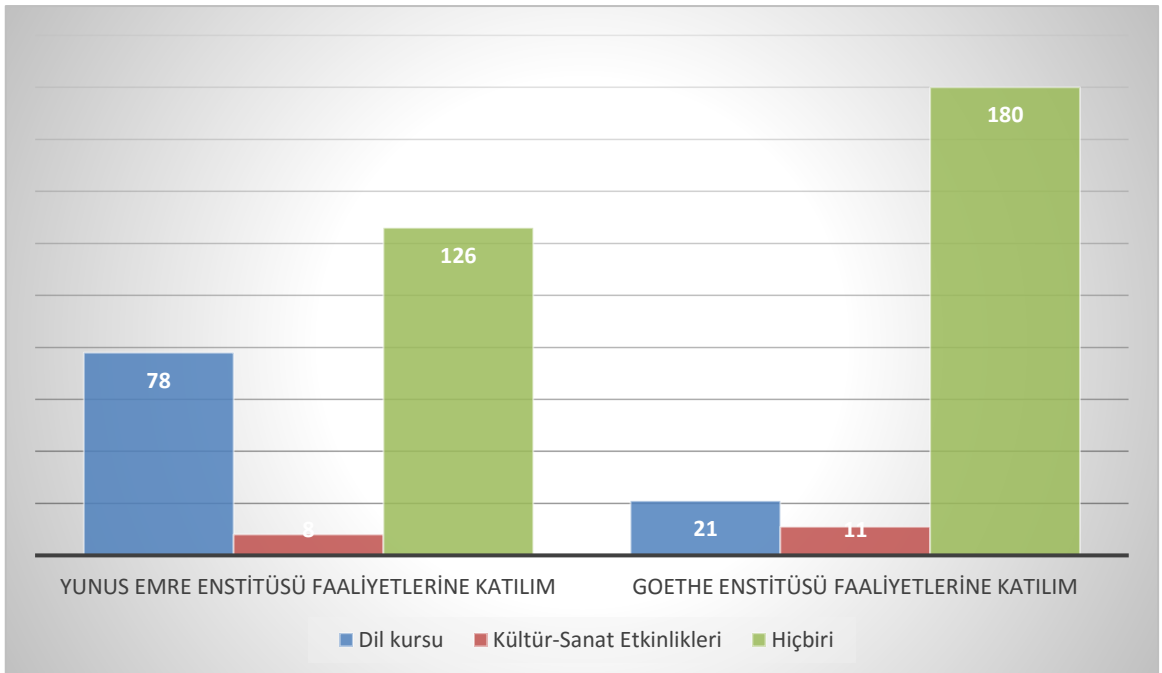
Grafik 11. Enstitülerin faaliyetlerine katılım düzeyi

Çalışmaya katılan 212 kişiden 139'u Yunus Emre Enstitüsü faaliyetlerine katılmadıklarını belirtirken diğer yandan 150 kişide Goethe Enstitüsü'nün faaliyetlerine katılmadıklarını belirtmiştir. Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyetlerine 69 kişi katıldığını belirtirken, Goethe Enstitüsü faaliyetlerine 28 kişi katılacağını belirtmiştir.

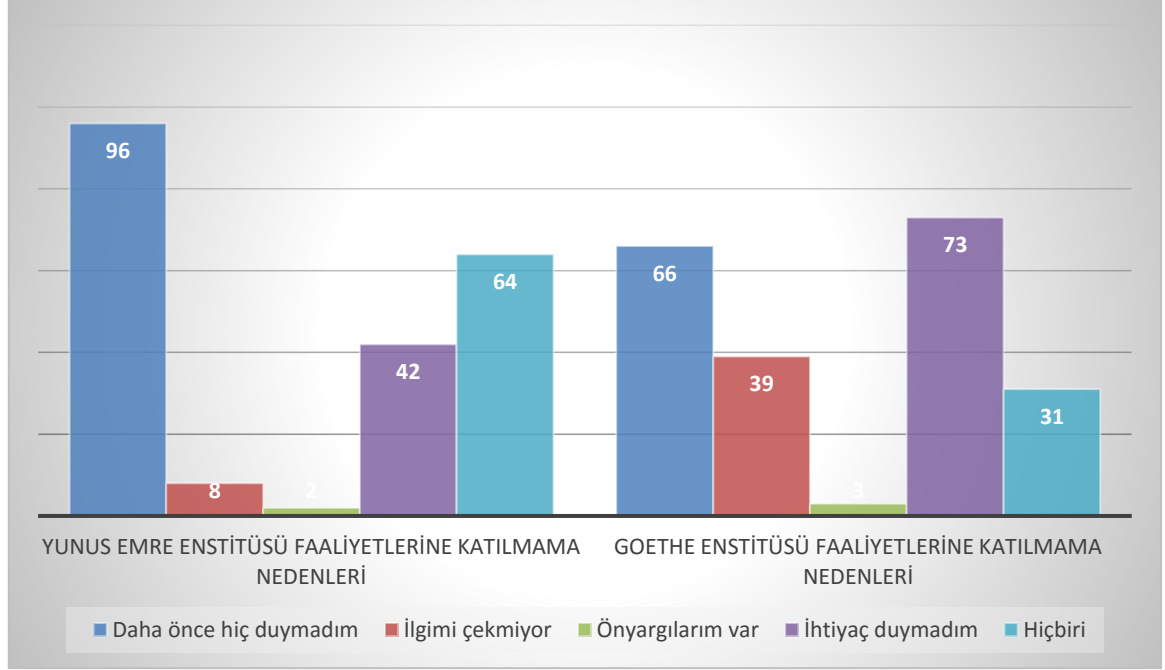
Grafik 12. Enstitüleri yakından tanıyıp, faaliyetlerine katılma düzeyleri

Çalışmaya katılan 212 kişiden 101'i Yunus Emre Enstitüsü'nü tanıdıktan sonra faaliyetlerine katılım gösterdiğini belirtirken, 89 kişi hala bir fikirlerinin olmadığını geriye kalan 22 kişi ise tanıdıktan sonra dahi faaliyetlerine katılmadıklarını belirtmiştir. Aynı şekilde yine 212 kişiden 51 Goethe Enstitüsü'nün faaliyetlerine enstitüyü tanıdıktan sonra katılım sağladıklarını belirtirken 49 kişi ise katılım sağlamadıklarını belirtmiştir. 112 kişi ise herhangi bir fikrinin olmadığını belirtmiştir.

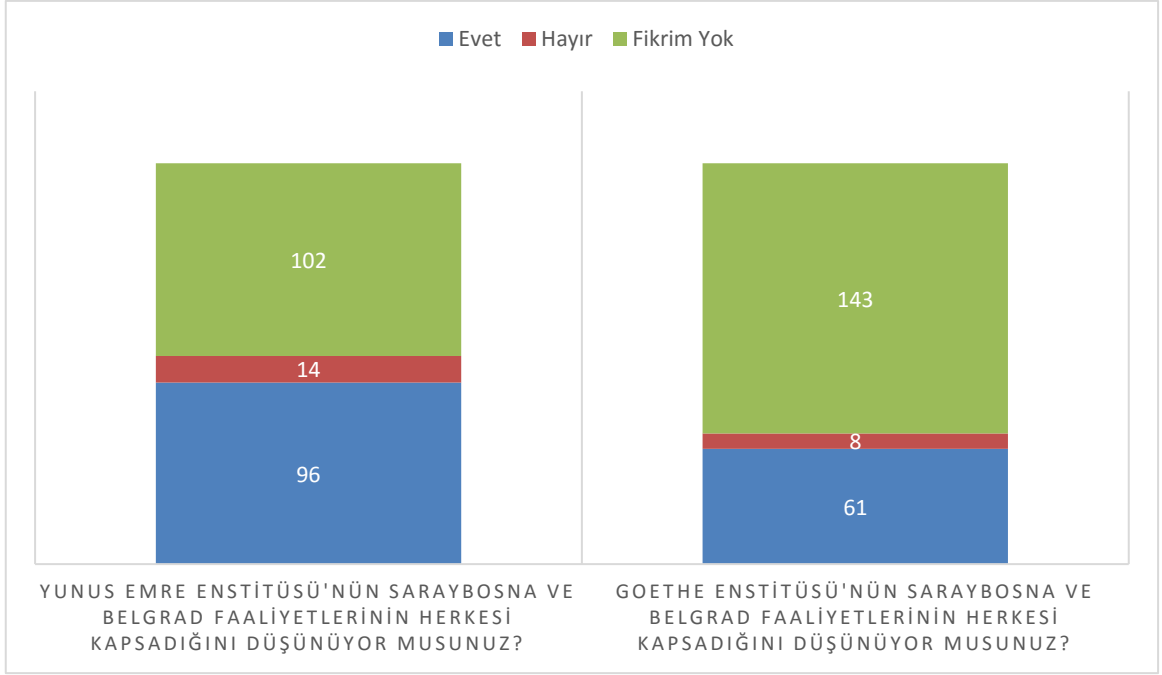
Grafik 13. Enstitülerin tercih edilen faaliyetleri.

Çalışmaya katılanların çoğunluğu her iki enstitünün herhangi bir faaliyetini tercih etmediğini belirtmiştir. Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkçe öğretimi kültür-sanat faaliyetlerine göre daha çok tercih edilmiştir. Goethe Enstitüsü'nün de Almanca kursları kültür-sanat faaliyetlerine göre daha çok tercih edilmiştir.

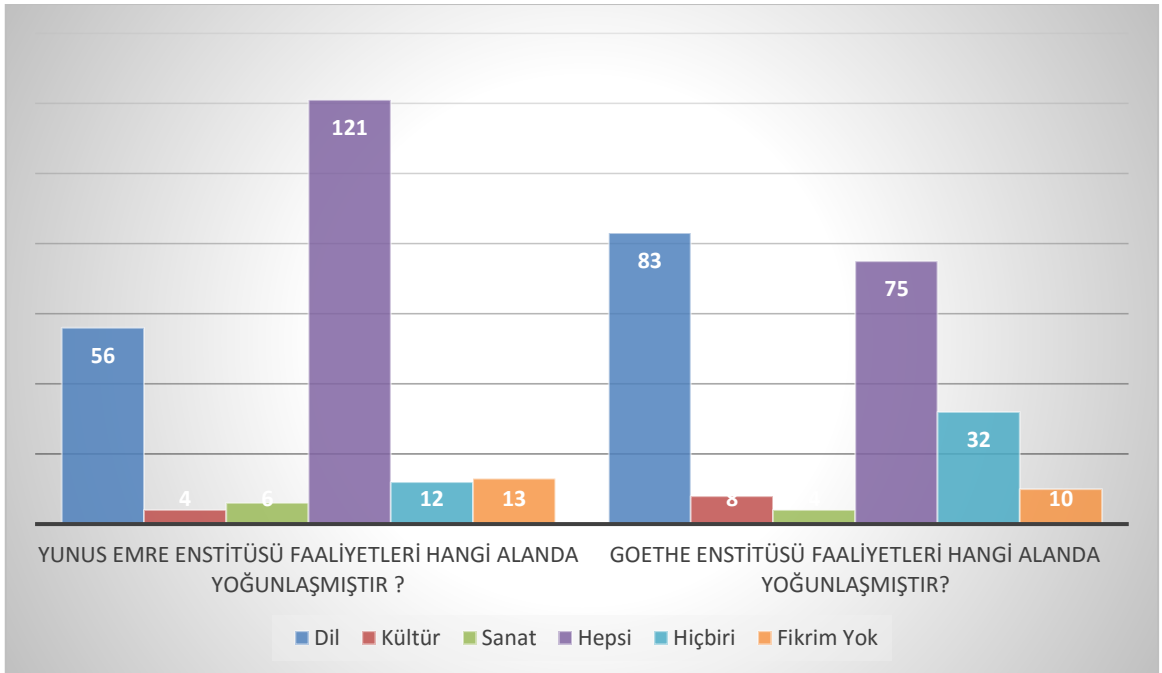
Grafik 14. Enstitülerin faaliyetlerine katılmama nedenleri.

Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyetlerine katılmama nedenlerini katılımcıların 96'sı 'daha önce hiç duymadığı' şeklinde belirtirken, 42 kişi 'ihtiyaç duymadığını' belirtmiştir. Sadece 2 kişi Yunus Emre Enstitüsü'ne karşı önyargılarının olduğunu belirtmiştir. 212 katılımcıdan 73'ü ise Goethe Enstitüsü faaliyetlerine katılmamasının sebebini 'ihtiyaç duymadım' şeklinde belirtmiştir. Goethe Enstitüsü'nde de sadece 3 kişi önyargıları yüzünden enstitünün faaliyetlerine katılmadığını belirtmiştir.

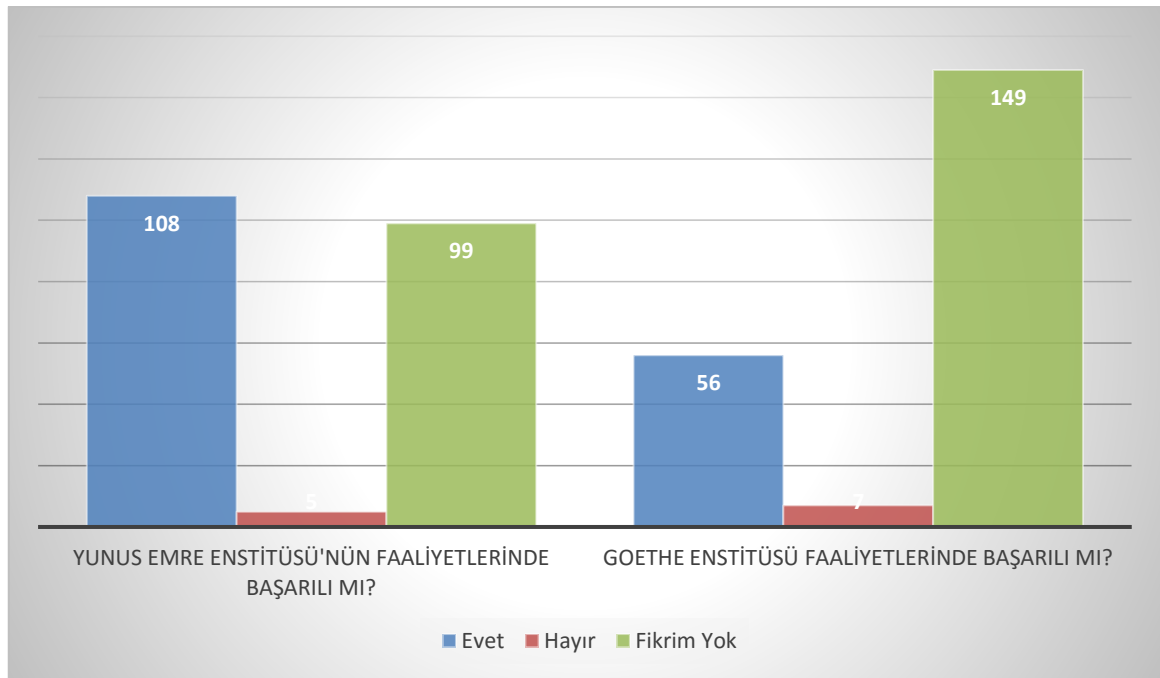
Grafik 15. Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad faaliyetlerinin kapsamı.

212 katılımcının 96'sı Yunus Emre Enstitüsü faaliyetlerinin herkesi kapsadığını düşünürken, 14'ü faaliyetlerin herkesi kapsamadığını düşünmemektedir. Çoğunluğu oluşturan 102 kişi ise bu konuda herhangi bir fikirleri olmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde Goethe Enstitüsü faaliyetlerinin herkesi kapsadığını düşünen 212 kişiden 61'idir. 8 kişi herkesi kapsamadığını düşünürken, 143'ü ise fikirlerinin olmadığını belirtmiştir.

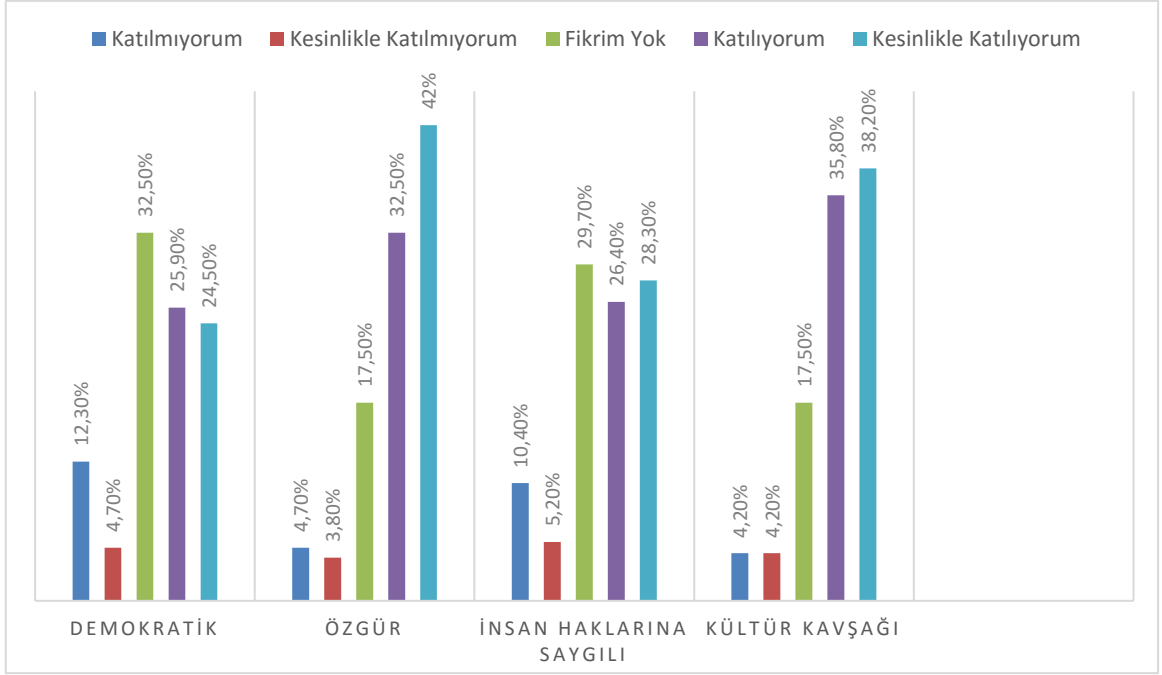
Grafik 16. Enstitülerin faaliyetlerinin daha çok hangi alanlarda yoğunlaştığını düşünüyorsunuz?

Çalışmaya katılanların çoğunluğu (121 kişi) Yunus Emre Enstitüsü'nün hem dil hem kültür-sanat faaliyetlerinde yoğunlaştığını düşünmektedir. Bunun yanı sıra dil kursu ve kültür-sanat faaliyetleri karşılaştırıldığında ise dil kursunu tercih eden 56 kişi, kültür-sanat faaliyetlerine tercih eden 10 kişi bulunmaktadır. Goethe Enstitüsü'nde ise 212 kişiden 83'ü enstitünün dil kursuna yoğunlaştığını belirtmiştir. 75 kişi ise enstitünün her iki faaliyete de yoğunlaştığını belirtmiştir.

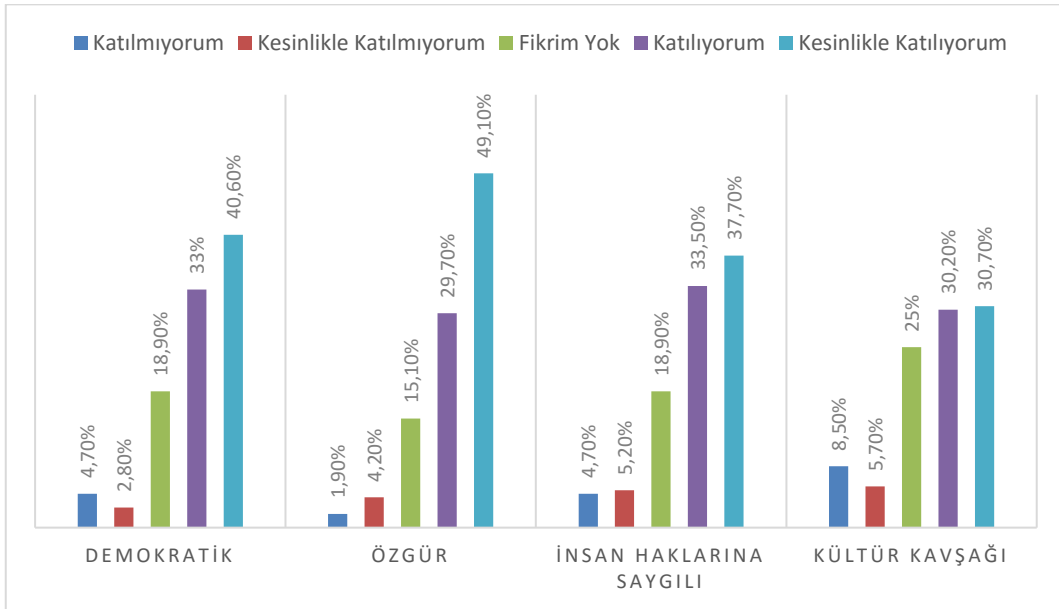
Grafik 17. Enstitülerin faaliyetlerinde başarılı olduğunu düşünüyor musunuz?

Çalışmaya katılan 212 kişiden 108'i Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyetlerinin başarılı olduğunu düşünürken, 5 kişi faaliyetleri başarılı bulmamaktadır. Geriye kalan 99 kişi konuyla ilgili herhangi bir fikrinin olmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde Goethe Enstitüsü'nün faaliyetlerini başarılı bulan 212 kişiden 56'sıdır. Geriye kalan 156 kişinin 7'si başarılı bulmazken, 149 kişinin herhangi bir fikri yoktur.

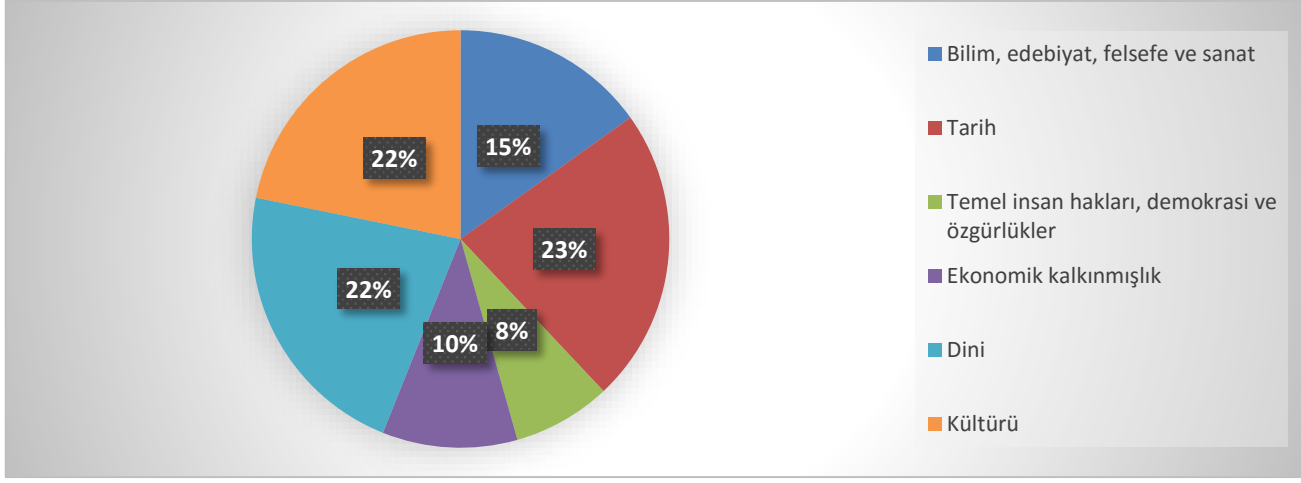
Grafik 18. Kişisel olarak Türkiye sizin için ne anlama gelmektedir?

Katılımcıların %32,5'i (69'u) Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğu yönünde fikirleri olmadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların %74,50'si Türkiye'nin özgür, %54,70'i insan haklarına saygılı ve % 74'ü kültür kavşağı özelliklerine sahip bir ülke olduğunu belirtmiştir.

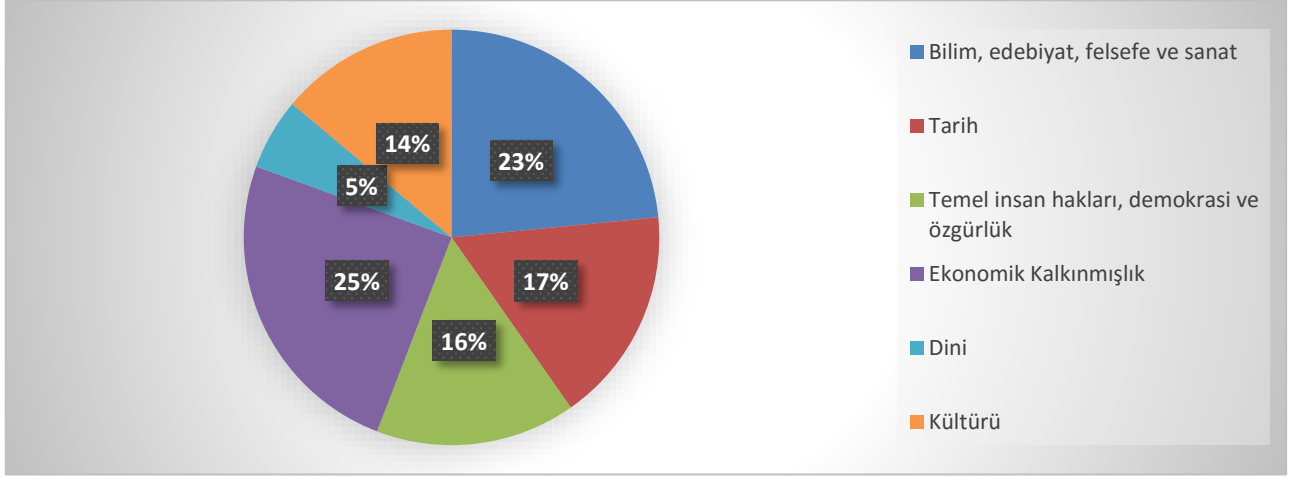
Grafik 19. Kişisel Olarak Almanya sizin için ne anlama gelmektedir?

Katılımcıların %40,60'ı (86'sı) Almanya'nın demokratik bir ülke olduğuna, %49,10'u (104'ü) özgür bir ülke olduğuna, %37,70'i (80'i) insan haklarına saygılı olduğuna ve % 30,70'i (65'i) kültür kavşağı bir ülke olduğuna kesinlikle katıldıklarını ifade etmiştir.

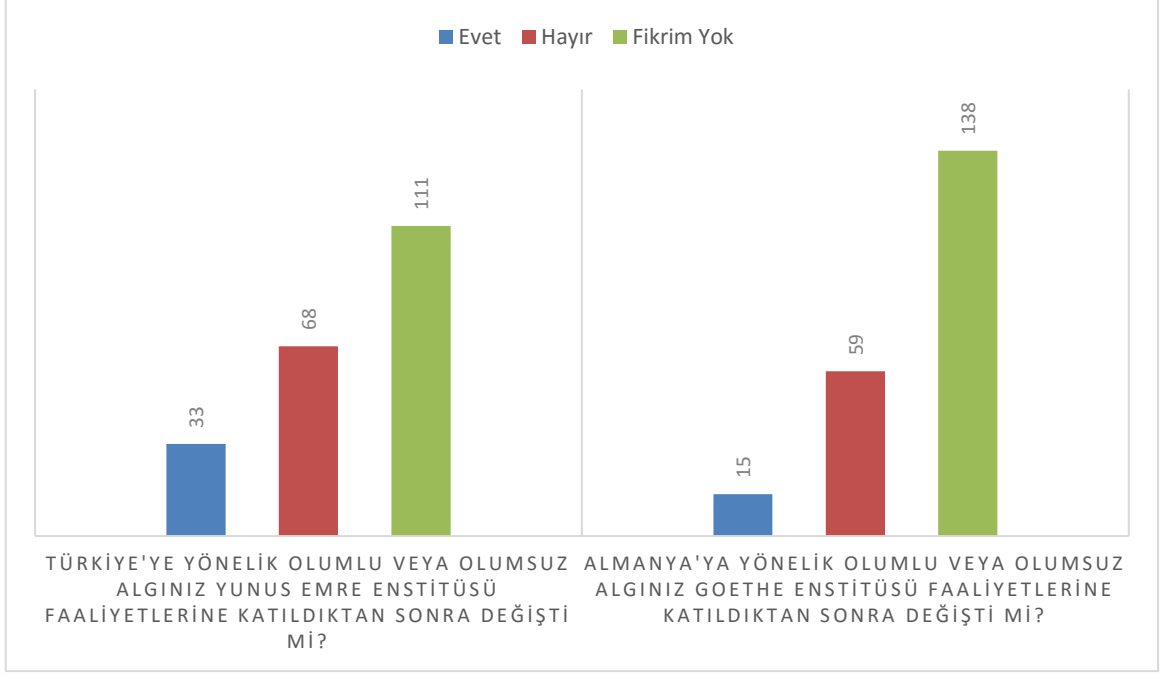
Grafik 20. Türkiye kimliği ve kültürünün temel değerleri nelerdir?

Katılımcılara göre Türkiye kimliği ve kültürünün temel değerlerinin başında tarih, kültür ve sahip olduğu dini gelmektedir. Daha sonra ise sırasıyla bilim, edebiyat, felsefe ve sanat, ekonomik kalkınmışlık ve en son sırada ise temel insan hakları, demokrasi ve özgürlükler yer almaktadır.

Grafik 21. Almanya kimliği ve kültürünün temel değerleri nelerdir?

Katılımcılara göre Almanya kimliği ve kültürünün temel değerlerinin başında ekonomik kalkınmışlık gelmektedir. Ekonomik kalkınmışlığı ise bilim, edebiyat, felsefe ve sanat takip etmektedir. Almanya'nın kimliği ve kültürünün temel değerinin temel insan hakları, demokrasi ve özgürlük olduğunu düşünenler ise katılımcıların %16'sını oluşturmaktadır. %5 ile en az payı ise Almanya'nın sahip olduğu din almaktadır.

Grafik 22. Türkiye'ye olan olumlu veya olumsuz algının değişiminde Yunus Emre Enstitüsü'nün etkisi ile Almanya'ya olan olumlu veya olumsuz algının değişiminde Goethe Enstitüsü'nün etkisi.

Çalışmaya katılan 212 kişinin çoğunluğu her iki enstitünün etkisi için fikrinin olmadığını belirtmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tezin sonuç bölümü, tezde üzerinde durulan varsayımlar üzerinden verilmiştir. Tezde üzerinde durulan varsayımlardan biri, Yunus Emre Enstitüsü'nün kamu diplomasisini başarılı bir şekilde yürüttüğü yönündedir. Bu bakımdan bakıldığında çalışmanın sonucunda elde edilen veri, Yunus Emre Enstitüsü'nün Goethe Enstitüsü'ne göre yeni bir Enstitü olmasına rağmen zaman içerisinde gelişimi ve etkinlikleri Saraybosna ve Belgrad'da başarıya ulaşmış olmasıdır. Kamu diplomasisinin başarı ölçütlerinden biri olan tanınırlık ve bilinirlik ilkelerini başarılı bir şekilde yerine getirmiştir. Her iki şehirde de Yunus Emre Enstitüsü, Goethe Enstitüsü kadar bilinen ve tercih edilen bir enstitüdür. Bu kanıya Grafik 1 ve Grafik 2'deki veriler ışığında ulaşmak mümkündür. Anket çalışmasına katılanların %59'u Yunus Emre Enstitüsü hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda katılımcıların %64'ü de Goethe Enstitüsü hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz? sorusuna olumlu yanıt vermiştir.

Çalışmanın diğer bir varsayımı ise Yunus Emre Enstitüsü'nün kamu diplomasisi uygulamalarıyla kamuoyu üzerinde Türkiye'ye yönelik olumlu bir algı yaratmış olmasıdır. Bu varsayım kamu diplomasisinin amacını ortaya koymaktadır. Kamu diplomasisi ile kamuoyu üzerinde olumlu bir etki yaratmak hedeflenmektedir. Bu bakımdan Saraybosna ve Belgrad halkı için Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğrenmek, Türkiye'nin kültürünü öğrenmek dolayısıyla Türkiye'yi yakından tanıma fırsatı olarak görülmektedir. Grafik 3'te de görüldüğü üzere katılımcıların %70,70'i Yunus Emre Enstitüsü'nün kendileri için Türkiye'de iş olanağı yaratacağını düşünmektedir. Bu bağlamda Türkiye'yi çalışılabilecek bir ülke olarak görmektedirler. Başka bir ülkede çalışmak isteyen kişiler genellikle çalışmak istedikleri ülkeyi ekonomik yönden refah, özgürlükçü, demokratik olarak görmektedir. Kısacası bir ülkenin sahip olduğu temel nitelikler (demokrasi, insan hakları, özgürlüğü refah) kamu diplomasisinin başarılı olması için oldukça önemlidir. Bu bakımdan Grafik 14'te de görüldüğü gibi katılımcılar Türkiye'yi özgür, kültürlerin birleştiği bir ülke olarak görmektedir. Bu bakımdan Grafik 3 ve Grafik 14 birbirlerini destekler niteliktedir. Katılımcıların Türkiye'ye olan bu algısında Yunus Emre Enstitüsü'nün elbette ki etkileri bulunmaktadır. Ancak Grafik 18'e bakıldığında katılımcıların Türkiye'ye yönelik olumlu veya olumsuz düşünceleri üzerinde enstitülerin etkisinin çok da fazla olmadığı görülmektedir. Burada Grafik 7 ve Grafik 8'deki veriler önem arz etmektedir. Grafik 7'de katılımcıların 69'u Yunus Emre

Enstitüsü faaliyetlerine katıldığını belirtirken, 139 kişi katılmadığını belirtmiştir. Katılımcılar katılmama nedenlerini ise Grafik 10'da görüldüğü üzere 'daha önce hiç duymama' olarak belirtmişlerdir. Ancak öte yandan Grafik 8'de ise katılımcıların çoğunluğu Yunus Emre Enstitüsü'nü yakından tanıdıktan sonra faaliyetlerine katıldıklarını dile getirmiştir. Bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü herhangi bir önyargıdan dolayı ya da Türkiye'ye duyulan bir önyargıdan dolayı değil çok fazla bilinmediği için ilk etapta tercih edilmemektedir. Ancak enstitü başarılı tanıtımlar ile katılımcıları bünyesine kayıp, Türkiye'yi yakından tanıtırma fırsatı yaratmaktadır.

Yine Grafik 3'e göre katılımcılar her iki enstitüyü de siyasi bir kuruluş olarak değil kültürel bir kuruluş olarak görmektedir. Bu bakımdan Yunus Emre Enstitüsü'ne yöneltilen 'parti kuruluşu' eleştirileri anlamını yitirmektedir. Enstitü faaliyetlerinde herhangi bir siyasi otoritenin etkisi altında kalmadığını katılımcılara göstermiş olmalıdır.

Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna ve Belgrad faaliyetlerinde başarıya ulaştığı sonucunu Grafik 5'te de görebiliriz. Katılımcıların 122'si Yunus Emre Enstitüsü'nün kendileri ile etkileşime ve iletişime açık olduğunu belirtmiştir. Üstelik Goethe Enstitüsü'nde bu sayı 73'tür. Kamu diplomasisinde önemli bir nokta olan yabancı halka ilişkiler açısından Yunus Emre Enstitüsü başarılı bir faaliyet göstermektedir. Faaliyetlerin başarısını ölçen Grafik 13'e göre 212 katılımcıdan 108'i Yunus Emre Enstitüsü faaliyetlerini başarılı bulduğunu belirtmiştir. Sadece 5 kişi faaliyetlerin başarılı olmadığını düşünmektedir. Bu durumda Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyetlerinin başarılı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kamu diplomasisinin önemli bir unsuru olan kapsayıcılık konusunda da Yunus Emre Enstitüsü Grafik 11'e göre başarı göstermiştir. Enstitünün Saraybosna ve Belgrad faaliyetlerinin herkesi kapsayıp kapsamadığını soran grafikte 102 kişi evet yanıtını vermiştir. Böylelikle çoğunluk enstitü faaliyetlerinin herkesi kapsadığını düşünmektedir. Enstitülerin uygulamış olduğu kamu diplomasisi faaliyetlerinin hangi alanlarda yoğunlaştığı Grafik 12'de görülmektedir. Katılımcıların çoğu Yunus Emre Enstitüsü faaliyetleri için hepsi (dil kursu, kültü ve sanat faaliyetleri) derken, Goethe Enstitüsü için ise dil kursu demmiştir. Bununla ilgili olarak Grafik 9'da da görüldüğü üzere iki enstitüde de en çok tercih edilen faaliyet dil kurslarıdır. Yalnız burada 212 katılımcının 78'i Yunus Emre Enstitüsü için dil kursunu seçerken, yine 212 katılımcının 21'i Goethe Enstitüsü'nün dil kursunu seçmiştir.

Varsayımlardan bir diğeri Yunus Emre Enstitüsü, Bosna Hersek'te Sırbistan'dan daha fazla etki alanı yaratmıştır. Bu varsayım üzerinden bakıldığında, Yunus Emre Enstitüsü Saraybosna'da daha etkin bir halde bulunurken, Goethe Enstitüsü de Belgrad da daha etkin bir haldedir. Burada devreye ülkelerin sahip olduğu ortak tarih ve kültür değerleri girmektedir. Bu bakımdan kamu diplomasisi faaliyetlerinin ortak değerlere sahip yabancı halka uygulanmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Yunus Emre Enstitüsü de Saraybosna'da bu değerleri kullanarak Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye'nin kamu diplomasisi aracı olarak görevini başarıyla gerçekleştirdiği söylenebilir. 11 yılda 48 ülkede 58 kültür merkezi ve 100'ün üzerinde Türkoloji bölümü açmıştır. Türkiye'nin dilini, kültürünü, sanatını ve tarihini tanıtmayı başarıyla gerçekleştirmektedir. 69 yıllık bir tecrübeye sahip ve Almanya'nın önemli kamu diplomasisi aracı olan Goethe Enstitüsü ile henüz aynı etki alanına sahip olamasa da bu bir eksiklik değildir. Çünkü aralarında 58 yıllık bir tecrübe farkı bulunmaktadır. Ancak her ikisi de temsil etmiş oldukları ülkelerinin dilini, kültürünü ve sanatını yabancı uluslara tanıtmayı ve ülkelere ilgi uyandırmayı başarmaktadır. Çalışmanın ortaya koyduğu temel öneri ise Yunus Emre Enstitüsü'nün Sırbistan'daki etkinliğinin artırılmasıdır. Sırbistan'da yalnızca Belgrad'da olan enstitü merkezinin, başka şehirlerde de açılarak sayısının artırılması enstitüyü daha tanınır hale getirecektir.

KAYNAKÇA

Akçadağ, E. (2010). *Yükselen Güç Çin'in Kamu Diplomasisi*. Kamu Diplomasisi Enstitüsü.

Akçay, N. C. (2014). *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültürel Diplomasi ve Fransa'nın Afrika Ülkelerine Yönelik Uluslararası Öğrenci Programları Örneği*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

Akhundova, J. (2015). *Rusya'nın Yumuşak Güç Politikaları*. Bursa: Ekin.

Akkoyunlu, Ö. (2014). *Kültür ve Yumuşak Güç Politikaları*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü.

Anaz, N. (2013). *ABD Örneğinde Yumuşak Güç Kavramı ve Dış Politika hakkında rapor*. ASEM.

Arı, T. (2013). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. Bursa: MKM Yayıncılık.

ASAM. (2016). Çin'in Batı'ya Doğru Akını: Tek Kuşak. *Turqui Diplomatique*, (83), s. 4.

Ateş, D. (2014). *Türk Dış Politikasına Giriş*. Bursa: Dora Yayınları.

Auer, C., Srugies, A. (2013). *Public Diplomacy in Germany*. Los Angeles: Figueroa Press.

Bahşi, A. (1977). *Haberalma-Propaganda-Yıkıcı Faaliyetler*. İstanbul: Sermet Matbaası'ndan aktaran Karaağaç, Y. (2019). Diplomasi Olgusu Çerçevesinde Propaganda ve Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Etkileşimi ve Farklılıkları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), s.694.

Başbakanlık. (2010). *Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü*, Resmi Gazete.

Bayhan, F. (2012). *Dip Dalga Davutoğlu*. İstanbul: BSR Yayın Grubu.

Bayraktar, Z. (2012). Türkiye'nin Balkanlardaki Yumuşak Gücü Türk Kültürü. *Karadeniz Araştırmaları*, 35, s. 181-189.

Bekar, N. (2019). Kültürel Diplomasi Açısından Batı Balkanlarda Türkiye ve Almanya (2000-2015). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (3), s. 3064-3084.

Bekfelavi, K. (2017). *Türkiye'nin Balkan Ülkeleriyle İlişkilerinde Yumuşak Güç Faktörü Olarak Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı ve Yunus Emre Enstitüsü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Belge, R. (2016). *Bir Beşeri Coğrafyacı Olarak İbn Haldun*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Budak, M. (2012). *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Öğrenci Değişim Programları ve Türkiye Uygulamaları*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

Bulut, F. (2019). Küresel Siyasette Kültürel Diplomasinin Yeri: Türkiye'nin Durumuna Dair Tespit ve Öneriler. İlke Politika Notu, 9.

China Today. (2015). *İpek Demir Yolu*, (14), s. 40-43.

China today. (2015). *Şanghay Rehberi*. s. 26-29.

Çamır, M. (2009). *Yumuşak Güç Kavramı ve Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Genel Kurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.

Çapatlı, Ö. (2019). Karşılaştırmalı Bir İnceleme: Türkiye'nin 1990'lı Yıllarda Bosna-Hersek ve Kosova Krizlerine Yönelik Dış Politikası. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 7 (2), s.50-78.

Çatal, B. (2015). *Küresel Diplomasi: Prexenos'tan Dijital Diplomasiye*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çavuş, T. (2014). *Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, V. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. İstanbul: Beta Yayınları.

Demirtepe, T. , Özertem, H. (2013). Yükselen Tehdit Algısı Karşısında Çin'in Yumuşak Güç Siyaseti. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (65), s. 95-118.

Ekrem, E. (2011). Türkiye-Çin İlişkileri: Çin'in Gözünde Türkiye. *Yeni Fikir*, (7), s. 31-33.

Ekşi, M. (2014). *Türkiye'de Kamu Diplomasisi: Ortaya Çıkışı, Kurumsal İnşa Süreci ve Uygulanışı(2002-2013)*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekşi, M. (2015). Kültürel Diplomasi ve Yunus Emre Enstitüsü. M. Şahin ve S. Çevik (Editörler), *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi* içinde (s. 347-349). Ankara: Nobel Yayınları.

Ekşi, M. (2017). Türkiye'nin Türk Dünyasına Yönelik Kamu Diplomasisi: Yeni Araç ve Mekanizmalar. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 17 (1), s. 10-19.

Ekşi, M. (2018). *Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

Emen, B. (2013). *Türkiye'nin Avrupa Birliği'nde Yürüttüğü Kamu Diplomasisi: Fransa ve İspanya Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.

Emiroğlu, E. (2017). *Yeni Türk Dış Politikası Bağlamında Türk Kamu Diplomasisi: Batı Balkanlar Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Er, A. (2018). *Türk Dış Politikasında Kültürel Diplomasi: Yunus Emre Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eren, E. (2017). Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi Örneği. *Ekonomi, Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 36-49.

Erkan, S. (2010). Savaş ve Barış Bağlamında XIX. Yüzyıl Uluslararası İlişkilerinin Özellikleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (22), s. 93-115.

Eyüpoğlu, H. (2018). *Kamu Diplomasisi: Aktörler, Türler, Araçlar ve Teknikler Bakımından Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fırat, M. (2001). *Yunanistan'la İlişkiler*. Ed. Baskın Oran. Türk Dış Politikası. Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar içinde (s.576-614), Cilt I: 1919-1980, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları'ndan aktaran N. Bekar (2019). Kültürel Diplomasi Açısından Batı Balkanlarda Türkiye ve Almanya (2000-2015). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (3), s. 3064-3084.

Gallarotti, G. (2011). Soft Power: What it is, Why it's Important, and the Conditions Under Which it Can Be Effectively Used, *Division II Faculty Publications*, 57, s. 1-51.

Goethe Enstitüsü. (2004). *Rahmenvertrag*.

Goethe Enstitüsü. (2018). *Satzung*.

Gönlübol, M. (2000). *Uluslararası Politika*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

Gözen, R. (2018). ABD Dış Politikasının Toplumsal Boyutu. R. Gözen (Ed.), *ABD Dış Politikası* içinde (s. 40-80). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.

Günek, A. (2018). Amerikan Kamu Diplomasisinin Üç Evresi: Propaganda, Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim. *The Journal of Social Science*, 2 (3), 54-72.

Güvenç, B. (1993). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Güzel, S.Ç. (2016). Dış Yardımlarda Destekleyici Bir Unsur Olarak Kültürel Diplomasi ve Yunus Emre Enstitüsü Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30 (2), s. 343-359.

Güzel, Ş. (2016). Dış Yardımlarda Destekleyici Bir Unsur Olarak Kültürel Diplomasi ve Yunus Emre Enstitüsü Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30 (2), s.343-359.

İnat, K. (2009). Birleşme Sonrasında Almanya'nın Dış Politikası. Normalleşmenin Son Adımları. *Bilgi Dergisi*, 1 (18), s. 1-37.

İskit, T. (2012). *Diplomasi: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Jackson, R. ve Sorensen, G. (2013). *Introduction to International Relations*. UK: Oxford University Press.

Kalın, İ. (tarihsiz). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*. Kamu Diplomasisi Enstitüsü.

Karaağaç, Y. (2019). Diplomasi Olgusu Çerçevesinde Propaganda ve Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Etkileşimi ve Farklılıkları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), s.690-705.

Karadağ, H. (2012). *Bir Dış Politika Tekniği Olarak Kamu Diplomasisi: Karar Verme Süreci Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karadağ, H. (2016). *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Karagöz, S. (2016). *Stratejik İletişim Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi ve Medyanın Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keser, O. B. (2015). *Kültürlerin Tanıtımı ve Aktarılması Çerçevesinde Yumuşak Güç Aracı Olarak Sinema*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü.

Keykavosiiranagh, S. (2015). *Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Hegemonya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kocabıyık, H. (2019). Değişen Diplomasi Anlayışı, Kamu Diplomasisi ve Türkiye. *Avrasya Etütleri*, 25 (55), s. 163-196.

Köksoy, E. (2014). Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 22, s. 211231.

Kurt, V. (2019). *Ak Parti Döneminde Dış Politika*. SETA.

Nye, J. (2017). *Yumuşak Güç*. (Çev: R. İnan Aydın). Ankara: BB101 Yayınları.

Oran, B. (2013). *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt III: 2001-2012, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları'ndan aktaran Turan, Y. (2017). Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), s.20-21..

Öncel, M. A. (2018). ABD'nin Ortadoğu'ya Yönelik Kamu Diplomasisi: Obama ve Trump Dönemi. *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Dergisi*, 1 (1), 92-104.

Özel, C. (2018). Yumuşak Güce Bütünsel Bakış. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7 (1), s.1-27.

Özer, U. (2018). Definition and Importance of Diplomacy. E. Akdemir (Ed.), *Diplomacy içinde* (s. 23). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.

Özkan, A. (2014). *Ülke Markası İnşasında Kamu Diplomasisinin Stratejik Rolü*. TASAM, Stratejik Rapor No:7.

Özkan, A. (2016). Kamu Diplomasisi Yaklaşımları. B. Kılınç (Editör), *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler içinde* (s. 15). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Öztürk, T. (tarihsiz). Dış Politikada Etkin Unsur. Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Etkinliği.

Purtaş, F. (2012). *Kültürel Diplomasi ve TÜRKSOY*. Medeniyet ve Kültür Araştırmaları Merkezi.

Purtaş, F. (2013). Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi. *Akademik Bakış*, 7 (13), s. 1-14.

Sağlam, Ç. (2012). *Soğuk Savaş Sonrası Türk-Rus İlişkilerinde Kamu Diplomasisinin Yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.

Sağlam, Ç., Hatipoğlu, E. (2013). *Soğuk Savaş Sonrası Türk-Rus İlişkilerinde Kamu Diplomasisi*. Ankara: Bizim Akademi.

Sancak, K. (2018). Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinde Kamu Diplomasisinin Önemi ve Türkiye'nin Azerbaycan'da Resmi Kurumlarla Yürüttüğü Kamu Diplomasisi Faaliyetleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9 (22), s. 297-318.

Sandıklı, A. (2015). *Türkiye'nin Jeopolitiği, Yumuşak Güç Savaşları ve Terörizm*. İstanbul: BİLGESAM Yayınları.

Sezer, D. (1972). *Kamuoyu ve Dış Politika*. Ankara: Sevinç Matbaası'dan aktaran Karadağ, H. (2016). Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi. Ankara: Nobel Yayınları, s.129.

SÖNMEZOĞLU, Faruk (2000). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Sütçü, G. (2012). New Mode of Diplomacy in the 21st Century: Science Diplomacy. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), s.1-14.

Szondi, G. (2008). *Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences*. Clingendael: Nederland Institute of International Relations.

Şahin, M., Çevik, S. (2015). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Şefika, D. (2006). Küreselleşen Dünyada Diplomasi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9 (11), s. 414-440.

Tecmen, A. (2018). *The Relations Between Public Diplomacy and Nation Brands: An Investigation of Nation Branding in Turkey*. İstanbul: İstanbul Bilgi University.

Tuncer, H. (2005). *Eski ve Yeni Diplomasi*. Ankara: Ümit Yayıncılık.

Tuncer, H. (2006). *Küresel Diplomasi*. Ankara: Ümit Yayıncılık.

Tuncer, H. (2009). *Diplomasinin Evrimi*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Turan, Y. (2017). Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), s.18-31.

Tursunobic, M. (2019). *Bosna Hersek'te Türkçe Öğretiminin Tarihi ve Uygulanan metotların İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türpedar, E. (2020). "İmparatorluklar Dönemi". M.U. Ekinci (Ed.), *Balkanlarda Siyaset içinde* (s. 59). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Ünal, U. (2016). *Kamu Diplomasisi*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Viotti, P. ve Kauppi, M. (2016). *Uluslararası İlişkiler Teorisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yağmurlu, A. (2007). Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi. *İletişim: Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), s. 9-38.

Yağmurlu, A. (2019). Kültürel Diplomasi: Kuram ve Pratikteki Çerçevesi. *Selçuk İletişim*, 12 (2), s. 1182-1210.

Yağmurlu, A. (Tarihsiz). *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültür Enstitüleri: Yunus Emre Enstitüsü*. Ankara; Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

Yıldırım, G. (2015). *Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi*. İstanbul: Beta Yayınları.

Yıldırım, H. (2013). *Genel Nitelikleri ile Kamu Diplomasisi ve Türkiye'deki Temel Oluşumları*. Akademik Perspektif.

Yılmaz, A., Kılıçoğlu, G. (2017). Avrupa Birliği'nin Yumuşak Güç Kullanımı ve Diğer Ülkeler Üzerindeki Olumlu Etkisi. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 8 (15), s. 83-118.

Yılmaz, A., Kılıçoğlu, G. (2017). Balkanlar'da YTB ve TİKA'nın Kamu Diplomasisi Kurumları Olarak Faaliyetleri ve Türkiye'nin Bölgedeki Yumuşak Gücüne Etkileri. *Finans, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 115-131.

Yılmaz, S. (2011). Yumuşak Güç ve Evrimi. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 3 (12), s.31-36.

Yunus Emre Enstitüsü Strateji Geliştirme Müdürlüğü, (2017). *2017-2018 Strateji Geliştirme Planı*.

Yunus Emre Enstitüsü, (2015). *2015 Faaliyet Raporu*.

Yunus Emre Enstitüsü, (2015). *Yaz Okulları Kataloğu*.

Yunus Emre Enstitüsü, (2017). *2017-2018 YEE Stratejik Plan*. Stratejik Geliştirme Müdürlüğü.

Yunus Emre Enstitüsü, (2019). *2019 Mayıs-Haziran Bülteni*.

Yunus Emre Enstitüsü, (2019). *2019 Temmuz-Ağustos Bülteni*.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *YEE 2015 Kasım-Aralık Bülteni*. https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_28_tr.pdf

Yunus Emre Enstitüsü. (2017). *YEE 2017 Eylül-Ekim Bülteni*. https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_39_turkce_0.pdf.

Yunus Emre Enstitüsü. (2018). *YEE 2018 Faaliyet Raporu*.

Yunus Emre Enstitüsü. (2019). *YEE 2019 Temmuz-Ağustos Bülteni*. https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2019_temmuz-agustos_bulteni.pdf

Yunus Emre Vakfı Kanunu. (2007). Resmi Gazete.

İNTERNET KAYNAKLARI

Akçadağ, E. (2010). Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi. *Kamu Diplomasisi Enstitüsü*, <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler> Erişim Tarihi: 14.11.2018.

Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD). <https://www.daad-turkiye.org/tr/hakkimizda/daad-hakkinda/>. Erişim Tarihi: 9.3.2020.

Deutsche Welle. (2017). <https://www.dw.com/tr/joseph-nye-trump-yumu%C5%9Fak-g%C3%BCc%C3%BC-zay%C4%B1flat%C4%B1yor/a-37192927>. Erişim Tarihi: 4.01.2021.

Ekşi, M. (2017). Trump Doktrini: Yumuşak Güçten Sert Güce Dönüş. *Kamu Diplomasisi Uygulama ve Araştırma Merkezi*. <https://kadam.klu.edu.tr/Sayfalar/9577-trump-doktrini-yumusak-gucten-sert-guce-donus.klu>. Erişim Tarihi: 4.01.2021.

Federal Dışişleri Bakanlığı. <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aamt/auswdienst/abteilungen/kulturundkommunikation-node>. Erişim Tarihi: 4.3.2020

Goethe Enstitüsü. (2019). Das goethe. https://www.goethe.de/resources/files/pdf191/das_goethe_2019_21.pdf

Goethe Enstitüsü. https://www.goethe.de/resources/files/pdf215/organigramm-1.-und-2.-fhrungsebene_jan-20211.pdf. Erişim Tarihi: 5.2.2021.

Gökırmak, Mert. <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/124-kuereselleen-duenyada-diplomasi-kamu-diplomasisi-> (Erişim Tarihi: 16.01.2019).

Gutierrez, J.J.P. (2015). *World Libraries, the Diplomatic Role of Cultural Agencies*. https://www.researchgate.net/publication/279170037_World_Libraries_the_Diplomatic_Role_of_Cultural_Agencies. Erişim Tarihi: 21.2.2020.

http1: <http://www.tuicakademi.org/diplomasi-ve-tarih-boyunca-gecirdigi-evrim/> (Erişim Tarihi: 5.1.2019)

Http10. <https://www.pasch-net.de/de/pasch-initiative/ueber-die-initiative.html>. Erişim Tarihi: 19.8.2019.

Http11. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/eng/apd.html>. Erişim Tarihi: 19.8.2019.

Http12. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>. Erişim Tarihi: 18.8.2019.

Http13. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171220-15.htm>. Erişim Tarihi: 4.9.2019.

Http14. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yunus-emre-enstitusu-bir-partinin-kurumu-degil/1424603>. Erişim Tarihi: 4.10.2019.

Http15. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/vizyon-misyon>. Erişim Tarihi: 22.8.2019.

Http16. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yunus-emre-enstitusu-bir-partinin-kurumu-degil/1424603>. Erişim Tarihi: 4.10.2019.

Http17. <http://www.turkceogretimi.com/adp/avrupa-dilleri-%C3%B6%C4%9Fretimi-ortak-%C3%A7er%C3%A7eve-programi-ve-avrupa-dil-portfolyosu-nedir>. Erişim Tarihi:10.10.2019.

Http18. <https://www.yee.org.tr/tr/birim/turkce-ogretimi>. Erişim Tarihi: 10.10.2019.

Http19. <https://www.yee.org.tr/tr/birim/turkce-ogretim-portali>. Erişim Tarihi: 14.10.2019.

Http20. <https://www.diplomasi.net/diplomasi-cesitleri-diplomasi-turleri/> (Erişim Tarihi: 5.1.2019).

Http21. <https://www.yee.org.tr/tr/haber/ustadan-ciraga-projesi-istanbulda>. Erişim Tarihi: 15.10.2019.

Http22. <https://www.yee.org.tr/tr/haber/turk-dunyasi-dergisi-okuyucusuyla-bulustu>. Erişim Tarihi: 3.1.2020.

Http23. <https://www.yee.org.tr/tr/birim/turkce-ogretimi-ve-turkoloji-mudurlugu>. Erişim Tarihi: 8.2.2020.

Http23. <https://www.yee.org.tr/tr/haber/turkoloji-kis-okulu-basladi>. Erişim Tarihi: 8.2.2020.

Http24. Kültürel Diplomasi, Yumuşak Güç ve Kütüphaneler. <http://161.9.143.160:8080/bitstream/handle/20.500.12627/380/K%c3%bclt%c3%bcrel%20Diplomaside%20Yumu%c5%9fak%20G%c3%bc%c3%a7%20Unsuru%20Olarak%20K%c3%bct%c3%bcphaneler.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Erişim Tarihi: 10.2.2020.

Http25. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/baskanin-mesaji>. Erişim Tarihi: 8.2.2020.

Http26. <https://www.goethe.de/de/uun/org/ges.html>. Erişim Tarihi: 14.2.2020.

Http27. <https://www.goethe.de/de/uun/org/foe.html>. Erişim Tarihi: 14.2.2020

Http28. <https://www.goethe.de/de/uun/org/prs.html>. Erişim Tarihi: 14.2.2020.

Http29. <https://www.goethe.de/de/uun/org/gre.html>. Erişim Tarihi: 14.2.2020.

Http3: <https://www.diplomasi.net/diplomasi-cesitleri-diplomasi-turleri/> (Erişim Tarihi: 22. 6. 2019).

Http30. <https://www.goethe.de/de/uun/org/par.html>. Erişim Tarihi: 15.2.2020.

Http31. <https://www.goethe.de/de/wwt.html>. Erişim Tarihi: 17.2.2020.

Http32. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/kon/stu.html>. Erişim Tarihi: 18.2.2020.

Http33. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr.html>. Erişim Tarihi: 18.2.2020.

Http34. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/unt/ver/ido.html>. Erişim Tarihi: 18.2.2020.

Http35. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/wdl/ddk.html>. Erişim Tarihi: 18.2.2020.

Http36. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/eng/eur.html>. Erişim Tarihi: 18.2.2020.

- Http37. <https://www.goethe.de/de/uun/auf/bku.html>. Erişim Tarihi: 21.2.2020.
- Http38. <https://www.goethe.de/de/uun/auf/mus/ikf.html>. Erişim Tarihi: 21.2.2020.
- Http39. <https://www.goethe.de/prj/kwe/de/index.html>. Erişim Tarihi: 21.2.2020.
- Http4. <https://dusunbil.com/ibn-i-haldun-cografya-bize-ne-verir-bizden-ne-alir/>. Erişim Tarihi: 16.9.2020.
- Http40. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>. Erişim Tarihi: 4.11.2020
- Http41. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/saraybosna-yunus-emre-enstitusunun-10-yil-heyecani/1614301>. Erişim Tarihi: 4.11.2020.
- Http42. <https://foynitsa.yee.org.tr/tr/haber/tercihim-turkce-ogrencileri-turkiyede>. Erişim Tarihi: 5.11.2020.
- Http43. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/takmicenje-iz-turskog-jezika-u-kantonu-sarajevo>. Erişim Tarihi: 5.11.2020.
- Http44. <http://turkceyazokulu.com/tr/yaz-okulu-nedir-tr.html>. Erişim Tarihi: 5.11.2020.
- Http45. <http://turkceninsesi.yee.org.tr/kurumsal/hakkimizda>. Erişim Tarihi: 5.11.2020.
- Http46. <https://www.yee.org.tr/tr/haber/saraybosna-yunus-emre-enstitusu-10uncu-yilini-kutluyor>. Erişim Tarihi:5.11.2020.
- Http47. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/izlozba-tezhiba-u-sarajevu-na-temu-bastine-0>. Erişim Tarihi: 6.11.2020.
- Http48. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/u-sarajevu-otvorena-izlozba-turska-kroz-oci-jednog-arhitekta>. Erişim Tarihi: 6.11.2020.
- Http49. <https://belgrad.yee.org.tr/tr/faaliyet/turkce-ogrenin>. Erişim Tarihi: 7.11.2020.

Http5. <https://m.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/23371.aspx>. Erişim Tarihi: 16.9.2020.

Http50. <https://www.goethe.de/de/wwt.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http51. <https://www.goethe.de/ins/cs/de/index.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http52. <https://www.goethe.de/ins/cs/de/spr/kur/gia.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http53. <https://www.goethe.de/de/spr/wdl.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http54. <https://www.goethe.de/ins/cs/de/kul/sup/gam.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http55. <https://www.goethe.de/ins/cs/de/kul/sup/ngt.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http56. <https://www.goethe.de/ins/cs/de/kul/sup/sch/21260039.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http57. <https://www.goethe.de/ins/cs/de/ueb/ifh.html>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http58. <https://www.goethe.de/ins/ba/bs/kul/sup/wir.html>. Erişim Tarihi: 10.11.2020.

Http59. <https://www.ius.edu.ba/tr/haberler/goethe-enstitusu-calismalarinin-tanitimini-yapti>. Erişim Tarihi: 9.11.2020.

Http6. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/uluslararası_iliskiler_teorisi/1/index.html#konu-3. Erişim Tarihi: 18.9.2020.

Http60. https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ver.cfm?fuseaction=events.detail&event_id=21872808. Erişim Tarihi: 10.11.2020.

Http61. <https://www.goethe.de/de/wwt.html#>. Erişim Tarihi: 11.11.2020.

Http62. <https://www.goethe.de/ins/ba/bs/m/ueb/auf.html>. Erişim Tarihi: 11.11.2020.

Http63. <https://www.goethe.de/ins/ce/de/m/ueb/auf.html>. Erişim Tarihi: 11.11.2020.

Http64. <https://tr.qaz.wiki/wiki/Goethe-Institut> Erişim Tarihi: 11.20.2020.

Http65. <https://turkce.yee.org.tr/tr> Erişim Tarihi: 11.11.2020.

Http66. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/m/sta/ist/kur.html> Erişim Tarihi: 11.11.2020.

Http7. <https://www.abrojeyoneti.com/turkiyede-gonullu-olmaniz-gereken-10-sivil-toplum-kurulusu/>. Erişim Tarihi: 18.9.2020.

Http8. TRT. <https://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>. Erişim Tarihi: 19.9.2020.

Http9. TRT. <https://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>. Erişim Tarihi: 19.9.2020.

Konrad Adenauer Stiftung. (2021). Hakkımızda. <https://www.kas.de/tr/web/tuerkei/hakk-m-zda>. Erişim Tarihi: 5.2.2021.

Sak, E. (2014). *Kamu Diplomasisi ve Çin*. https://www.researchgate.net/publication/281021951_Kamu_Diplomasisi_ve_Cin. Erişim Tarihi: 14.10.2019.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2018). <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>. Erişim Tarihi: 23.8.2019.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. <https://www.kulturportali.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 15.01.2020.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. http://www.mfa.gov.tr/balkanlar_ile-iliskiler.tr.mfa. Erişim Tarihi: 4.3.2020.

TASAM. (2011). *Farklı Kùltürlerin Yapı Taşı: Kùltür Diplomasisi*. <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/107-farkl-kueltuerlerin-yapta-kueltuer-diplomasisi>. (Erişim Tarihi: 26.01.2019).

Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 4.02.2021.

Umuda Koşanlar Derneği. <https://umudakosanlar.org.tr/>. Erişim Tarihi: 06.01.2020

Waltz, K. Anarchic Structures and Balances of Power. <https://www3.nd.edu/~ggoertz/grdir/waltz1979chp6.pdf>. Erişim Tarihi: 14.02.2019.

YTB 2019 Faaliyet Raporu. https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2020/2020Raporlar/2019%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU_WEB_-5e60b9bf7136e.pdf Erişim Tarihi: 06.01.2020

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. <https://www.ytb.gov.tr/kardes-topluluklar/genel-bilgi>. Erişim Tarihi: 06.01.2020.

Yüksel, O. (2013). *ABD'de Lobi ve Lobcilik*. <https://politikakademi.org/2013/01/abdde-lobi-ve-lobcilik/>. Erişim Tarihi: 22. 06. 2019.

EK

ANKET ÇALIŞMASI

**BOSNA HERSEK VE SIRBİSTAN HALKININ YUNUS EMRE
ENSTİTÜSÜ VE GOETHE ENSTİTÜSÜ ALGISI**

Değerli Katılımcı,

Öncelikle anket çalışmamıza katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Bu anket çalışması Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü tarafından yapılmaktadır. Amacım Bosna Hersek ve Sırbistan halkının Yunus Emre Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü'ne karşı olan algı, tutum ve bilgi düzeyleri üzerine bir bilimsel araştırma gerçekleştirmektir. 1904E078 numaralı çalışmam, Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projesi olarak desteklenmektedir. Bu nedenle ankette vereceğiniz bilgiler üçüncü kişilerle paylaşılmayacak olup bilimsel araştırmanın kapsamı dışında başka bir amaçla kullanılmayacağını taahhüt ederim.

Göstermiş olduğunuz ilgi ve değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Kübra Gökdağ

Uluslararası İlişkiler Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Adress: Anadolu Üniversitesi İktisat

Fakültesi Yunus Emre Kampüsü

26470 ESKİŞEHİR / TURKEY

e-mail:

I. YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ VE GOETHE ENSTİTÜSÜ ALGILARI

1) Yunus Emre Enstitüsü hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?
☐ Bilgim yok
☐ Biraz bilgim var
☐ Orta düzeyde bilgim var
☐ Çok bilgim var

2) Goethe Enstitüsü hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?
☐ Bilgim yok
☐ Biraz bilgim var
☐ Orta düzeyde bilgim var
☐ Çok bilgim var

3) Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyetlerine daha önce katıldınız mı?
☐ Evet
☐ Hayır
☐ Fikrim Yok

4) Goethe Enstitüsü'nün faaliyetlerine daha önce katıldınız mı?
☐ Evet
☐ Hayır
☐ Fikrim Yok

5) Yunus Emre Enstitüsü faaliyetlerinden hangisine katıldınız?
☐ Türkçe Kursu
☐ Kültür-Sanat Etkinlikleri
☐ Hiçbiri

6) Goethe Enstitüsü faaliyetlerinden hangisine katıldınız?
☐ Almanca Kursu
☐ Kültür-Sanat Faaliyetleri
☐ Hiçbiri

7) Yunus Emre Enstitüsü'nün herhangi bir faaliyetine katılmadıysanız lütfen nedenini belirtiniz ?
☐ Daha Önce Hiç Duymadım
☐ İlgimi Çekmiyor
☐ Önyargılarım Var
☐ İhtiyaç Duymadım

8) Goethe Enstitüsü'nün herhangi bir faaliyetine katılmadıysanız lütfen nedenini belirtiniz ?
☐ Daha Önce Hiç Duymadım
☐ İlgimi Çekmiyor
☐ Önyargılarım Var
☐ İhtiyaç Duymadım

9) Yunus Emre Enstitüsü'nü yakından tanıyıp, faaliyetlerine katılmak ister misiniz?
☐ Evet, çünkü
☐ Hayır, çünkü
☐ Fikrim Yok

10) Goethe Enstitüsü'nü yakından tanıyıp, faaliyetlerine katılmak ister misiniz?
☐ Evet, çünkü
☐ Hayır, çünkü
☐ Fikrim Yok

11) Kişisel olarak Yunus Emre Enstitüsü sizin için ne anlama gelmektedir? Lütfen aşağıdaki ifadelerle katılım derecenizi belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
---	-------------------------	--------------	---------------------------------------	-------------	------------------------

a. YEE, benim için herhangi bir şey ifade etmemektedir?	1	2	3	4	5
b. YEE, benim için Türkiye'yi tanıma fırsatıdır.	1	2	3	4	5
c. YEE, benim için Türkçe öğrenip Türkiye'de çalışma fırsatıdır.	1	2	3	4	5
d. YEE, benim için kültürel bir kuruluştur.	1	2	3	4	5
e. YEE, benim için siyasal bir kuruluştur.	1	2	3	4	5
f. YEE, benim için Türkçe ve yeni bir kültür öğrenmektir.	1	2	3	4	5

12) Kişisel olarak Goethe Enstitüsü sizin için ne anlama gelmektedir? Lütfen aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
a. GE, benim için herhangi bir şey ifade etmemektedir?	1	2	3	4	5
b. GE, benim için Almanya'yı tanıma fırsatıdır.	1	2	3	4	5
c. GE, benim için Almanca öğrenip Almanya'da çalışma fırsatıdır.	1	2	3	4	5
d. GE, benim için kültürel bir kuruluştur.	1	2	3	4	5
e. GE, benim için siyasal bir kuruluştur.	1	2	3	4	5
f. GE, benim için Almanca ve yeni bir kültür öğrenmektir.	1	2	3	4	5

13) Sizce Saraybosna'da aşağıdaki hangi Enstitü'nün merkezi bulunmaktadır?
☐ Yunus Emre Enstitüsü
☐ Goethe Enstitüsü
☐ Her ikisi
☐ Hiçbiri

14) Kişisel olarak Türkiye sizin için ne anlama gelmektedir? Lütfen aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
a. Türkiye, benim için demokratik bir ülkedir.	1	2	3	4	5
b. Türkiye, benim için özgür bir ülkedir.	1	2	3	4	5
c. Türkiye, benim için insan haklarına saygılı bir ülkedir.	1	2	3	4	5
d. Türkiye, benim için kültür kavşağı olan bir ülkedir.	1	2	3	4	5

15) Kişisel olarak Almanya sizin için ne anlama gelmektedir? Lütfen aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
a. Almanya, benim için demokratik bir ülkedir.	1	2	3	4	5
b. Almanya, benim için özgür bir ülkedir.	1	2	3	4	5
c. Almanya, benim için insan haklarına saygılı bir ülkedir.	1	2	3	4	5
d. Almanya, benim için kültür kavşağı olan bir ülkedir.	1	2	3	4	5

16) Türkiye'ye yönelik olumlu veya olumsuz algınız, Yunus Emre Enstitüsü Faaliyetlerine Katılıp Katılmamanızı Etkiliyor mu?
☐ Evet. Çünkü....

☐ Hayır. Çünkü...
☐ İlgim Yok

17) Almanya'ya yönelik olumlu veya olumsuz algınız, Goethe Enstitüsü Faaliyetlerine Katılıp Katılmamanızı Etkiliyor mu?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ İlgim Yok

18) Sizce Türkiye kimliği ve kültürünün temel değerleri nelerdir? (Lütfen 1,2,3 olarak işaretleyiniz.)
☐ Bilim, edebiyat, felsefe ve sanat
☐ Tarih
☐ Temel insan hakları, demokrasi ve özgürlükler
☐ Ekonomik kalkınmışlık
☐ Müslüman dini ve kültürü
☐ Kültürlerarası diyalog

19) Sizce Almanya kimliği ve kültürünün temel değerleri nelerdir? (Lütfen 1,2,3 olarak işaretleyiniz.)
☐ Bilim, edebiyat, felsefe ve sanat
☐ Tarih
☐ Temel insan hakları, demokrasi ve özgürlükler
☐ Ekonomik kalkınmışlık
☐ Hristiyan dini ve kültürü
☐ Kültürlerarası diyalog

20) Yunus Emre Enstitüsü Faaliyetlerinin Size Hitap Ettiğini Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...

☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

21) Goethe Enstitüsü Faaliyetlerinin Size Hitap Ettiğini Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

22) Türkiye'ye Yönelik Olumlu veya Olumsuz Algılarınız, Yunus Emre Enstitüsü Faaliyetlerine Katıldıktan Sonra Değişti mi?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

23) Almanya'ya Yönelik Olumlu veya Olumsuz Algılarınız, Goethe Enstitüsü Faaliyetlerine Katıldıktan Sonra Değişti mi?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

24) Yunus Emre Enstitüsü'nün Saraybosna'daki Faaliyetlerinin Herkesi Kapsadığını Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

25) Goethe Enstitüsü'nün Saraybosna'daki Faaliyetlerinin Herkesi Kapsadığını Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

26) Yunus Emre Enstitüsü Faaliyetlerinin Başarılı Olduğunu Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

27) Goethe Enstitüsü Faaliyetlerinin Başarılı Olduğunu Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...

☐ Fikrim Yok
----

28) Yunus Emre Enstitüsü Faaliyetlerinin Daha Çok Hangi Alanlarda Yoğunlaştığını Düşünüyorsunuz? (Birden Fazla Tercihde Bulunabilirsiniz)
☐ Dil
☐ Kültür
☐ Sanat
☐ Hepsi
☐ Hiçbiri

29) Goethe Enstitüsü Faaliyetlerinin Daha Çok Hangi Alanlarda Yoğunlaştığını Düşünüyorsunuz? (Birden Fazla Tercihde Bulunabilirsiniz)
☐ Dil
☐ Kültür
☐ Sanat
☐ Hepsi

☐ Hiçbiri
----

30) Türkiye'nin Saraybosna'daki Tanıtımında Yunus Emre Enstitüsü'nün Dil, Kültür, Sanat Faaliyetlerinin Başarılı Olduğunu Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

31) Almanya'nın Saraybosna'daki Tanıtımında Goethe Enstitüsü'nün Dil, Kültür, Sanat Faaliyetlerinin Başarılı Olduğunu Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

32) Yunus Emre Enstitüsü'nün Sizinle İletişime ve Etkileşime Açık Olduğunu Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

33) Goethe Enstitüsü'nün Sizinle İletişime ve Etkileşime Açık Olduğunu Düşünüyor musunuz?
☐ Evet. Çünkü...
☐ Hayır. Çünkü...
☐ Fikrim Yok

II. DEMOGRAFİK SORULAR

14) Cinsiyetiniz:
☐ Kadın
☐ Erkek
☐ Diğer

15) Yaşınız?..... (Lütfen belirtiniz.)
----

16) Uyuşgunuz?..... (Lütfen belirtiniz.)
----

17) Yaşadığınız il: .....(Lütfen belirtiniz.)
----

18) Mesleğiniz:
☐ İşsiz
☐ Öğrenci
☐ Ev Hanımı
☐ Kamu-üst düzey yönetici
☐ Kamu-memur/işçi
☐ Özel sektör (beyaz yakalı)
☐ Özel sektör (işçi)
☐ Serbest meslek (avukat, muhasebeci, vb.)
☐ İşveren-küçük ölçekli imalat-ticaret
☐ İşveren-sanayici-büyük ölçekli ticaret
☐ Çiftçi

☐ Gönüllü Sivil Toplum Kuruluşu çalışanı
☐ Diğer.....(Lütfen belirtiniz.)

19) Eğitim Durumunuz: .....
